

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tamara Lužar

Pomoč in podpora matičnim družinam v sistemu rejništva

Diplomsko delo

Ljubljana, 2021

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tamara Lužar

Pomoč in podpora matičnim družinam v sistemu rejništva
Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Bojana Mesec
Somentorica: asist. dr. Tamara Rape Žiberna

Ljubljana, 2021

ZAHVALA

Rada bi se zahvalila mentorici doc. dr. Bojani Mesec in somentorici asist. dr. Tamari Rape Žiberna za vso pomoč pri izdelavi diplomskega dela, za ažurnost in vse spodbudne besede.

Zahvalila bi se tudi svojemu partnerju, družini in prijateljem, ki so me spodbujali in mi stali ob strani.

Hvala vsem!

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Tamara Lužar

Naslov: Pomoč in podpora matičnim družinam v sistemu rejništva

Mentorica: doc. dr. Bojana Mesec

Somentorica: asist. dr. Tamara Rape Žiberna

Kraj: Ljubljana

Leto: 2021

Število strani: 136

Število prilog: 4

Število preglednic: 4

Število slik: 0

POVZETEK DIPLOMSKEGA DELA: Diplomsko delo obravnava pogled socialnih delavk, ki delajo na področju rejništva in njihovo refleksijo na delo z matičnimi družinami. Zajema načine pomoči, ki jih socialne delavke nudijo matični družini ob odhodu otroka v rejništvo, tekom rejništva in ob zaključku rejništva. Delo z matično družino je predstavljeno še v povezavi s kompetencami, ki jih socialne delavke potrebujejo za delo na tem področju ter znanja in metode dela, na katere se opirajo. Vključuje tudi izzive, s katerimi se srečujejo socialne delavke pri delu z matično družino in na kakšen način se s temi izzivi spoprijemajo. Na začetku teoretičnega dela sta predstavljeni definicija matične družine in definicija rejništva. Predstavljene so tudi zakonske podlage za delo z matično družino ter oblike pomoči in podpore, ki jih nudi center za socialno delo, ter druge teme, ki se na to navezujejo. V empiričnem delu je predstavljena kvalitativna raziskava, ki sem jo opravila s petimi socialnimi delavkami, zaposlenimi na centrih za socialno delo, ki delajo na področju rejništva. Empirično gradivo sem zbrala s pomočjo vnaprej pripravljenih smernic za intervju. V raziskavi sem analizirala, na kakšen način poteka delo na centrih za socialno delo na področju rejništva, oblike pomoči in podpore, ki jih socialne delavke nudijo na začetku rejništva, v času rejništva in ob zaključku rejništva, na kakšen način socialne delavke vključujejo delo s perspektive moči, na kakšen način socialne delavke zagotovijo glas matični družini, s katerimi izzivi se srečujejo socialne delavke in kako se z njimi spoprijemajo, načine ravnanja z uporabniki v neprosto voljnih transakcijah ter kompetence in znanja, ki so potrebna za delo z matičnimi družinami. Pridobljene podatke sem predstavila v rezultatih.

Ključne besede: rejništvo, socialno delo z družino, matična družina, center za socialno delo, pomoč in podpora

Graduation thesis: Help and support for biological families in foster care system

GRADUATION THESIS ABSTRACT: This paper studies viewpoints of social workers who work in the field of foster care and their reflection on work with biological families. It includes types of assistance that social workers offer to biological families when their child is placed into foster care, during foster care and at the end of foster placement. Work with biological families is presented also in relation to social workers' competencies required for the work in this field as well as skills and methods they rely on. In addition, the paper presents challenges faced by social workers in the work with biological families and how they cope with such challenges. In the beginning of the theoretical part, the terms *biological family* and *foster care* are defined. The legal basis for work with biological families is presented, along with types of assistance and support provided by social work centres and other related topics. The empirical part presents a qualitative research conducted with five social workers, employed in social work centres and working in the field of foster care. The empirical material was collected with the help of pre-prepared interview guidelines. In the research, I analysed how work in the field of foster care is conducted in social work centres, and I examined types of assistance and support provided by social workers at the start of foster care, during foster care and at the end of foster placement. I also studied how social workers undertake work from the position of power, how they ensure that biological families are heard, and what challenges they face and how. In the end, I analysed how service users in involuntary transactions are handled, and I portrayed the competencies and skills required to work with biological families. The acquired data were presented in the results.

Keywords: foster care, social work with a family, biological family, social work centre, assistance and support

KAZALO

1. TEORETIČNI UVOD	9
1.1 DEFINICIJA DRUŽINE.....	9
1.2 DEFINICIJA REJNIŠTVA	10
1.2.1 VLOGA SOCIALNEGA DELA V SISTEMU REJNIŠTVA.....	11
1.2.2. KATALOG JAVNIH POOBLASTIL, NALOG PO ZAKONU IN STORITEV, KI JIH IZVAJAJO CENTRI ZA SOCIALNO DELO	12
1.3 DELO Z MATIČNO DRUŽINO	16
1.3.1 STROKOVNE SMERNICE ZA DELO CENTROV ZA SOCIALNO DELO NA PODROČJU REJNIŠTVA	18
1.3.2. INDIVIDUALNA PROJEKTN A SKUPINA	20
1.3.3 KONCEPTI DELA Z DRUŽINO	21
1.3.4. DELO S PERPEKTIVE MOČI.....	26
1.3.5. UPORABNIKI V NEPROSTOVOLJNIH TRANSAKCIJAH.....	27
1.3.6. SPRETNOSTI SOCIALNIH DELAVCEV	28
2. FORMULACIJA PROBLEMA	30
3. METODOLOGIJA	32
3.1 VRSTA RAZISKAVE	32
3.2. MERSKI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV	33
3.3. POPULACIJA IN VZOREC.....	34
3.4. ZBIRANJE PODATKOV	34
3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	34
4. REZULTATI	36
4.1. DELO NA PODROČJU REJNIŠTVA	36
4.2. DELO Z MATIČNO DRUŽINO	38
4.3. ZAGOTAVLJANJE GLASU MATIČNI DRUŽINI	42
4.4. IZZIVI.....	43
4.5. DELO Z UPORABNIKI V NEPROSTOVOLJNIH TRANSAKCIJAH.....	44
4.6. DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA DELO	46
4.7. KOMPETENCE IN ZNANJA, POTREBNA ZA DELO Z MATIČNO DRUŽINO	47
5. RAZPRAVA	50
6. SKLEPI	58
7. PREDLOGI	59
8. UPORABLJENA LITERATURA.....	60

9. PRILOGE	63
9.1. MERSKI INSTRUMENT	63
9.2. INTERVJUJI	64
9.3. ODPRTO KODIRANJE.....	83
9.4. OSNO KODIRANJE.....	122

KAZALO TABEL

Tabela 1	83
Tabela 2	95
Tabela 3	101
Tabela 4	109
Tabela 5	116

KAZALO SLIK:

Slika 1: skica	49
----------------------	----

1. TEORETIČNI UVOD

1.1 DEFINICIJA DRUŽINE

Družina je skupina, ki jo je zaradi raznolikih oblik težko definirati. V družinskem zakoniku je družina definirana kot življenjska skupnost otroka. Ne ozira se na starost otroka in na to, ali za otroka skrbi en ali oba starša. Za otroka lahko skrbi tudi druga oseba in ima po tem zakonu do otroka določene obveznosti in pravice (DZ Ur. Št. 22/19). Avtorice Rener, Sedmak, Švab in Urek (2006, str. 14) se v svoji knjigi sprašujejo, ali družno največkrat definiramo kot željeno resničnost, še posebej, ko govorimo o delitvi moči med spoloma in med generacijami in ko govorimo o tem, čemu družina služi, kaj so njene naloge in funkcije.

Avtorica Čačinovič Vogrinčič (1998, str. 40) pravi, da je družina prvi socialni sistem, v katerem otrok živi. S svojimi značilnostmi družina vpliva na to, kako se bo oblikovala osebnost otroka, v vseh fazah razvoja. Starši so za otroka pomembne osebe, ki zanj določajo svet in norme, ki jih otrok sprejme kot svoje. Opozarja še, da si otroci staršev ne morejo izbrati, zato mora internalizirati svet, ki ga ti določajo zanj. Naloga družine je, da obvlada vse razlike med posamezniki in soustvari skupino, ki bo omogočala srečanje, soočenje in odgovornost (prav tam, str. 12).

Avtorica Čačinovič Vogrinčič (2019, str. 50) družino definira tudi kot malo skupino. Opozarja, da se ta mala skupina od drugih malih skupin razlikuje na več področjih, je trajna in jo povezuje skupna zgodovina. Med člani skupine sta prisotni čustvena navezanost ter krvna in pravna povezanost. Družino sestavljata dva ali več posameznikov, ki so v interakciji in jih povezujejo skupni motivi, pravila, norme in vrednote, struktura moči in vloge, ki določajo razporeditev dela. Gabi Čačinovič Vogrinčič (1998, str. 19) v svoji knjigi opozarja še na to, da mora družina opravljati svoje temeljne naloge, da se lahko ohranjata avtonomnost in svoboda, ki sta dve temeljni lastnosti, ki ju mora posameznik zadovoljiti. Da to doseže, mora družina na edinstven način omogočiti, da se posamezniki zmorejo med seboj razlikovati, a hkrati ustvariti skupen sistem, ki bo omogočal srečanje, soočenje s težavami in prevzemanje odgovornosti. Družina mora omogočati neskončno raznolikost individualnih razlik. Omogočati mora vsakemu posamezniku avtonomijo in neodvisnost, da bi bil slišan, viden in da bi zmožgel skrbeti zase. Prav tako mora omogočati zadovoljitev potreb po povezanosti. Člani skupine morajo biti del skupine, povezani z njo in znati skrbeti za druge

Družina lahko za otroka predstavlja varovalen dejavnik, če sta mu le omogočena zdrav razvoj in pridobivanje pravih informacij o svetu, ter ga nauči raznolikih strategij preživetja. Tomori (2000) opozarja, da je družina tista, ki najbolj vpliva na razvoj otroka ter na njegovo dinamiko in čustveno doživljanje sveta. Zato so naloge družine tiste, ki najmočneje vplivajo na socializacijo. Te naloge so razvijanje občutka lastne vrednosti, odnos do avtoritete, socialne spretnosti, sposobnost obvladovanje stresov, s katerimi se otroci in mladostniki srečujejo, ter oblikovanje vrednot, ki usmerjajo posameznika pri vedenju in ravnanju. Avtorja Kantor in Lehr (1975) dodajata, da so vprašanja o smislu in svobodi ter raziskovanje avtonomije in povezanosti tista, ki omogočajo raziskovanje in razumevanje vsakega posameznika, ki je možno le znotraj družine.

V socialnem delu, na področju rejništva, socialne delavke delajo z družinami, v katerih je bil otrok odmaknjen od primarnega okolja in nameščen v varnejše okolje. Avtorica Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 107) v svoji knjigi navaja, da je matična družina sicer tista, v katero se je otrok rodil in z njimi živel, lahko pa družina sama, njihovi bližnji oziroma okolje ali strokovnjaki ugotovijo, da otroku ne zmorejo nuditi primernega okolja za njegovo rast in razvoj. Takrat se začne sodelovanje med centrom za socialno delo in družino. Čeprav v literaturi najdemo veliko različnih definicij družine in veliko različnih predpostavk, kaj naj bi družina bila in kaj naj bi nudila otroku, se moramo v socialnem delu odpovedati vsem sodbam o tem, kakšna naj bi družina bila. Naloga socialnih delavk je, da se vsaki družini pridružijo v njihovi situaciji in skupaj raziskujejo, kako lahko s svojimi viri moči in s svojimi sposobnostmi zagotovijo dobre pogoje za življenje vsem družinskim članom (Čačinovič Vogrinčič, 2019, str. 137).

1.2 DEFINICIJA REJNIŠTVA

V družini se lahko večkrat začnejo pojavljati različne stiske, ki jih družinski člani sami niso zmožni rešiti. Naloga socialnih delavk je, da vedno gledajo na korist otroka, zato morajo oceniti, ali je otrok v svoji matični družini ogrožen. Kadar ocenijo, da bi bilo za otroka bolje, da se ga odmakne od matične družine, je ena od rešitev, da se otroka namesti v rejniško družino, kjer bo začasno živel v varnem okolju, ki mu bo omogočalo zdrav psihični in fizični razvoj. Odvzem otroka iz matične družine mora biti zadnji in skrajni ukrep, ves čas rejništva pa se mora ohranjati vez med otrokom in družino. Razlogi za namestitev otroka v rejniško družino so največkrat zanemarjanje, zloraba, odvisnost, neurejene stanovanjske razmere, slaba

vzgoja, kronične bolezni staršev ali smrt staršev (Žiberna, 2001). Rejništvo je začasni ukrep, med tem časom ima matična družina priložnost, da se okrepi in odpravi tiste stiske in težave, zaradi katerih okolje ni bilo primerno za življenje otroka, z namenom, da se otrok lahko vrne v matično družino.

Rejništvo je urejeno v družinskem zakoniku, definirano pa je v 10. členu, ki pravi, da je rejništvo posebna oblika varstva otrok, ki jim je potrebna oskrba in vzgoja pri osebah, ki niso njihovi starši (DZ Ur. Št. 22/19). Rejniška dejavnost je urejena v Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD Ur. Št. 22/19). V tem zakonu je urejeno vse od pogojev, ki jih mora izpolnjevati oseba, ki izvaja rejniško dejavnost, do postopka za pridobitev dovoljenja, na kakšen način se izvaja rejništvo, izvajanje le-tega in financiranje. Določeno je, da so osnovne dolžnosti rejnika, da pripravi vse za prihod otroka, po prihodu pa omogoči otroku čim hitrejšo prilagoditev na nove življenjske okoliščine. Za otroka mora primerno skrbeti, kar obsega tako skrb za primerno življenjsko okolje, hrano, oblačila in druge potrebščine, ki jih otrok potrebuje, kot tudi skrb za zdrav psihičen razvoj. V zakonu je zapisano, da rejniško dejavnost lahko opravlja oseba, ki je registrirana za opravljanje le-te. V določenih primerih, če sodišče presodi, da je to v otrokovo korist, lahko rejništvo izvaja tudi otrokov sorodnik.

Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti rejništvo definira kot »posebno obliko varstva in vzgoje otrok, nameščenih v rejniško družino na podlagi zakona, ki ureja družinska razmerja ali drugega zakona in je namenjen otrokom, ki začasno ne morejo prebivati v biološki družini« (ZIRD Ur. Št. 22/19).

V 26. členu istega zakona je zapisano, da: »z namestitvijo otroka v rejništvo ostanejo staršem ali skrbniku tiste pravice in obveznosti, določene z zakonom, ki ureja družinska razmerja, ki so združljive z namenom rejništva, razen če te zaradi varovanja koristi otroka staršem ali skrbniku odvzete ali omejene« (ZIRD Ur. Št. 22/19).

Matičnim staršem z oddajo otroka v rejništvo dolžnosti do njega ne prenehajo, zato mora rejniška družina vsa vprašanja glede otrokove vzgoje in oskrbe urejati sporazumno z matično družino na srečanju individualne projektne skupine (Zupančič in Novak, 2008).

1.2.1 VLOGA SOCIALNEGA DELA V SISTEMU REJNIŠTVA

Naloga centra za socialno delo je, da otroku najde najprimernejšo rejniško družino, če je možno v otrokovem okolju. Z rejniško družino center sklene rejniško pogodbo, kjer so

natančno zapisani čas trajanja rejništva, rejnina in druge obveznosti, ki jih ima rejnik. Socialna delavka mora na namestitev otroka v rejniško družino pripraviti tako otroka in njegove starše kot tudi rejniško družino (ZIRD Ur. Št. 22/19). Sistem rejništva je ustvarjen za otroka, rejniška družina pa mora otroku nuditi dobre življenjske pogoje, ki jih njegova matična družina ne zmore. Rejniška družina mora imeti posebne sposobnosti, saj mora otroku v času bivanja v njej nuditi vso pomoč in podporo, ki jo le-ta potrebuje. Zmožna mora biti razumeti stiske in potrebe, ki jih otrok ima, ter mu nuditi ustrezno pomoč. Nuditi mu mora varnost, občutek pripadnosti, sprejetosti, ljubezen in toplino. Socialna delavka je tako vpeta v življenje rejniške družine, življenje otroka in tudi življenje matične družine. Z vsemi akterji je dolžna sodelovati in poskrbeti za redna srečanja individualne projektne skupine. Gabi Čaćinovič Vogrinčič pravi, da je rejništvo skrbno načrtovan sistem, kjer so vsi udeleženi vključeni v proces dela, zato nihče ni izvzet iz procesa pomoči in podpore, prav tako nihče ničesar ne dela sam, temveč se proces soustvarja (Čaćinovič Vogrinčič, 2006, str. 104).

1.2.2. KATALOG JAVNIH POOBLASTIL, NALOG PO ZAKONU IN STORITEV, KI JIH IZVAJAJO CENTRI ZA SOCIALNO DELO

V Katalogu javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo, je v delu varstva otrok in družine natančno opredeljeno, kaj so naloge centra. V prvi nalogi je opredeljeno delo s kandidati za rejnike, kjer morajo socialni delavci preučiti vloge za rejniško dejavnost, se s kandidati pogovoriti, spoznati celo družino in njihovo dinamiko, jih obiskati na domu ter izdelati oceno primernosti kandidata, ki jo posreduje ministrstvu. V drugi nalogi je natančno opisana namestitev otroka v rejniško družino. Namen te naloge je, da se otrokom, ki ne morejo živeti pri svojih starših, zagotovijo zdrav razvoj, rast, izobraževanje in vzgoja. Te naloge se izvajajo na temelju konvencije o otrokovih pravicah, družinskega zakonika, zakona o nepravdnem postopku, zakona o izvajanju rejniške dejavnosti, pravilnika o pogojih in postopkih za izvajanje rejniške dejavnosti ter zakona o socialnem varstvu (SCSD, 2020).

Prvo opravilo, ki ga mora strokovni delavec opraviti, je, da najde primerno rejniško družino. To pomeni, da na bližnje centre pošlje poizvedovanje, ali imajo kakšno prosto primerno rejniško družino, zraven pa priloži opis življenjske situacije otroka. Če rejnikov ne najde v bližini, mora primerne kandidate iskati na širšem območju (SCSD, 2020).

Ko strokovna delavka najde primerno rejniško družino, jih mora obiskati na domu. S tem obiskom mora preveriti njihov trenutni položaj in, ali so motivirani za otrokov sprejem, saj mu bodo le tako lahko nudili spodbudno okolje za življenje. Družini mora predstaviti, v kakšnem življenjskem položaju sta otrok in njegova matična družina. Seznaniti jih mora z vsemi stiskami, s katerimi se otrok spopada, da lahko ugotovi, ali bo ta rejniška družina primerna za otroka. Oceniti mora, ali bo rejniška družina zmogla in znala zadovoljiti otrokove potrebe in mu omogočiti zdrav razvoj (SCSD, 2020).

Naslednje opravilo socialne delavke je, da se pogovori z otrokom in njegovimi starši. S tem jih mora pripraviti na namestitev v rejniško družino ter jim predstavi rejniško družino in njihovo družinsko dinamiko. Socialna delavka skupaj s starši in otrokom načrtuje korake namestitve, pri tem je pomembno, da se sliši tudi njihov glas. Pogovor z otrokom in družino je tudi idealna priložnost za odkrivanje virov moči staršev in otroka, s tem strokovna delavka že začne delati na pomoči in podpori matični družini. V ta pogovor lahko vključi tudi druge osebe iz socialne mreže, ki so pomembni tako za otroka kot tudi za starše (SCSD, 2020). Socialna mreža staršev je pomembna za iskanje virov moči, saj jim prijatelji, sosede in sorodniki lahko stojijo ob strani, da spremenijo svoje vzorce vedenja in se okrepijo, da bodo lahko zopet skrbeli za otroka.

Tako za otroka kot tudi za starše je pomembno, da rejniško družino spoznajo še pred namestitvijo. To srečanje se lahko zgodi na centru za socialno delo, ki je najbolj nevtralen prostor za vse prisotne, ali tam, kjer je otrok začasno nameščen (SCSD, 2020). Za boljše sodelovanje med družinama in za zagotovitev kakovostnega življenja otroka v rejniški družini lahko vsi člani prispevajo svoj del. Matična družina predstavi otroka, njegove dobre in slabe stvari, navade in potrebe. Možnost ima poudariti svoje strahove in skrbi. Rejniška družina se predstavi in pove, v kakšno okolje bo sprejela otroka. Naloga socialne delavke je, da varuje varen prostor za pogovor in zagotovi glas tudi otroku (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 106). Otrok mora znati prehajati iz ene družine v drugo in ju razlikovati. Vsaka družina ima svoje norme, pravila, cilje in na drugačen način porazdeljene vloge. Te razlike je treba prepoznati in jih raziskati, da jih bo otrok zmogel obvladovati (Tomec in Hudobivnik, 2012, str. 99). Na srečanju matične in rejniške družine se mora oblikovati tudi individualna projektna skupina, kar pomeni, da jim socialna delavka predstavi namen le-te, dogovorijo se, kdo bodo člani skupine, in morebiti, kdaj bo okvirno prvo srečanje. Skupaj se lahko dogovorijo tudi o

namestitvi otroka. Socialna delavka jih mora seznaniti tudi z delitvijo odgovornosti in s pravili, ki bodo veljala med centrom, matično družino in rejniško družino (SCSD, 2020). Pomembno je, da so v tem delu slišani in poslušani vsi, zato mora socialna delavka zagotoviti glas vsem članom.

Ob namestitvi otroka v rejniško družino je treba upoštevati vse okoliščine in to storiti na način, da bo otrokova stiska čim manjša. Otrok potrebuje pomoč pri poslavljanju, hkrati pa možnost, da ostane povezan (Čacinovič Vogrinčič, 2006, str. 105). Na prihod se mora pripraviti tudi rejniška družina. Za otroka morajo pripraviti prostor in ga primerno sprejeti. Skupaj s socialno delavko se morajo pogovoriti o življenju v rejniški družini, se dogovoriti o pravilih, ki veljajo v tej družini, in njihovih pričakovanjih. Ne smemo pozabiti tudi na otrokove potrebe in posebnosti ter ohranjanje stikov s starši (SCSD, 2020). Izkušnja zapustitve svoje družine je za otroka stresna. Otroci ob namestitvi v popolnoma novo družino doživljajo jezo, strah, občutek krivde, zaskrbljenost in obup. Za spopadanje s temi čustvi otrok potrebuje podporo odraslih. Zato je pomembno, da so vzpostavljeni naklonjeni, iskreni in pozorni odnosi, da otrok lažje sprejme nujnost namestitve (Kržišnik Novšak, 2012, str. 62).

Socialna delavka mora nato skleniti rejniško pogodbo z rejniki, v kateri so določeni obseg oskrbe, pravice in obveznosti, rejnina in morebitne posebnosti rejništva v posameznem primeru (SCSD, 2020).

Socialna delavka mora v začetnih dneh rejništva opraviti pogovor z rejniško družino in otrokom, da se lahko dogovorijo o morebitnih posebnostih. Pomembno je, da socialna delavka naredi prostor, da lahko tako rejniki kot tudi otrok povedo, kaj si želijo in ali imajo morda kakšne težave. Naloga socialne delavke je, da jim pomaga pri sooblikovanju življenja, pri sprotnem reševanju težav, ki nastanejo pri skupnem življenju in pomaga pri sodelovanju z matično družino (SCSD, 2020).

V prvem mesecu po namestitvi v rejniško družino mora socialna delavka oblikovati in organizirati srečanje individualne projektne skupine. V individualno projektno skupino so vključeni socialna delavka, rejniška družina, otrok, matična družina in otroku pomembni bližnji, ki vplivajo na njegovo življenje. Naloga projektne skupine je, da omogoči sodelovanje in zavaruje korist vseh udeležениh. Na srečanju morajo narediti individualni načrt izvajanja rejništva. To pomeni, da se dogovorijo o spremljanju otrokove namestitve, o sodelovanju in

stikih z matično družino, o spremljanju njegovega zdravja, razvoja, šolanja in počutja ter življenja v rejniški družini. Zastaviti si morajo točno določene cilje in kaj je treba doseči v določenem obdobju, sprotno se ga dopolnjuje. Socialna delavka mora na individualni projektni skupini pogovor voditi s perspektive moči, ki omogoča, da vedno znova zberemo vire, pripravljenost in znanje vsakega, da bi ustvarili otrokovo nosilno mrežo. Pri delu z otrokom moramo vedno upoštevati največjo možno korist za otroka, zato moramo zagotoviti, da otrok pridobi vse, kar lahko iz matične družine in iz rejniške družine. Socialna delavka mora otroku nuditi podporo in pomoč, da bo dobro opremljen za življenje med dvema in z dvema družinama (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 106). Kasneje se mora individualna projektna skupina srečati vsaj enkrat letno (SCSD, 2020)

Stiki med otroki in biološkimi starši se največkrat izvajajo v rejniški družini, konkretnije, kdaj in koliko krat pa določi sodišče. Na prvem stiku je lahko navzoča tudi socialna delavka, kar prispeva h konkretnjšim dogovorom (SCSD, 2020). Pri delu z otrokom mora socialna delavka vedno zasledovati največjo otrokovo korist. Stiki z matičnimi starši so največkrat v otrokovo največjo korist, mora pa le-to socialna delavka preučiti za vsak posamični primer posebej. Določiti je treba, koliko je teh stikov in na kakšen način se izvajajo. Lahko so osebni stiki, kot stik se šteje tudi telefonski pogovor ali video klic. Za stike, kjer se tako določi, največkrat je to v primeru zlorabe, se lahko stiki izvajajo tudi pod nadzorom strokovne delavke na centru za socialno delo.

Tretja naloga, ki jo ima socialna delavka po Katalogu javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo CSD, je spremljanje rejništva. Socialna delavka mora spremljati rejniško družino in biti z njo v stalnem stiku. To pomeni, da jim pomaga pri učenju ravnanja v družini s perspektive moči in etike udeležенosti. Pomaga jim predvsem pri reševanju različnih težav, s katerimi se spopadajo tekom rejništva. Pomembno je, da pomaga tudi razreševati konflikte med rejniško in matično družino. Nadzorovati mora tudi, da ima otrok urejene vse dokumente in pravice, pri tem mora upoštevati, kaj lahko stori matična družina in kaj rejniška (SCSD, 2020).

Otroku je treba zagotoviti ustrezen in zdrav razvoj, zato mora socialna delavka sodelovati tudi posamično z otrokom. Z njim mora vzpostaviti osebni in zaupen odnos ter otroku dati možnost, da ji zaupa in pove, kje potrebuje pomoč. V skladu z njegovimi željami in stiskami se mora o tem pogovoriti z matično ali rejniško družino (SCSD, 2020).

V sklopu spremljanja rejništva mora socialna delavka vsaj enkrat letno organizirati srečanje individualne projektne skupine, katere člani so vse otrokove pomembne osebe. Na tem srečanju se mora oblikovati individualni načrt, ki vsebuje konkretne dogovore (SCSD, 2020).

Socialna delavka mora med rejništvom sodelovati z vsemi institucijami, ki so vključene v otrokovo življenje. Največkrat sta to šola oziroma vrtec in zdravstvo. To je pomembno predvsem za to, da se otrok čim boljše vključi v okolje (SCSD, 2020).

Otrok lahko, če je to v njegovo korist, v rejniški družini ostane tudi po polnoletnosti. S tem se morata strinjati otrok in rejniška družina, v dogovor je pomembno vključiti tudi matično družino (SCSD, 2020). Če se v matični družini odstranijo vsi vzroki, zaradi katerih je bil otrok nameščen v rejniško družino, se otrok lahko vrne. Socialne delavke morajo biti prepričane, da se zlorabe in zanemarjanje ne bodo ponavljali in da je to v otrokovo največjo korist (Gajšek, 2011, str. 387). Če pride do odhoda otroka iz rejniške družine, je na to treba pripraviti tako otroka kot tudi rejniško družino. Ob zaključenem rejništvu mora socialna delavka sodelovati pri dogovoru o nadaljnjem življenju otroka in pomagati oblikovati ustrezno pomoč otroku (SCSD, 2020).

1.3 DELO Z MATIČNO DRUŽINO

Država mora poskrbeti za otroke, četudi to pomeni, da posega v družinsko dinamiko, centri za socialno delo pa imajo pooblastila, ki jim dovoljujejo, da vstopijo v družino, kadar je zaznati ogroženost. Center za socialno delo dobi informacije o ogroženosti največkrat iz otrokovega okolja. To pomeni, da prijava največkrat pride od sorodnikov, sosedov, šole, policije ali zdravstva. Po družinskem zakoniku morajo stiske najprej reševati z najmanjšim možnim vpletanjem, kar pomeni, da družino podprejo v situacijah, kjer sami ne zmorejo in jih okrepijo, da bodo v nadaljevanju zmogli. Škerlj Mirjam (2012) pravi, da mora biti cilj sodelovanja z matično družino to, da bi le-ta dobila nove možnosti za spreminjanje. Socialna delavka mora družino podpreti, da razvije nove oblike ravnanja in obvladovanja novih strategij preživetja, da bi pridobila nove socialne spretnosti in da bi bolje ravnala z otrokom in mu nudila več kot v preteklosti.

Največji poseg v družino je odvzem otroka, do česar pride, če vse druge, milejše oblike ukrepov in pomoči družini ne zadostujejo. Otrok, ki je družini odvzet, gre največkrat v rejništvo. Naloga socialnih delavk je, da ocenijo, ali je otrok ogrožen do take mere, da je

njemu v največjo korist, da se ga umakne iz matične družine in namesti v rejništvo. Velja tudi, da morajo intervenirati, da bi obvarovali člana, ki ga družina ogroža, ali družino, ki ogroža člana (Čačinovič Vogrinčič, 2007). Strokovne delavke morajo napisati mnenje, končna odločitev pa je po novem družinskem zakoniku na strani sodišča. Po novem družinskem zakoniku je rejništvo omejeno na tri leta, v tem času naj bi se družina okrepila do te mere, da bo zmogla sama poskrbeti za potrebe otroka.

Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo CSD, rejništvo opisuje kot posebno varstvo in vzgoje otrok, ki so nameščeni v rejništvo. Namenjeno je tistim otrokom, ki začasno ali za daljši čas ne morejo živeti v matični družini (SCSD, 2020). Rejništvo je definirano kot začasen ukrep, ki traja, dokler se družina ne zmore toliko okrepiti, da bo ustvarila spremembe, ki bodo v korist otroka in bo življenje v matični družini zopet varno (Čačinovič Vogrinčič, 2019, str. 135). Katalog socialnim delavkam v sklopu rejništva nalaga dve nalogi, v kateri so vključeni tudi biološki starši. Ti nalogi sta spremljanje namestitve otroka v rejništvo in spremljanje rejništva. Dobro vzpostavljen delovni odnos in osebni stik, ki je ključni del prve naloge, pripomoreta k dobremu sodelovanju med socialno delavko in matično družino. Odnos med socialno delavko in uporabnico definiram kot delovni odnos, ki je opora socialni delavki, da vzpostavi pogovor, ki omogoča raziskovanje in sooblikovanje dobrih izidov (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015, str. 7).

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 27) socialno delo z družino definira kot: »Predmet socialnega dela z družino je pomoč (opora, podpora) družini pri reševanju kompleksnih psihosocialnih problemov. Delovni odnos zagotavlja instrumentalno definicijo problema in soustvarjanje rešitev, pri čemer proces sodelovanja mobilizira moč same družine. Socialno delo z družino opišemo kot izviren delovni projekt sodelovanja, ki ga soustvarimo na sporazumevanju, dogovarjanju in skupnem oblikovanju rešitev, da bi udeleženi v problemu postali udeleženi v rešitvi.«

Pomoč in podpora matične družine sta pomemben del področja rejništva. Pri podpori družine je treba sodelovati z vsakim posameznikom posebej in z družino kot celoto. V procesu dela z družino gre za raziskovanje njihovih virov moči, z namenom, da pridemo do dobrih izidov za vse udeležence v tej težavi (Čačinovič Vogrinčič, 2008). Pomembno je, da ne dajemo zgolj pomoči, temveč da kompleksne socialne težave rešujemo skupaj s celotno družino. Pri delu z družino moramo raziskovati in odkrivati, kaj bi bili boljši pogoji za življenje posameznika in

nuditi podporo družini, da se lahko ohrani ali razide, če je le-to v njihovo najboljšo korist (Čačinovič Vogrinčič, 2019, str. 136). Avtorica Hoffman (1994) nas opozarja na to, da v delovnem odnosu sodelujemo z vsemi udeleženi. Pomembno je, da so v pogovor vključeni vsi in da slišimo prav vse glasove. Socialna delavka se mora odmakniti od vloge objektivne opazovalke in od moči, ki ji ne pripada, zato moč nadomestita soustvarjanje in skupno iskanje rešitev. V socialno-delovnem odnosu nihče ne sme imeti končne besede, temveč se pogovor nadaljuje.

1.3.1 STROKOVNE SMERNICE ZA DELO CENTROV ZA SOCIALNO DELO NA PODROČJU REJNIŠTVA

Pomoč in podpora matični družini v primerjavi z delom z rejniško družino ne bi smela biti zasenčena, zlasti, če ima družina motivacijo za sodelovanje in za pozitivne spremembe. Del doktrine socialnega dela je zaveza, da je rejništvo pospremljeno z načrtom sodelovanja z matično družino, ki mora vsebovati skrbno načrtovan delovni projekt podpore in pomoči za želene spremembe. Zato se stik z matično družino ne sme prekinjati, ampak se mora varovati otroka med dvema družinama (Čačinovič Vogrinčič, 2019, str. 135). Rejništvo je definirano kot kratkotrajni in začasni ukrep, po novem družinskem zakoniku pa je omejen na tri leta. Cilj sodelovanja z matično družino je, da bi ta razvila nove oblike ravnanja, pridobila nove spretnosti, da bi bolje ravnala z otrokom in bi mu lahko dala več tistega, kar potrebuje za razvoj. Sodelovanje centra za socialno delo z matično družino kaže prizadevanje, da bi se družina okrepila v svojih starševskih vlogah in spremenila svoje vzorce toliko, da bi rejništvo zares bil kratkotrajni ukrep in bi se otrok lahko vrnil v svojo primarno družino (Maj, 2012, str. 120).

Matične družine se na odvzem otroka in namestitev otroka v rejništvo odzovejo na različne načine. Delimo jih na dve skupini, in sicer: konstruktivno (ustvarjalno) in nekonstruktivno (destruktivno). Pri konstruktivnem odzivu starši dejavno začnejo reševati težave in premagovati ovire, hitro si uredijo življenje, da bodo razmere primerne za življenje otroka. Rešitev odložijo za nekaj časa, a začnejo reševati svoje težave z majhnimi koraki, ki vodijo do te rešitve. Nekateri se obrnejo na svojo socialno mrežo – sorodnike, prijatelje in strokovnjake, da jim pomagajo pri ovirah, ki jih sami ne morejo premagati. Starši, ki se odzovejo nekonstruktivno, predvsem varujejo samopodobo, kar največkrat ni v korist otroku. Odzovejo se agresivno in z nasilnim vedenjem, kar vključuje napadnost, grožnje, napake iščejo pri

drugih, otroka čustveno manipulirajo in ga celo ugrabijo iz rejniške družine. Nekateri imajo tudi samomorilske poskuse, drugi bežijo pred oviro in se umaknejo. Veliko staršev se uda in pasivno čaka, če se bo kaj spremenilo (Maj, 2012, str. 111).

Pri pomoči in podpori družini mora strokovna delavka najprej narediti načrt pomoči, ki ga naredi glede na vsak posamični primer. Družini se mora pridružiti takšni, kot je, saj je družina ekspert iz izkušenj, torej strokovnjak svojega življenja in izkušenj. Socialna delavka je na drugi strani strokovnjakinja za ustvarjanje odprtih prostorov za pogovor, ki prinašajo spremembe (Čačinovič Vogrinčič, Milošević Arnold, Poštrak, Stefanovski in Urek, 2008, str. 27). Načrt pomoči lahko gradi na vprašanjih, ki jih predlaga avtorica:

Katere spremembe morajo doseči starši? Kako bodo to dosegli in kakšno pomoč potrebujejo? Kako jim lahko mi pomagamo? Katere oblike pomoči imamo na voljo? Koliko časa imamo za delo s posamično družino? Kam jih še lahko napotimo? Ali so motivirani za prejemanje pomoči ter kako jih motivirati? Kaj si želijo starši? Kaj bomo storili, če starši niso motivirani za spremembe?

Načrt dela mora biti individualen in prilagojen značilnostim konkretne družine in otroka. Vsebovati mora konkretne cilje za delo z družino in opredelitev o tem, kaj je treba doseči, kako bo družina to dosegla, kako in kdo ji bo pri tem pomagal (Maj, 2012, str. 118).

Vrste in oblike pomoči, ki jih centri za socialno delo lahko nudijo družini, se razlikujejo. Socialna delavka mora starše seznaniti, kakšne spremembe so potrebne za ureditev rednih stikov in za vrnitev otroka v matično družino. Soočenje staršev z njihovimi neustreznimi ravnanji je v pomoč predvsem v tistih družinah, kjer starša nimata uvida v svoje ravnanje ali pa se njihovi standardi in potrebe razlikujejo od družbenih. Pri delu z družino so pomembni motivacijski pogovori, ki družino spodbujajo k izboljšanju življenjskih razmer, ter za opustitev tistih vzorcev, ki otroku škodijo. Socialna delavka mora starše seznaniti z oblikami pomoči na centru za socialno delo in izven njega, ponudi jim lahko tudi psihosocialno pomoč, svetovanje in psihoterapijo. Družino lahko vključi v pomoč na domu, pri čemer strokovni delavci podprejo družino pri vzgoji in učenju otrok. Vključijo se lahko tudi v različna izobraževanja in usposabljanja za vzgojo in izvajanje starševskih nalog. Socialna delavka ne sme pozabiti, da se matične družine večkrat srečujejo z materialno stisko, zato jim mora zagotoviti tudi denarno pomoč (Maj, 2012, str. 116).

Naloga socialne delavke je, da matično družino aktivno vključi v individualno projektno skupino. Pomembno je, da se vzpostavi komunikacija med rejniško in matično družino, saj matična družina rejniško pogosto vidi kot grožnjo in tekmece. Uspešno sodelovanje med dvema družinama otroka je v korist otroka. Matične družine potrebujejo pomoč individualne projektna skupine, da bodo zmogle uvideti svoje težave in spremeniti slabe vzorce. Vsak član skupine dobi svoj delež naloge in ta delež matične družine je, da napreduje v smeri boljšega in uspešnejšega starševstva (Škerlj, 2012, str. 117).

Pri pomoči in podpori družini socialna delavka ne sme pozabiti na etična načela, ki jo usmerjajo v to, da družini ne sme pogojevati, da si poišče pomoč in da pomoč tudi sprejme. Odločitev, kako bodo dosegli postavljene pogoje in želene spremembe, mora izhajati iz družine. Avtorica opozarja tudi, da se delo z družino ne sme opirati le na predpisane individualne projektna skupine, temveč mora socialna delavka z družino delati tudi posamično, imeti individualne pogovore z vsakim posameznikom in jih obiskovati na domu (Maj, 2012, str. 115).

1.3.2. INDIVIDUALNA PROJEKTNÁ SKUPINA

Individualna projektna skupina je skupina otroku pomembnih oseb. Gre za sistem, ki vzpostavlja in ohranja sodelovanje med matično in rejniško družino ter socialno delavko. Skupino navadno sestavljajo socialna delavka, rejniška družina, matična družina in druge osebe, ki so vključene v otrokovo življenje in pomembno vplivajo na njegov razvoj. Naloga te skupine je, da omogoči sodelovanje vseh udeležениh in zavaruje korist vseh, ki so vpeti v sistem rejništva (Bole Finžgar, 2008, str. 132). Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 100) opozarja, da je v projektnih skupinah treba soustvarjati izvirne projekte pomoči, za katere je potreben pogovor. Nove dogovore je treba vzpostavljati iz meseca v mesec, zato se skupina ne more srečevati le enkrat letno, kot je to predvideno v zakonu.

Individualna projektna skupina mora biti odprt prostor za pogovor, za vse udeležene. Vsi sodelujoči so eksperti iz izkušenj, zato jih moramo podpreti pri njihovem doživljanju (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 103). Socialne delavke pogosto zanemarjajo potrebo pomoči otroku. Potrebno je zavedanje, da travme, ki jih je otrok doživel doma, vplivajo na njegov razvoj, prav tako doživljajo bolečino ob ločitvi in življenju v povsem novem okolju. Pri sodelovanju v individualni projektni skupini mora biti socialna delavka še posebej občutljiva

na to, da varuje prostor za besede otroka. Podpreti jih mora pri iskanju besed, da lahko opišejo njihovo doživljanje (Čačinovič Vogrinčič, 2019, str. 142).

Individualne projektne skupine so dober način skupinskega dela, kjer so vsi sodelujoči strokovnjaki na temelju svojih izkušenj, zato morajo biti prav vsi udeleženi slišani in poslušani. Naloga socialne delavke je, da varuje in podpira koncept individualne projektne skupine, predvsem takrat, kadar je sodelovanje težavno. Pomembna, čeprav težka naloga socialne delavke je tudi, da vzpostavi dober delovni odnos in te odnose vzdržuje, da je sodelovanje možno. Prav tako imajo le centri potrebna pooblastila, da zagotovijo, da se individualna projektna skupina srečuje in izvaja na način, da matična družina dobi podporo, ki jo potrebuje, da se lahko okrepi in da vse poteka v smeri najboljše koristi otroka (Čačinovič Vogrinčič, 2019, str. 144).

1.3.3 KONCEPTI DELA Z DRUŽINO

Socialno delo z družini je kompleksno, zajema pa tako raziskovanje konfliktov v družini kot tudi odnose in spremembe v procesu soustvarjanja rešitev. Naloga socialne delavke je, da v delovni odnos povabi vse družinske člane, da skupaj delajo na zelenih izidih, hkrati mora soustvarjati pomoč in podporo za spremembe, ki jih družina potrebuje. Zato moramo z družino delati na dveh ravneh. Prva je raven dela in mobilizacije ter druga raven raziskovanja družinske dinamike. Instrumentalna definicija težave da vsem udeležnim v pogovoru možnost, da v formulaciji lastnega prispevka ubesedi spremembe, ki so pomembne v dinamiki družine. S tem si pridobimo razvidnost načrtov in razvidnost družinske dinamike. Na drugi ravni družinski člani skupaj s socialnim delavcem raziskujejo njihovo družinsko dinamiko in kako ravnajo eden z drugim. Raziskujejo in definirajo tudi spremembe, ki jih potrebujejo, da bodo lahko načrtovali rešitve in dosegli cilje, ki jih želijo (Čačinovič Vogrinčič, 2019, str. 56).

Proces sodelovanja z matično družino se začne, ko družina ali strokovnjaki ocenijo, da otroku starši več ne morejo zagotoviti tistega, kar potrebuje za rast in razvoj. Pomoč in podpora matični družini morata biti usklajeni s potrebami otroka. Sodelovanje centra z matično družino prispeva k temu, da bi bil otrok čim krajši čas v rejništvu, ali pa vsaj, da bi imel z biološkimi starši izboljšan odnos (Maj, 2012, str. 120). Povezanost in stik med biološkimi starši in otrokom sta za otroka največkrat v njegovo največjo korist. Socialne delavke morajo sodelovati z matično družino in se skupaj z njimi učiti življenja z otrokom, ki je v rejniški

družini. Otrok v rejniški družini dobi nove navade in ideje, staršu pa pripoveduje o novih izkušnjah. Pomembno je, da ima otrok možnost svoja doživljanja iz rejniške družine deliti z matično družino in obratno (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 107).

Matični starši so v procesu pomoči in podpore na centru za socialno delo največkrat neprostovoljni uporabniki. Socialne delavke pogosto vidijo kot sovražnice, ki so jim odvzele otroka. Zato začetek sodelovanja pogosto spremljajo stiska, odpor in številne težave, ki jih družina sama ne more rešiti. Za dobro sodelovanje moramo vzpostaviti delovni odnos, ki temelji na zaupanju, spoštovanju in možnosti, da se slišijo glasovi vseh sodelujočih. Pogovor ne temelji na pogovoru o razlogih, zakaj je bil otrok nameščen v rejništvo, temveč o iskanju virov moči, dobrih izidih in o možnih spremembah (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 108). Lena Dominelli (2004, str. 127) opominja, da dejstvo, da socialna delavka starše oceni kot zlorablajoče ali zanemarjajoče, zagotavlja, da se otroka umakne iz družine in se ga zaščiti pred zlorabami. Za starše je to najhujši trenutek, saj izgubijo pravico do samostojne vzgoje brez nadzora strokovnjakov. Tudi ta vidik mora socialna delavka upoštevati, da bo lahko sodelovala z družino.

Socialna delavka mora pri delu z družino zagotoviti, da se slišijo vsi glasovi, in da se vidi resničnost, kot jo sestavijo člani drug za drugega. Socialno-delavski način soustvarjanja družini omogoči nove izkušnje sodelovanja, saj je socialna delavka članom matične družine spoštljiva in odgovorna zaveznica. Sogovornikom se je treba v pogovoru pridružiti in jih razumeti v njihovi definiciji težave. K več razvidnosti v družini pripomoreta instrumentalna definicija težave in upoštevanje deleža vsakega posameznika, usmerjenega k rešitvi. Razvidno je treba ozavestiti in se naučiti z njo ravnati, saj je ravno tisto, kar je razvidno, izhodišče za ravnanje vseh sodelujočih (Čačinovič Vogrinčič 2016, str. 27). Tudi Bouwkamp in Bouwkamp (2014) zagovarjata k družini usmerjeno delo in ga opisujeta kot delo, ki spodbuja krepitev moči. Proces krepitev moči ni pomemben le v začetni fazi, temveč skozi ves proces podpore in pomoči. Družina pogosto vidi le težave in nezmožnosti, zato je naloga socialne delavke, da družini pomaga razkriti njene vire moči.

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2019, str. 57) opozarja, da sta za delo z družino pomembna koncept razvidnosti in ozaveščenosti. Pri razvidnosti gre za odkrivanje in poimenovanje psihodinamičnih procesov v družini. Zato mora socialna delavka v delovnem procesu pomoči in podpore družini vedno voditi vzporedno dva procesa. Socialna delavka mora znati hkrati

raziskovati družinsko dinamiko in dinamiko posameznika ter znati družinsko dinamiko ubesediti. Tak način dela pripomore, da bi družina postala razvidna in dobila uvid v svojo situacijo. Razvidnost družine pomeni poimenovanje dane družinske resničnosti. Družini je razvidno tisto, kar si dovoli sprejeti in kar je možno komunicirati, a pomembno je, kako bo družina ravnala s to razvidnostjo. Pomembno je, da se člani družine vidijo, slišijo, občutijo in se dotaknejo drug drugega na mejah, saj do sprememb v družini lahko pride le, če člani hočejo, upajo in zmorejo ugotoviti, kdo so oni sami, kdo so drugi – in ko to izkustvo podelijo z drugimi. Čačinovič Vogrinčič (2019, str. 58) ozaveščenost definira po Skynner (1982), ki pravi, da ozaveščenost pomeni, da družina vstopi v obdobje samoizpraševanja, iskanja odgovorov v stiski in v obdobje mobilizacije za spremembe.

Pri socialnem delu z družino poznamo dva koncepta, ki ju uporabljamo za kompetentno sodelovanje. Ta dva koncepta sta: *koncept delovnega odnosa* in *koncept izvirnega načrta pomoči*.

- koncept delovnega odnosa:

Začetek sodelovanja z družino je velik izziv. Pri tem si socialna delavka lahko pomaga z elementi delovnega odnosa. S pomočjo teh konceptov je socialna delavka postavljena v vlogo sogovornice, udeleženke v težavi, v vlogo soustvarjalke rešitev v težavah ter v spoštljivo in odgovorno zaveznico (Vidonja, Kustec, 2016, str. 66).

- koncept izvirnega projekta pomoči:

Izvirni delovni projekt pomoči se soustvarja v delovnem odnosu in se vedno znova v delovnem odnosu nadaljuje. Socialna delavka mora voditi pogovor in sodelovanje na način, da se soustvarjene rešitve in želeni razpleti prevajajo v akcijo, v dejanja in konkretne korake, ki se udejanjijo. Da so projekti izvirni, rečemo, ker se vsakič znova in posebej oblikujejo za vsakega posameznika oziroma skupino in so ustvarjeni le zanje skupaj z njimi. Posebnost socialnega dela je ravno v tem, da se zmore odzvati na posebnosti in drugačnosti ter ustvariti nove možnosti tam, kjer v okviru običajnega rešitve ni možno najti. Projekti so delovni, saj je poudarek na sodelovanju, delu in dejavnostih, ki izhajajo iz dogovorjenega v delovnem odnosu. V izvirnem projektu pomoči je treba skupaj predvideti, kaj se mora spremeniti, da bi dosegli želene rezultate (Čačinovič Vogrinčič, 2019, str. 53).

1.3.3.1 VZPOSTAVLJANJE DELOVNEGA ODNOSA

Pri socialnem delu z družino ali le s posameznikom se socialne delavke lahko opirajo na koncept vzpostavljanja delovnega odnosa in osebnega stika. Gabi Čačinovič Vogrinčič in druge v svoji knjigi odnos med socialno delavko in uporabniki definirajo kot delovni odnos, ki je opora socialni delavki, da vzpostavi pogovor, ki omogoča raziskovanje in sooblikovanje dobrih izidov (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl, Možina, 2005 str. 9). Ta koncept vse vpletene definira kot sodelavce in sogovornike, saj so vsi udeleženi v proces pomoči enakovredni in soodgovorni za reševanje stisk.

Elementi delavnega odnosa so:

- Dogovor o sodelovanju

Pogovor med socialno delavko in uporabniki se mora začeti z jasnim dogovorom. V dogovoru se morajo vsi udeleženi strinjati s sodelovanjem tukaj in zdaj ter se dogovoriti, kako bomo delali in kakšne so vloge vseh udeležениh (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 9). Čačinovič Vogrinčič (2019, str. 48) pove, da se z dogovorom o sodelovanju pridružimo družini. Socialna delavka tako sogovornikom zagotovi izkušnjo varnosti in odprt prostor za pogovor.

- Instrumentalna definicija težave (Lussi 1991) in soustvarjanje rešitev

Gre za koncepta, ki sta temelja delovnega odnosa pomoči in podpore. V pogovoru je pomembno, da raziskujemo, kako vsak udeleženi v težavi definira to težavo in kaj lahko vsak doprinese k rešitvi. Vsi udeleženi v težavi morajo soustvarjati svojo udeležnost v iskanju in oblikovanju rešitve. Instrumentalna definicija težave zagotavlja, da vsi udeleženi v težavi raziskujejo svoj prispevek k rešitvi. Pogovor, ki temelji na teh konceptih, zagotavlja spoštovanje osebne izkušnje, ustvarjanje pogojev, v katerih je samoumevna izhodiščna točka raziskovanja vsakokratna izkušnja (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 10). Tudi Lidz opozarja, da mora v odnosu ali v družini obstajati skupna odgovornost, ob tem se morajo priznavati in spoštovati pravice in potrebe drugih (Lidz, 1971). Socialna delavka se mora uporabnikom pridružiti v njihovi definiciji težave, da lahko razume njihov pogled, strah, morebitno jezo in obup. Pomembno je, da skupaj raziskujejo njihove življenjske situacije, vire moči in njihovo socialno mrežo. Med raziskovanjem teh se vzporedno pogovarjajo o tem, kaj bi lahko bile spremembe in dobri izidi. Socialna delavka mora skupaj z uporabniki tako dolgo

iskati rešitve, da bodo dobre in uresničljive zanj. Sogovorniki si s tem pridobijo novo izkušnjo spoštovanja in enakovrednosti (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

- Osebno vodenje (Vries, 1995)

Naloga socialne delavke je, da svoje sogovornike vodi k dobrim in uresničljivim izidom. Pogovor mora voditi na način, da je ves čas usmerjen k želenim rešitvam, pri tem mora poslušati in vključevati želje vseh sodelujočih. Pomembno je tudi, da raziskuje, kaj in koliko zmorejo posamezni člani doprinesti k rešitvam (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 10).

Elementoma delovnega odnosa dodajo še štiri koncepte v socialnem delu:

- Perspektiva moči (Saleebey, 1997)

V socialnem delu mora strokovna pomoč krepiti uporabnikovo moč, družinam s številnimi izzivi odpre novo upanje (Kodele, Mešl, 2016, str. 57). Delo s perspektive moči je vodenje pogovora v smeri soustvarjanje rešitev, kjer se odpirajo nove teme za raziskovanje uporabnikovih virov moči. Pri pogovoru, kjer socialna delavka pogovor vodi s perspektive moči, da uporabniku izkušnjo, da je kompetenten za svoje življenje, izkušnjo samospoštovanja, dostojanstva in sodelovanja. Pri delu s perspektive moči se fokus s težave premakne na nove možnosti, na dobre izide in na uresničljivo (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 37). Prav tako nas usmerja, da krepimo ravnanja, ki so uspešna, poudarjamo izjeme, ki so dobre in krepimo stabilnost, ki omogoča spremembe. Avtorici Kodele in Mešl (2016, str. 57) v svojem članku povesta, da sta pri delu z družino potrebni prepoznavanje osebnih moči in grajenje na potencialih. Avtorja Bouwkamp poudarjata, da je naloga socialnega delavca, da uporabniku pomaga znotraj njegovega konteksta in njegovih zmožnosti, kar prispeva k temu, da bo uporabnik v nadaljevanju znal sam reševati svoje stiske in težave (Bouwkamp, 2013).

- Etika udeležnosti (Hoffman 1994)

V pogovoru, ki temelji na etiki udeležnosti, nihče nima zadnje besede. Socialna delavka mora odstopiti od moči, ki ji ne pripada, torej mora odstopiti od svoje resnice in od svoje rešitve, saj se v pogovoru le-to soustvarja (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 40).

- Ravnanje s sedanjostjo (Andresen 1994)

Pri ravnanju s sedanjostjo si morata socialna delavka in uporabnik vzeti čas, da se lahko sodelovanje začne. Socialna delavka mora pogovor držati v sedanjosti, saj beg v preteklost ali prihodnost lahko zavre proces soustvarjanja dobrih izidov. Preteklost je sicer pomembna, saj v njej iščemo dobre vire izkušenj in moči, a delujemo v sedanjosti za prihodnost. Z uporabnikom je nevarno ostati v preteklosti, saj le-te ne moremo spreminjati, vendar jo lahko preokvirimo in najdemo alternativne načine spoprijemanja s podobnimi težavami. Opozarjajo, da je tudi beg v prihodnost nevaren, saj prinaša beg iz odnosa in sodelovanja (Čačinovič Vogrinčič, Kopal, Mešl in Možina, 2005, str. 42).

- Znanje za ravnanje (Rossenfeld, 1993)

Pogovor med socialno delavko in uporabnikom se mora ves čas nadaljevati, zato mora socialna delavka znati in vzdrževati kontekst socialnega dela. Socialna delavka ne sme ostati brez besed, jezik socialnega dela pa mora nenehno prevajati v lokalni jezik in nazaj v jezik stroke. Prav tako mora socialna delavka imeti teoretska in praktična znanja, ki jih mora prevesti v jezik ljudi in z njimi podeliti to znanje. Ta koncept podpira socialno delavko v tem, da strokovne koncepte deli z uporabniki in poudarja način ravnanja s strokovnim znanjem (Čačinovič Vogrinčič, Kopal, Mešl in Možina, 2005, str. 42).

1.3.4. DELO S PERPEKTIVE MOČI

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2019, str. 49) v svoji knjigi povzema avtorja Saleebey (1997), ki pravi, da delo perspektive moči pomeni, da kot socialni delavec pomaga odkriti, olepšati, raziskovati in izkoristiti uporabnikovo moč in njegove vire. Pomagaš mu, da doseže, kar si želi in razbije okove preteklosti. Avtorica še dodaja, da mora pri delu s perspektive moči socialna delavka skupaj z uporabnikom raziskovati njegove vire in njegovo moč. Iz perspektive moči mora spraševati po zelenih izidih, po sanjah in upanju. Pri tem se opreta na dobre izkušnje iz preteklosti, njegove vire moči in socialno mrežo. Avtorica Dominelli (2004, str. 83) pravi, da se krepitev moči ljudi ali vrednotenje glasov uporabnikov lahko in mora zgoditi v vsaki od faz sodelovanja. Če uporabniki občutijo, da postopek posredovanja in odločanja pripada njim, je večja verjetnost, da bodo sodelovali pri načrtovanju pomoči in podpore ter njihovih načrtih in ciljih, ki jih želijo doseči.

Strokovna pomoč mora krepi uporabnikovo moč. Socialna delavka skupaj z uporabnikom raziskuje njegove kompetence, njegove vire in vire v njegovem okolju. Da se socialna delavka odloči delati s perspektive moči, pomeni, da se je odločila, da s svojim spoštljivim ravnanjem uporabniku da izkušnjo, da so kompetentni za svoje življenje, da pridobijo izkušnjo samospoštovanja in osebnega dostojanstva (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 37). Pomembna naloga pri delu z uporabniki za socialne delavke je, da prepozna že obstoječe vire pomoči in kako nanje delovati, da se sproži premik iz potencialne moči, ki jo ima uporabnik, v dejanski vpliv uporabnika. Socialna delavka skupaj z uporabnikom aktivira obstoječe vire, to je lahko aktiviranje sosedske ali sorodniške mreže. Skupaj oblikujeta nove vire moči, lahko na način, da socialna delavka pomaga uporabniku priti do denarne socialne pomoči ali vključitve v različne oblike pomoči, ki so dostopne uporabniku na centru za socialno delo ali drugih institucijah. Socialna delavka se mora zavzemati za povečevanje dostopnosti virov in redistribucijo virov. Uporabniku se lahko predlaga tudi vključitev v mediacijo, ki je nepristransko svetovanje (Dragoš idr., 2008, str. 39).

1.3.5. UPORABNIKI V NEPROSTOVOLJNIH TRANSAKCIJAH

V središču socialnega dela je vrednostna osnova, ki izvajalce poziva, naj si prizadevajo za odnose z uporabniki storitev, ki so močni in temeljijo na medsebojnem spoštovanju. Nekateri odnosi v socialnem delu niso takšni, ampak se odvijajo z nezaupanjem, strahom, sovražnostjo in celo sovraštvom. Eden od razlogov, zakaj socialno delo daje takšen poudarek krepitvi vzajemnih odnosov, je, da se domneva, da so uporabniki storitev prostovoljni in si storitev želijo. Medtem ko literatura in politike o socialnem delu poudarjajo pomen »sodelovanja uporabnikov« in dela v »partnerstvu«, je resničnost, da je večina odnosov do socialnega dela neprostovoljnih, ker oseba, ki prejme storitev, ne vstopa prostovoljno (Smith idr., 2012, str. 1462).

Delo z matično družino v sistemu rejništva za socialne delavke največkrat predstavlja izziv, saj so starši pogosto neprostovoljni uporabniki. Kot uporabnike v neprostovoljnih transakcijah stroka poimenuje tiste, ki prejemajo psihosocialne storitve, čeprav jih sami ne želijo. Ti imajo pogosto drugačne cilje, kot si jih želijo socialne delavke. Avtorica Lea Šugman Bohinc (2005) sicer opozarja, da je za socialno delo nujna neka stopnja prostovoljnosti oziroma vsaj sprejemanje tega, da se socialna delavka vključi v njihovo življenje.

Mark Smith idr. (2012) v svojem članku opozarjajo, da sta izraza vključenost uporabnikov v storitev in udeležba uporabnikov dobra in nedvomno legitimni cilj socialnih storitev. Vendar pogosto ni jasno, kaj pomenijo ali kdo so zadevni uporabniki storitev. Uporablja se vrsta terminologije, kot so: vključenost uporabnikov, posvetovanje z zainteresiranimi uporabniki, udeležba itd., medtem ko v praksi ti izrazi vzbujajo občutek, da sta socialni delavec in uporabnik vedno v odnosu, kjer skupaj ustvarjata najboljše rezultate medsebojnega prizadevanja. Vendar je v resnici večina odnosov v socialnem delu neprostovoljnih; zgodijo se v situacijah, v katerih prejemnik storitve mora sodelovati zaradi zakonskih predpisov.

V socialnem delu poznamo dva modela dela z neprostovoljnimi uporabniki. Prvi model je perspektiva socialnega konflikta, kjer gre bolj za politični kot terapevtski odnos. Kot predpostavka za socialno delo pri tem modelu je postavljen konflikt interesov med okoljem in interesi neprostovoljnega uporabnika. Drugi model dela z neprostovoljnimi uporabniki je k nalogam usmerjen model prakse. Uspešna socialna delavka, ki se ravna po tem modelu, je tista, ki soustvarja kompromise, ki upoštevajo različne vrednote in zagotavljajo pravice vsem udeleženi v procesu reševanja socialnih težav (Šugman Bohinc, 2005). Avtorja Rooney in Mirick (2018) v svoji knjigi poudarjata, da se morajo pri delu z uporabniki v neprostovoljnih transakcijah socialne delavke osredotočiti na človeka in na njegovo sposobnost spoprijemanja s težavami, na njegovo moč, potrebe in na njegove vire.

1.3.6. SPRETNOSTI SOCIALNIH DELAVCEV

Spretnosti v socialnem delu so različne in raznorodne. Vito Flaker (2003) v svojem članku našteje naslednje:

Spretnost pogovarjanja, poslušanja, psihoterapevtske spretnosti, spretnosti ocenjevanja, dela v skupini, spretnosti interaktivnega dela, kulturnega dela, načrtovanja in izvajanja teh načrtov, upravljanja s tveganji, odpravljanje in zmanjševanje škode, zagovarjanja, krepitev moči, organiziranja življenja, spretnosti dokumentiranja, poročanja, pisanja, evalvacije, spretnosti vodenja in poučevanja.

Tudi avtorja Jane Dutton in Ravi Kohli (1996, str. 63) kot pomembne kompetence socialnih delavcev navajata aktivno komuniciranje, aktivno vključevanje, omogočanje različnih možnosti, ocenjevanje in načrtovanje, intervjuvanje ter zagotavljanje storitev in dela v organizacijah.

Socialna delavka mora vedno zagotavljati, da ostanejo odprte številne možnosti in razvijati številne rešitve. Pri svojem delu si pomaga s številnimi spretnostmi, ki so tehnična osnova socialnega dela. Eno izmed najpomembnejših spretnosti je pogovarjanje, ki v socialnem delu pomeni, da omogočamo sogovorniku, da vodi pogovor, socialna delavka pa mu v pogovoru sledi in z njim soustvarja. Vedeti mora, kdaj je treba pogovor povzeti, se s sogovornikom spoprijeti in kdaj priti do sklepov. V pogovor je pomembno vpeti tudi spretnost aktivnega poslušanja, pri čemer se mora socialna delavka odmakniti od tistega, kar ve in misli, ter poslušati sogovornika v njegovi definiciji težave. Pogovor v socialnem delu je velikokrat pogajanje, pri čemer mora biti socialna delavka vztrajna, pristranska in imeti spretnosti reševanja konfliktov. Znati mora oblikovati argumente, izraziti interese in stališča, iskati mora rešitve, ki bodo v interesu uporabnika, hkrati mora biti pripravljena tudi na kompromise. O vseh pogovorih, ugotovitvah in opažanjih so socialne delavke dolžne poročati, zato morajo imeti tudi spretnost zapisovanja (Flaker, 2003).

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 34) povzame Franklin in Jordan, ki naštevata veščine, ki jih mora imeti socialna delavka. To je sposobnost vzpostaviti stik in zgraditi odnos z uporabnikom, sposobnost, da družini jasno razloži namen njihovega srečanja, sposobnost, da dobi od sogovornika povratno informacijo o tem, kaj je razumel od srečanja in kaj je bilo zanj koristno, sposobnost, da ustvari odprt prostor za pogovor, kjer lahko sogovornik izrazi svoja čustva in misli, sposobnost, da lahko oceni uporabnikove težave, vidi, od kod izhaja njegova moč, motivacija, ter to skupaj z njim uporabi v procesu pomoči in podpore. Imeti mora tudi sposobnost, da skupaj z uporabnikom soustvarja cilje, ki jih je možno doseči, imeti mora sposobnost interveniranja in da skupaj z uporabnikom sooblikuje dogovor o nalogah. Gabi Čačinovič Vogrinčič (2006) še dodaja, da mora socialna delavka, poleg vseh socialno delovnih veščin in možnih ravnanj v procesu podpore in pomoči poznati še družbene razmere in pluralnost družinskih oblik. Seznanjena mora biti tudi z vsemi različnimi oblikami pomoči, tako zakonskimi kot institucionalnimi, ki jih kot predlog za dodatno pomoč lahko ponudi sogovorniku.

2. FORMULACIJA PROBLEMA

Tekom izobraževanja na Fakulteti za socialno delo in predvsem na izvajanju redne prakse v tretjem in četrtem letniku sem poglobljeje spoznala delo na področju rejništva na centrih za socialno delo. Temeljito spremljanje dela socialne delavke, sodelovanja na timih varstva otrok in družine, sodelovanja na multidisciplinarnih timih, sodelovanja na individualnih projektnih skupinah, načrtovanja nameščenja otroka v rejništvo ter poteka rejništva in obiskov na domovih sem ugotovila, da je konkretnega dela z matično družino zelo malo. Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo, socialnim delavkam v sklopu rejništva nalaga dve nalogi, v kateri so vključeni tudi biološki starši. Ti nalogi sta spremljanje namestitve otroka v rejništvo in spremljanje rejništva (SCSD, 2020). Zakonske smernice prav tako določajo, da se mora individualna projektna skupina srečati vsaj enkrat letno in v določenem številu primerov rejništva je to edino srečanje med matično družino in socialno delavko. Gabi Čačinovič Vogrinčič (2019, str. 143) opozarja, da sklicevanje individualne skupine enkrat letno nima smisla, saj takšno delo ne more soustvarjati sprememb in rešitev.

Kustec in Vidonja (2016, str. 65) nas v svojem članku opominjata, da je delo z družino velik izziv tako za socialno delavko kot tudi družino, saj vsak posameznik v izvirni delovni projekt vstopa s svojimi pričakovanji, željami in potrebami, ki jih želi uresničiti skozi sodelovanje. Tudi Gabi Čačinovič Vogrinčič (2009, str. 137) pravi, da je delo v sistemu rejništva za socialno delavko težka in kompleksna naloga. Socialne delavke včasih ne zmorejo ali niti ne znajo ravnati z glavno nalogo: da bi vzpostavile sodelovanje z vsemi udeleženi, to sodelovanje varovale in razvijale kot individualno načrtovanje projektne pomoči dela. Del uspešnosti sodelovanja nosi tudi matična družina. Iz izkušenj v praksi sem videla, da socialna delavka družine vabi v delovni odnos, vabi na individualna projektna srečanja, oni pa se na vabila ne odzovejo in ne pridejo na srečanja.

Ana Jagrič (2016, str. 95) pravi, da socialne delavke imajo potrebno znanje in potrebno orodje, s katerima se družini lahko približajo in prispevajo k temu, da bo sodelovanje učinkovito. Ključno vodilo za dober delovni odnos je vzpostavitev delovnega odnosa. Opominja, da si morajo socialne delavke vzeti čas za sodelovanje in vložiti trud, da morajo v svoje delo vnašati vso strokovno znanje, da je pomembno, da se vzpostavi stabilen odnos in

dober stik, da mora biti osebno udeležena, predvsem pa nuditi podporo in tudi dajati pohvale ob uspehih (prav tam, str. 90).

Namen moje raziskave je analizirati procese sodelovanja z matično družino v procesu rejništva. V raziskavi bom raziskovala:

- na kakšen način poteka delo na centrih za socialno delo na področju rejništva,
- oblike podpore in pomoči, ki jo socialne delavke nudijo družinam ob odhodu otroka v rejništvo,
- oblike podpore in pomoči, ki jih socialne delavke nudijo družinam tekom rejništva,
- oblike podpore in pomoči, ki jo socialne delavke nudijo družinam ob koncu rejništva,
- na kakšen način socialne delavke v svoje delo vključujejo delo s perspektive moči,
- na kakšen način socialne delavke zagotavljajo glas matični družini,
- s katerimi izzivi se socialne delavke srečujejo pri delu na področju rejništva in na kakšen način se s temi izzivi spopadajo,
- načine ravnanja pri delu z uporabniki v neprostopnih transakcijah,
- dejavnike, ki vplivajo na uspešnost dela v procesu pomoči in podpore matični družini,
- kompetence, pomembne za uspešno delo v procesu pomoči in podpore matični družini,
- znanja, potrebna za uspešno delo v procesu pomoči in podpore matični družini.

3. METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Raziskava, ki sem jo izvedla, je kvalitativna in eksplorativna oziroma poizvedovalna (Mesec, 2019), saj sem jo izvedla na način, da sem opravila intervjuje s socialnimi delavkami, ki delajo na centrih za socialno delo, in sicer na področju rejništva, pri čemer njihovo delo zajema tudi delo z matičnimi družinami. Pri kvalitativnih raziskavah zbiramo izkustveno gradivo, besedne opise in pripovedi, zbrane v raziskovalnem procesu (Mesec, 2019). Raziskava je tudi empirična, saj je gradivo sestavljeno iz zapisov intervjujev, ki sem jih opravila s socialnimi delavkami, ki delajo na centrih za socialno delo z matičnimi družinami na področju rejništva (Mesec, 2019). Gradivo, ki sem ga zbrala, sem obdelala na beseden, opisen način, saj sem vprašanja zastavila tako, da so bila odprtega tipa in so intervjuvanke lahko izrazile to, kar mislijo.

TEME RAZISKAVE:

Pri raziskavi sem se oprla na naslednje teme:

1. Oblike podpore in pomoči, ki jih socialne delavke nudijo matični družini

Svoje sogovornice sem spraševala, na kakšen način je razdeljeno delo na njihovi enoti na področju rejništva. Zanimalo me je, ali in na kakšen način sodelujejo z matično družino pred namestitvijo otroka v rejništvo in na kakšen način to vpliva na nadaljnje sodelovanje. Zanimalo me je konkretno, kako je to sodelovanje videti in zakaj uporabljajo takšen način. V nadaljevanju me je zanimalo, na kakšen način sodelujejo z matično družino na začetku rejništva, med rejništvom in ob koncu rejništva. Podobno sem jih povprašala o oblikah pomoči, ki jih nudijo matični družini.

2. Zagotavljanje glasu matični družini

Pri tej temi me je zanimalo, ali socialne delavke zagotavljajo glas matični družini in na kakšen način to počnejo. Zanimalo me je tudi, kateri so tisti predlogi, ki jih upoštevajo in katerih morebiti ne, ter zakaj je tako.

3. Izzivi, s katerimi se srečujejo socialne delavke

Preverila sem, kateri so tisti izzivi, s katerimi se spoprijemajo pri svojem delu z matično družino, kako pogosti so in na kakšen način se s temi izzivi spopadajo in jih poskušajo razrešiti.

4. Uporabnik v neprostopovoljnih transakcijah

V literaturi je zaznati, da je večina matičnih družin, ki imajo otroke v rejništvu, uporabnikov v neprostopovoljnih transakcijah. Ta izraz uporabljamo za tiste uporabnike, ki v procesu ne sodelujejo prostovoljno, temveč zaradi zakonskih predpisov, ki jih k temu zavezujejo. Pri tej temi me je zanimalo, ali so socialnim delavkam ta izraz in z njim povezane metode dela znani. Katere metode uporabljajo pri svojem delu in na kakšen način spodbudijo matično družino, da sodeluje v procesu pomoči in podpore?

5. Dejavniki, ki so po mnenju socialnih delavk povezani z uspešnostjo

Raziskovala sem, kateri so tisti dejavniki, ki po njihovem mnenju najbolj vplivajo na uspešnost dela z matično družino in od česa je odvisna kakovost dela z matično družino.

6. Kompetence socialnih delavk.

Pri tej temi sem podrobneje raziskovala, katere so tiste kompetence, ki jih mora imeti strokovna delavka za učinkovito delo.

7. Znanja, na katera se opirajo strokovne delavke

Zanimalo me je, na katera znanja se naslanjajo strokovne delavke ter ali in na kakšen način uporabljajo koncept perspektive moči.

3.2. MERSKI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV

Merski instrument, ki sem ga uporabila za zbiranje podatkov, je bil delno strukturirani vprašalnik. Imela sem vnaprej pripravljene smernice za pogovor, ki so bile razdeljene na šest tem, znotraj vsake teme sem imela še dodatna podvprašanja, ki so bila vodila za pogovor. Po potrebi sem postavljala še dodatna podvprašanja. Vprašanja so odprtega tipa in so izzvala odgovore v pripovedi. Merski instrument in zapisane pogovore sem dodala v prilogi.

3.3. POPULACIJA IN VZOREC

Populacija v raziskavi so vse socialne delavke v Sloveniji, ki so v letu 2021 zaposlene na centrih za socialno delo in opravljajo svoje delo na področju rejništva ter sodelujejo z matičnimi družinami. Pri izbiri sogovornice sem se odločila za neslučajnostni priložnostni vzorec, saj sem zbiranje podatkov izvedla s socialnimi delavkami, ki so mi najbolj dostopne in sem jih spoznala že med prakso na skupni interviziji socialnih delavk s področja rejništva. S sogovornicami sem v stik stopila prek telefona, pri čemer sem jim predstavila svojo raziskavo, če so k sodelovanju privolile, smo se dogovorile za datum in uro srečanja. Pri svoji raziskavi sem izvedla le pet intervjujev, čeprav je bil prvotni načrt zbrati več intervjujev, da bi si pridobila čim bolj raznolike podatke, saj so prakse dela na različnih centrih drugačne. To mi žal ni uspelo, saj zaradi vseh omejitev zaradi epidemije koronavirusne bolezni Covid-19 nisem smela prečkati regij. Zaradi epidemiološke situacije so bile bolj obremenjene tudi strokovne delavke, zato so nekatere zavrnile sodelovanje, pri drugih je bilo potrebno več prilagajanja za določitev datuma srečanja.

3.4. ZBIRANJE PODATKOV

Metoda zbiranja podatkov, ki sem jo uporabila pri raziskavi, je delno standardizirani intervju. Svoje sogovornice sem poznala že prej, iz časa, ko sem na centru za socialno delo opravljala prakso na področju rejništva in sem se pridružila njihovi skupni interviziji. Zaradi tega mi je bilo lažje stopiti z njimi v stik, prav tako so bili intervjuji zelo sproščeni. S štirimi socialnimi delavkami sem intervju opravila na njihovem centru, z eno sva se zaradi epidemiološke situacije dogovorili za srečanje prek spletne aplikacije Zoom. Ta intervju je bil tudi najmanj sproščen in najkrajši, trajal je približno 30 minut. Drugi intervjuji so trajali od 45 minut do 1 uro in pol. Intervjuje sem izvedla v letu 2021, v mesecu aprilu na dneve, ko na centru za socialno delo ni uradnih ur, saj so imele sogovornice takrat več časa. Sogovornicam sem najprej predstavila temo svojega raziskovanja in namen raziskave, nato sem jim zastavljala podvprašanja, ki sem jih imela vnaprej pripravljena pod vsako temo. Pustila sem jim, da so se razgovorile, po potrebi sem postavljala še dodatna vprašanja. Ker intervjuvanke niso želele, da bi pogovore snemala, sem si pomembne stvari sproti zapisovala, sicer sem pogovore čim prej po srečanju zapisala, ko je bil spomin še svež.

3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Podatke, ki sem jih pridobila z intervjuji, sem uredila na naslednji način:

1. Urejanje gradiva

Ker mi sogovornice niso dovolile snemanja, sem pogovore čim bolj natančno po spominu in s pomočjo pomembnih stvari, ki sem si jih zapisala že tekom pogovora natipkala. Intervjuje sem označila s črkami od A do E.

2. Določanje enot kodiranja

Ko sem imela intervjuje zapisane sem vsakega posebej še enkrat natančno prebrala in označila smiselne enote kodiranja. Enota kodiranja je bila lahko le beseda, pomemben del stavka, ali cel stavek. Pomembne dele, ki sem jih označila sem oštevilčila in jih vpisala v tabelo.

3. Odperto kodiranje

Pomembne izpisane izjave, ki sem jih označila in prepisala v tabelo, sem odprto kodirala. Tabelo sem razdelila na pet stolpcev, prvi je številka izjave, ki se ujema s številko izjave v intervjujih, v naslednjem stolpcu sem pomembno izjavo dobesedno prepisala, jo napisala kot pojem, ji pripisala kategorijo in temo, pod katero spada. Tabele, v katerih so zapisano podatki, sem priložila v prilogo raziskave (Mesec, 2009). Tabele odprtega kodiranja sem priložila kot prilogo k raziskavi, imenovano »odpro kodiranje«.

4. Oсно kodiranje

Združila sem vse zbrane intervjuje in primerjala definirane kategorije. Iskala sem podobnosti in razlike. Najprej sem zapisala teme, pod le-te sem zapisala kategorijo in vse pojme, ki so bili zapisani pod to kategorijo, zraven sem pripisala še številko izjave (Mesec, 2009). Tudi osno kodiranje sem dodala kot prilogo k raziskavi, imenovano »osno kodiranje«.

6. Rezultati

Rezultati, ki sem jih pridobila od sogovornic s pomočjo intervjujev, so v nadaljevanju predstavljeni po temah. Znotraj vsake teme sem predstavila posamezne kategorije in rezultate podkrepila z izjavami socialnih delavk, ki sem jih pridobila v intervjujih. Na koncu rezultatov sem priložila še skico – miselni vzorec, za katerega menim, da lepo povzame rezultate, do katerih sem prišla v svoji raziskavi.

4. REZULTATI

V nadaljevanju predstavljam rezultate analize podatkov, ki sem jih pridobila od sogovornic.

4.1. DELO NA PODROČJU REJNIŠTVA

Samostojno delo

Skoraj vse strokovne delavke so povedale, da so na področju rejništva zaposlene le one. Ena strokovna delavka je poročala, da sta na njihovem centru na področju rejništva zaposleni dve socialni delavki.

Timsko delo

Socialne delavke so povedale, da četudi so na področju rejništva zaposlene le one, o pomembnih stvareh skupaj odločajo na timu varstva otrok in družine. Na timu varstva otok in družine socialna delavka, ki je na področju rejništva, predstavi primer in rejniško družino ter se skupaj odločijo, ali je rejniška družina, ki je izbrana, primerna. Ena socialna delavka je poudarila, da se za posamezne primere oblikuje manjši delovni tim, članice tima nato sodelujejo pri pomembnejših odločitvah: *»Formira se delovni tim, ki skrbi za posamezni primer«* - D3. Ta ista socialna delavka je prav tako povedala, da se pri kompleksnejših primerih določi tudi delo v paru. Ti socialni delavki skupaj sodelujeta skozi celoten potek dela. Nekatere socialne delavke so poudarile tudi to, da občasno že pred rejništvom sodeluje s socialno delavko s področja zaščite mladoletnih otrok, gre z njo na teren ter tako družino in otroka spozna že pred začetkom rejništva. *»Že prej sodelujem s sodelavko iz področja varstva otrok«* - A8, *»občasno grem z njo na teren že pred namestitvijo«* - C4.

Začetek rejništva

Pod temo začetek rejništva sem raziskovala, ali socialne delavke z matičnimi družinami morebiti sodelujejo že pred začetkom rejništva in na kakšen način sodelujejo z matičnimi družinami ob začetku rejništva ter kakšne oblike pomoči in podpore jim nudijo. Sodelovanja z matičnimi družinami pred začetkom rejništva pogosto ni, vendar je to sodelovanje povezano s tem, na kakšen način se rejništvo začne. Pred rejništvom socialne delavke večkrat sodelujejo z matično družino, kadar starši dajo soglasje, da se otrok umakne v rejniško družino, *»kadar se starši z namestitvijo strinjajo, torej je soglasje z namestitvijo, z družino sodelujem že pred samo namestitvijo«* - E4. Ena od socialnih delavk je povedala, da na njihovem centru prakticirajo način dela, pri čemer se že na srečanja staršev in socialnih delavk s področja

zaščite otrok povabi socialno delavko s področja rejništva, če sodelavke zaznajo, da bo rejništvo potrebno: *»kadar sodelavke iz drugih področij zaznajo, da bo otrok nameščen v rejništvo, mene povabijo k sodelovanju«* - D7. Staršem predstavi rejništvo in namen rejništva, na kakšen način poteka sodelovanje med socialno delavko in družino, kako potekajo stiki in jim da možnost za vprašanja. Poudarja tudi, da s tem, ko matično družino spozna že pred rejništvom, z njimi že začne vzpostavljati delovni odnos, če je le-ta vzpostavljen dobro, to vpliva na nadaljnje sodelovanje: *»dobri temelji so pomembni za dobro sodelovanje«* - D15. Spoznavanje matične družine in otroka, predvsem spoznavanje njih z rejniško družino je po izkušnjah socialnih delavk veliko prijaznejše in bolj empatično do vseh udeleženi v procesu rejništva: *»se mi zdi, da je bolj prijazno in empatično«* - A21. Socialne delavke na namestitev pripravijo tako otroka kot tudi starše.

Na začetku rejništva starši navadno doživljajo stisko, zato so jim socialne delavke v podporo in pomoč v tej stiski: *»matična družina pogosto doživlja stisko ob ločitvi«* - C49. Takoj po namestitvi se stiki med otrokom in matično družino nekaj časa ne izvajajo, da se otrok lahko navadi na novo okolje. Socialne delavke v tem vmesnem času matični družini ponudijo, da jih obveščajo o otroku in jim poskušajo razbremeniti skrb o varnosti otroka: *»poskušam razložiti, da je otrok v varnem okolju in za to ne rabijo skrbeti«* - A63. Na začetku rejništva je treba z matično družino narediti tudi načrt dela, opredeliti, kako bo potekalo sodelovanje in se pogovoriti o tem, v katere druge oblike pomoči bi bilo koristno, da se vključijo: *»ponudi se jim pomoč in podpora na centru«* - D26, *»in vključitev v programe na drugih institucijah«* - D24. Socialne delavke starše prav tako spodbujajo k temu, da si vzamejo čas zase, da delajo na sebi in da izboljšajo svojo življenjsko situacijo: *»starše spodbudim, da si vzamejo čas zase in delajo na sebi«* - A62.

Zaključek rejništva

Rejništvo se lahko zaključi zaradi različnih razlogov in eden izmed njih je, da se otrok vrne nazaj v svojo matično družino. V tem primeru se začnejo priprave na zaključek rejništva precej časa prej, preden do tega pride. Najprej se poveča obseg stikov med otrokom in matično družino, da se njuna povezanost še bolj okrepi, te stike pa redno spremljajo. Socialne delavke so povedale, da pred vrnitvijo otroka v matično družino natančno preverijo, ali je to res v korist otroka. Preveriti je treba, ali je staršem uspelo spremeniti življenjski slog, ali so nove spremembe, ki so jih uvedli starši, dovolj stabilne, da se otrok lahko vrne in ali je za otroka varno: *»potrebno je ugotoviti, ali so odpravljeni razlogi, zaradi katerih je otrok v rejništvu«* - D34.

Na vrnitev otroka v matično družino je treba pripraviti vse udeležene ter jim ob tem nuditi pomoč in podporo: *»nudi se jim še dodatna pomoč in podpora«* - D35. Ob vrnitvi se lahko predlaga tudi starševski nadzor, družino se lahko vključi tudi v storitev pomoč družini za dom, kar jim nudi še dodatno pomoč in podporo pri novih spremembah. Po vrnitvi otroka v matično družino je zaželeno, da otrok ohrani stike z rejniki: *»zaželeno je, da se ohrani stike z rejniki«* - B31.

4.2. DELO Z MATIČNO DRUŽINO

Pomoč in podpora matični družini

Delo na področju rejništva obsega delo z rejniško družino, otrokom in z matično družino. Delo z matično družino se ne sme zanemarjati, kar nalaga tudi zakon: *»zakonski okvir rejništva določa sodelovanje z otrokovo matično družino«* - B15. Socialne delavke so matični družini ves čas na voljo, da se na njih obrnejo s kakršnim koli vprašanjem ali, ko so v stiski. Socialne delavke matično družino vključujejo v celoten proces rejništva, a ena izmed sogovornic je poudarila, da je odločitev o tem, ali bo družina s socialno delavko dejansko sodelovala in sprejela njeno pomoč, njihova: *»njihova odločitev, če to sprejmejo«* - C27.

Socialne delavke so povedale, da v procesu pomoči in podpore matični družini skupaj z njimi soustvarjajo možne rešitve. Kot sem že napisala v teoretičnem delu, je rejništvo sodelovanje, kjer nihče od udeležениh ničesar ne dela sam in tudi sogovornice so to potrdile. Povedale so, da skupaj s sogovorniki definirajo težavo, skupaj z družino naredijo načrt pomoči, skupaj razrešujejo težave, skupaj iščejo in raziskujejo možne rešitve, skupaj iščejo možne oblike

pomoči, ki bi družini najbolj ustrezale in tudi napredek spremljajo skupaj. Ena od socialnih delavk je še poudarila, da ji je pomembno, da so starši vključeni v neko obliko pomoči in podpore, pa naj bo to na centru za socialno delo ali kakšni drugi instituciji: *»pomembno je, da starši dobijo vir pomoči«* - D25. Kadar se odločijo, da se bodo po pomoč obrnili na drugo institucijo, je socialna delavka z njimi še vedno v stiku in preverja njihov napredek: *»tudi če so vključeni v druge oblike pomoči, jih redno kontaktiram«* - D31.

Socialne delavke so povedale tudi, da je pomembno, da se pri načrtovanju pomoči in podpore družini upoštevajo njihove zmožnosti: *»vsak dela, kar zmore«* - A85. Tudi pri načrtovanju stikov je treba upoštevati zmožnosti družine, saj je pomembno, da bosta starša zmogla izvesti stik. Socialne delavke so matičnim staršem v podporo tudi pri izvajanju stikov, po stiku o poteku le-tega preverijo tudi pri matični družini in jim dajo možnost, da se o tem pogovorijo: *»včasih se pred stikom slišimo in nanj pripravimo«* - C59.

Socialne delavke morajo pri svojem delu zasledovati korist otroka in v korist otroka je, da se matična družina opolnomoči: *»v njegovo korist je, da družina dela na sebi«* - E17. Na centru se jim ponudi tudi vključitev v osebno pomoč, nekatere socialne delavke to delajo same, na nekaterih centrih osebno pomoč prevzamejo druge socialne delavke. Socialne delavke matično družino spodbujajo k novim načinom ravnanja in novim vzorcem: *»spodbujam jih k novim spremembam«* - E13.

Individualna projektna skupina

Sogovornice so povedale, da po namestitvi otroka v rejniško družino skličejo individualno projektno skupino, kot to narekuje zakon. V času rejništva se trudijo organizirati srečanje individualne projektne skupine večkrat kot enkrat letno, kot to narekuje zakon: *»po zakonu je predpisano, da se IPS sklicuje enkrat letno«* - C22, *»kar pa se trudim, da je bolj pogosto«* - C23. Ena izmed sogovornic je poudarila, da se z nekaterimi matičnimi družinami, ki si drugače ne želijo sodelovanja, srečuje le v okviru individualne projektne skupine: *»z drugimi se vidimo le na IPS«* - D21.

V individualno projektno skupino sogovornice vključujejo vse udeležene v sistem rejništva oziroma vse za otroka pomembne osebe, tudi otroka, kadar je dovolj star: *»in otrok, če je dovolj star za sodelovanje«* - A31. Na srečanjih se pogovarjajo o stikih, pogovarjajo se o otrokovem življenju, šoli, zdravju in drugih pomembnih temah zanj, ne pozabijo tudi na

matično družino. Prav tako se dogovorijo o naslednjih korakih, o nadaljnjih ukrepih v zvezi z otrokom in o ciljih, ki jih bodo zasledovali.

Vključitev matične družine v različne oblike pomoči

Socialne delavke matično družino spodbujajo, da se vključi v različne oblike pomoči, da bodo lažje premagali stiske in si uredili življenje. Različne oblike pomoči lahko dobijo tako na centru za socialno delo kot tudi na drugih institucijah ali nevladnih organizacijah. Na centru za socialno delo imajo možnost vključitve v osebno pomoč, ki jo na nekaterih centrih izvajajo kar delavke s področja rejništva, na nekaterih delavke z drugih področij. Nekatere družine se vključijo tudi v storitev pomoč družini za dom, imajo tudi možnost pogovora s psihologinjo, ki jim lahko prav tako nudi osebno pomoč. Ena izmed sogovornic je poudarila, da je takih staršev, ki se odločijo za osebno pomoč, sicer malo: *»starši se za osebno pomoč ne odločajo pogosto«* - A74.

Matična družina se lahko v oblike pomoči vključi tudi na drugih institucijah: *»glede na njihove težave pa jih usmerim tudi na druge inštitucije«* - C37. Velikokrat so to obravnava pri psihiatru ali različne terapije odvajanja od substanc. Ena od sogovornic je poudarila tudi, da je pomoči matični družini premalo in da bi bilo dobro, da bi se starši vključili v programe učenja starševskih skrbi: *»menim, da bi se starš morali vključiti v učenje starševske skrbi«* - A77.

Krepitev moči

»Socialnega dela v delovnem odnosu ne moremo delati drugače, kot s perspektive moči« (Čačinovič Vogrinčič, 2016, str. 37). Tega se zavedajo tudi moje sogovornice. Pomembno je, da starša v sodelovanju s socialno delavko ne dobita sporočila, da nista dobra, temveč morata dobiti izkušnjo, da sta pomembna in spoštovana. Pri delu z matično družino je treba iskati njihove dobre lastnosti – vire moči – in jih krepiti: *»krepi se jih v tem, kar oni zmorejo«* - D99, *»začeti z delom tako, da najprej še bolj okrepimo te«* - A181. Socialne delavke vsak uspešen korak tudi opazijo in pohvalijo: *»pomembno je, da poveš, ko je nekaj dobro«* - D98. Družini prav tako dajo možnost, da sami povedo, kaj si mislijo, tako jim zagotovijo, da so tudi oni slišani in pomemben del procesa rejništva.

Pogostost sodelovanja z matično družino

Socialne delavke, s katerimi sem opravila pogovore, z matičnimi družinami sodelujejo različno pogosto. Kako pogosto se srečajo z matično družino, je odvisno tudi od matične družine, od tega, ali si želijo pomoči in kako motivirani so za spremembe: *»kako pogosto, je odvisno od njihove pripravljenosti za delo in sodelovanje«* - B10. Z nekaterimi družinami sodelujejo dobro in se tudi redno srečujejo, spet z drugimi je tega sodelovanja manj in se srečajo le enkrat letno na individualni projektni skupini. Ena od sogovornic je omenila tudi, da zaradi velikega obsega dela in posledično premalo časa žal zmanjka časa, da bi z matično družino sodelovala bolj redno: *»mi ne uspe, da bi se sama obrnila na družino in jo enkrat tedensko spremljala«* - C26.

Socialne delavke si z matično družino želijo čim več sodelovati in si tudi prizadevajo, da bi jih čim pogosteje privabile k sodelovanju: *»večkrat jih pokličem in vabim na pogovor«* - D18. Socialna delavka, ki je zaposlena na enoti, kjer na področju rejništva delata dve delavki, je povedala, da več sodeluje z matično družino, kadar je ona nosilec primera, na začetku se srečujejo tedensko, kasneje, ko so že vključeni v različne oblike pomoči, pa mesečno. Druge socialne delavke so povedale, da družino pogosto pozovejo k sodelovanju, jih pokličejo in povabijo na pogovor: *»na dva meseca jih pokličem«* - E14, *»na začetku so to vsaj mesečni pogovori na centru ali preko telefona«* - C18.

Oteženo sodelovanje z matično družino

Socialne delavke imajo pri sodelovanju z matično družino različne težave, s katerimi se srečujejo. Pogosto so te težave povezane s tem, da družina nima motivacije in želje za sodelovanje: *»seveda pa so vedno tudi družine, ki za sodelovanje niso motivirane«* - C43 in se za sodelovanje ne odloči kljub vsemu vloženemu trudu socialne delavke. Vendar je pomembno, da se tudi to, da si družina sodelovanja ne želi, spoštuje: *»v tem primeru spoštujem tudi to«* - C45.

Matične družine imajo pogosto težave s sprejemanjem dejstva, da je njihov otrok moral v rejniško družino, kar je povezano s tem, da nimajo uvida v otrokove osnovne razvojne potrebe: *»težave z uvidom v otrokove razvojne potrebe«* - B12. Socialne delavke so omenile tudi, da je sodelovanje z matično družino težavnejše, kadar imata starša težave z zasvojenostjo od različnih substanc in kadar imata težave v duševnem zdravju in osebnostne motnje.

4.3. ZAGOTAVLJANJE GLASU MATIČNI DRUŽINI

Zagovornišтво matične družine

Rejniška družina ima pogosto slabo mnenje o matični družini, saj jih vidi kot uničevalce odnosov. Otroci se lahko iz stika vrnejo bolj razdraženi, kar vpliva na njihovo dinamiko: *»rejniška družina na starše gleda kot uničevalce odnosov«* - A98. Rejniška družina ima do matične pogosto tudi prevelika pričakovanja. Zato je naloga socialnih delavk, da je zagovornica matične družine. Uravnavati mora odnose med matično in rejniško družino, saj je pomembno, da sta družini v dobrih odnosih in da dobro sodelujeta. Pri delu v sistemu rejništva je ves čas treba zasledovati korist otroka in matična družina je pomemben del otrokovega življenja: *»rejnike opominjam, da so starši pomembni«* - A100.

Vključenost matične družine

Socialne delavke matično družino vključujejo v vse postopke, ki se tičejo rejništva in otroka. Starši so tudi tisti, ki otroka najbolj poznajo, zato se socialne delavke obračajo na matično družino, kadar se vprašanja tičejo otrokovega življenja: *»družina otroka pozna, kadar gre za pogovor okoli težav z otrokom, jih vedno vključim«* - E33. To, da se družino sliši ter upošteva kot enakovreden člen pri vseh postopkih in odločitvah, pripomore tudi k temu, da starši dobijo izkušnjo, da so pomembni in da zmorejo: *»z matično družino delam na način, da tudi oni dobijo izkušnjo, da zmorejo«* - C61. Pomembno je tudi, da se upošteva starše, njihove predloge in zmožnosti tudi pri izvajanju stikov, saj je v otrokovo najboljšo korist, da stiki so, predvsem pa, da so stike s starši zmožni kakovostno izpeljati: *»saj je dobro, da se stiki izvajajo, kar pa je možno le, če jih družina zmore izvajati«* - C66.

Socialne delavke so povedale, da matični družini dajo možnost, da predstavi svoje želje in poda svoje predloge. Pri delu v rejništvu je treba zasledovati korist otroka in tudi socialne delavke so poudarile, da upoštevajo tiste predloge rejniške družine, ki to tudi so: *»upoštevam vse predloge, ki so v korist otroka«* - A103. Ena izmed sogovornic je še posebej poudarila, da tistih predlogov, ki niso v korist oziroma niso uresničljivi, ne zavrne, ampak skupaj z družino pogleda, kaj bi bilo treba narediti ali spremeniti, da bi ta njihova želja lahko bila uresničena: *»skupaj pogledamo, kaj bi bilo potrebno še dodati, da bi želje lahko realizirali«* - D43. Ena izmed sogovornic je povedala, da matični družini da več možnosti za vključitev, kadar se za sodelovanje zanimajo in kadar so zmožni uresničiti zahteve, ki jim jih poda.

Odvzem glasu matični družini

Socialne delavke so povedale, da v določenih primerih družini ne dajo toliko možnosti za sodelovanje in jim ne dajo toliko možnosti, da povedo svoje želje in podajo predloge. Predvsem ne upoštevajo tistih predlogov, ki niso v korist otroka *»tistih predlogov, ki so v škodo otroka, ne upoštevamo«* - B38. V nekaterih primerih rejništva se v primeru ogrožanja otroka da na sodišče predlog za odvzem starševske skrbi in takrat starši nimajo več glavne vloge pri odločanju o otrokovem življenju: *»v primeru, da ogrožajo otrokov razvoj, predlagamo omejitev pravic«* - C36. Več omejitev pri sodelovanju matične družine postavijo tudi takrat, kadar je razlog za odvzem otroka nasilje ali zloraba, saj starši pogosto nimajo uvida v to, da so bila njihova dejanja škodljiva: *»saj ne razumejo, ali ne želijo razumeti, da je to, kar so počeli, nedopustno«* - E39.

4.4. IZZIVI

Oteženo sodelovanje z matično družino

Socialne delavke se pri delu z matično družino srečujejo s številnimi izzivi. Kot tisti dejavnik, ki najbolj otežuje delo, so socialne delavke poudarile nemotiviranost matične družine oziroma upad motivacije, ko rejništvo poteka že nekaj časa, saj zgubijo upanje, da bi se otrok res lahko kdaj vrnil: *»omenijo, da ne vidijo več možnosti, da bi se otrok vrnil«* - A108. Matične družine se pogosto niti ne zavedajo, kako pomemben del tega, da se otrok vrne, pravzaprav so in da so oni tisti, ki pravzaprav odločajo, ali se bo otrok vrnil: *»starši nimajo uvida v to, kakšna moč je v njihovih rokah, da se otrok vrne nazaj«* - E42. Starša za krivca za svoje težave največkrat vidita center za socialno delo in zaposlene, svojo moč pogosto namesto za krepitev sebe usmerijo v napad na institucije: *»svojo moč največkrat uporabijo za napad institucij«* - E43.

Druga izziva, ki sta ovira pri sodelovanju z matično družino, sta še obrambni mehanizem, ki ga ima matična družina, in odpor do sodelovanja: *»obrambni mehanizmi, ki zavirajo spreminjanje življenjskega sloga«* - B41. Socialne delavke so omenile tudi, da se pogosto zgodi, da z družino pridejo do nekega dogovora, ki se ga potem ne držijo. Socialne delavke ob nesodelovanju matične družine doživljajo nemoč, saj pogosto ne vedo več, kako jih privabiti nazaj k sodelovanju: *»to doživljam kot nemoč, saj takrat ne moreš narediti nič«* - E48.

Delo z izzivi

Socialne delavke se z izzivi, s katerimi se srečujejo pri delu z matično družino, spoprijemajo na različne načine. Predvsem so poudarile, da veliko delajo na tem, da družino motivirajo za sodelovanje. Ker matična družina socialno delavko pogosto vidi kot sovražnico, je pomembno, da se razjasnijo vloge in naloge. To pripomore k temu, da matična družina razume, da ni ona tista, ki je odločila, da gre otrok v rejništvo, ampak je njena naloga, da dela z njimi v času rejništva ter jim je v tej situaciji v pomoč in podporo: *»da razjasnimo, da sem tukaj zato, da sem jim v podporo pri njihovih težavah in spremembah«* - C83. Socialne delavke matični družini predstavijo vse možne oblike pomoči, ki so jim na voljo, se jim prilagodijo in pridružijo v tem, kar zmorejo, ter naredijo vse, kar je v njihovi moči, da bo družina dobila čim več pomoči in da se bo lahko čim bolj okrepila. Ker morajo socialne delavke delati v korist otroka, matično družino spodbujajo tudi pri izvajanju stikov – da so ti čim bolj redni in čim kakovostnejši. Socialne delavke so poudarile tudi, da je včasih družino treba postaviti na realna tla in jih soočiti s celotno situacijo, v upanju, da bodo potem sodelovanje vzeli resneje.

Sodelovanje z matično družino

Socialne delavke si z matično družino želijo čim več sodelovanja in k temu spodbujajo tudi njih. Matično družino čim več vključujejo v vse postopke in odločitve, povezane z otrokom: *»v to čim več vključujem matično družino«* - A116. Odločitev, ali bodo sodelovali, je vedno na strani družine: *»odločitev ali bodo uporabili pomoč, je na strani staršev«* - B46. Če se za sodelovanje ne odločijo, mora socialna delavka to prav tako spoštovati.

4.5. DELO Z UPORABNIKI V NEPROSTOVOLJNIH TRANSAKCIJAH

Pomoč in podpora matični družini

Številne matične družine v sistemu rejništva so neprostopoljni uporabniki storitev, socialne delavke pa morajo temu primerno prilagoditi tudi svoje delo. Delovni odnos v takšnih transakcijah zahteva dolgotrajnejše vzpostavljanje delovnega odnosa in več vložene energije s strani socialne delavke: *»delo z neprostopoljnimi uporabniki zahteva dalj časa trajajoče vzpostavljanje delovnega odnosa«* - A122. To pomeni, da morajo socialne delavke družino pogosto spodbujati in motivirati za sodelovanje ter dajati pobudo za pogovor. Tudi pri tej temi so naslovile, kako pomembno je, da se sogovornikom predstavijo vloge različnih socialnih

delavk in da razumejo, da socialna delavka, ki jim v času rejništva nudi pomoč in podporo, ni ista, ki je dala predlog za odvzem otroka: *»pomembno je, da razločimo vloge socialne delavke, ki dela na zaščiti otrok, in med mano, ki spremljam rejništvo«* - E57.

Za dobro sodelovanje z matično družino si je treba pridobiti njihovo zaupanje. Pri sodelovanju je nujno treba upoštevati zmožnosti matične družine, da bodo sodelovanje zmogli. Za razumevanje z družino je treba raziskovati njihov življenjski svet in jih aktivno poslušati. Delo je treba prilagoditi njihovim zmožnostim, pomembno je, da prilagodimo tudi stike, saj zopet upoštevamo korist otroka in v korist otroka je, da se stiki izvajajo ter da so kakovostni: *»delo prilagodimo, da bodo starši lahko dosegli zastavljene cilje«* - A144, *»stike določimo tako, da jih bosta starša zmogla uresničevati«* - A145.

Pri delu z matično družino se ne vrti vse le okrog rejništva in otroka, ampak je pomembno, da se socialne delavke pogovarjajo z družino o vseh za njih pomembnih temah in da jim pomagajo na vseh področjih življenja: *»se pogovorimo o temah, ki se vežejo na njihovo življenje«* - D66. To pomeni, da jim pomagajo tudi pri urejanju pridobitve denarnih sredstev in zdravstvenega zavarovanja ter pri drugih pomembnih stvareh, ki bodo družini pomagale, da si uredi življenje.

Oteženo sodelovanje z matično družino

Številne matične družine so v proces rejništva vključene neprostovoljno in zaradi tega je sodelovanje z njimi velikokrat težje: *»matična družina na področju rejništva je velikokrat neprostovoljni uporabnik«* - C84. Matično družino je težko privabiti k sodelovanju, saj pogosto socialne delavce vidijo kot krivce za njihovo življenjsko situacijo in za to, da je njihov otrok v rejništvu: *»in krivce, da so v tej situaciji in da so jim odvzeli otroke«* - E53. Starši velikokrat ne razumejo, kaj je v resnici težava in niti ne želijo sodelovanja s socialno delavko, da bi jim pri tem pomagala. Socialne delavke so večkrat slišale tudi, da same niso dovolj kompetentne za opravljanje svojega dela in za to, da bi družini lahko pomagale v njihovi stiski. Družina je pogosto jezna in razočarana ter izgubljena. Socialne delavke so omenile tudi, da starši, četudi so bili na začetku motivirani za sodelovanje in spremembe, pri rejništvu, ki traja več let, to motivacijo izgubijo, saj ne verjamejo več, da bi se otrok res lahko enkrat vrnil: *»pri dlje časa trajajočem rejništvu izgubijo zanimanje za spremembe svojega življenja«* - A136.

Metode dela

Socialne delavke pri svojem delu uporabljajo vse naučeno znanje in veščine, ki so ga pridobile tako na fakulteti kot kasneje na različnih izobraževanj. Pri svojem delu uporabljajo vsa osnovna načela socialnega dela: *»uporabljam osnovna načela socialnega dela«* - B48, pri delu s posameznikom uporabljajo metode dela s posameznikom: *»metode dela s posameznikom«* - B49, pri delu z družino pa metode dela z družino. Ena izmed socialnih delavk je omenila, da se pri svojem delu naslanja tudi na sistemsko teorijo: *»največ se naslanjam na sistemsko teorijo«* - B51. Druga je omenila, da tako pri delu s posameznikom kot tudi z družino veliko pripomore, če imaš humor in ga znaš uporabiti: *»včasih pomaga tudi, če kaj obrneš na hec«* - D71.

4.6. DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA DELO

Strokovno delo socialnih delavk

Socialne delavke morajo biti družini vedno na voljo ter jim v vseh težavah, s katerimi se srečajo, nuditi pomoč in podporo. Pomembno je, da je socialna delavka iskrena in da matične družine ne obsoja. Družino je treba obravnavati in v celoten proces vključiti kot enakovredne člane ter jih ne stigmatizirati. Včasih imajo tako socialne delavke kot rejniška družina do matične družine prevelika pričakovanja, zato je pomembno, da se zmanjšajo pričakovanja do družine in se razume njihove nezmožnosti ter se delo načrtuje na način, da ga družina zmore. Da bi družino razumeli, je treba razumeti njihov življenjski svet, ki ga skupaj raziskujejo, socialna delavka pa mora pri tem aktivno poslušati. Družina in socialna delavka skupaj raziskujejo njihove kompetence. Pri delu je nujno potrebno, da se upoštevajo tudi potrebe družine ter se jim glede na to nudita tudi ustrezna pomoč in podpora.

Socialna delavka se mora odpovedati temu, da je strokovnjakinja ter zaradi tega vse zna in ve. Družina je ekspert svojega življenja in zato je potrebno soustvarjanje, da skupaj pridejo do najboljših možnih rešitev. Socialna delavka mora biti razumevajoča in empatična ter imeti moč govoriti tudi o neprijetnih temah: *»imeti moč govoriti o zoprnih temah, ki so del uporabnikovega življenja«* - B65.

Motivacija matične družine

Na delo z družino ne vplivajo le kompetence socialne delavke, pomemben del, da se sodelovanje lahko uresniči, je tudi to, da ima družina motivacijo za sodelovanje in si sodelovanja želi. Kako bo delo potekalo in koliko bodo matični starši odnesli od sodelovanja, je odvisno od želje po sodelovanju: *»kakovost dela je v največji meri odvisna od staršev«* - A155.

Pomoč in podpora matični družini sta možni, če ima družina željo po spremembi in si želi naše pomoči. Pomembno je, da ima družina uvid v svoje težave, torej da razume, kaj so bile težave ter ima željo in moč delati na tem in to spremeniti: *»da v sebi najde moč, za potrebne spremembe v življenju«* - B71.

4.7. KOMPETENCE IN ZNANJA, POTREBNA ZA DELO Z MATIČNO DRUŽINO

Kompetence socialnih delavk

Kompetence, ki jih morajo imeti socialne delavke za delo z matičnimi družinami, so številne. Sogovornice so najpogosteje omenile spretnost pogovarjanja in poslušanja, a tudi, da se znajo pogajati. Socialna delavka se mora znati vživeti v sogovornikovo življenjsko situacijo in ga razumeti v njegovi stiski, saj se mu na ta način približa in mu pomaga, tam kjer sogovornik to potrebuje: *»mora se znati vživeti v vsako posamezno družino in njihovo družinsko situacijo«*. Socialne delavke morajo imeti širok nabor znanja. Znati morajo postaviti in jasno povedati, kaj so potrebne spremembe, ki jih mora družina doseči: *»jasno izraziti, kaj je potrebno storiti, da bodo stvari lahko drugače«* - C111. Socialna delavka mora delati s perspektive moči in družino krepiti v tistih stvareh, kjer je dobra. Pri delu z družino so pomembni tudi empatija, humor in iskrenost.

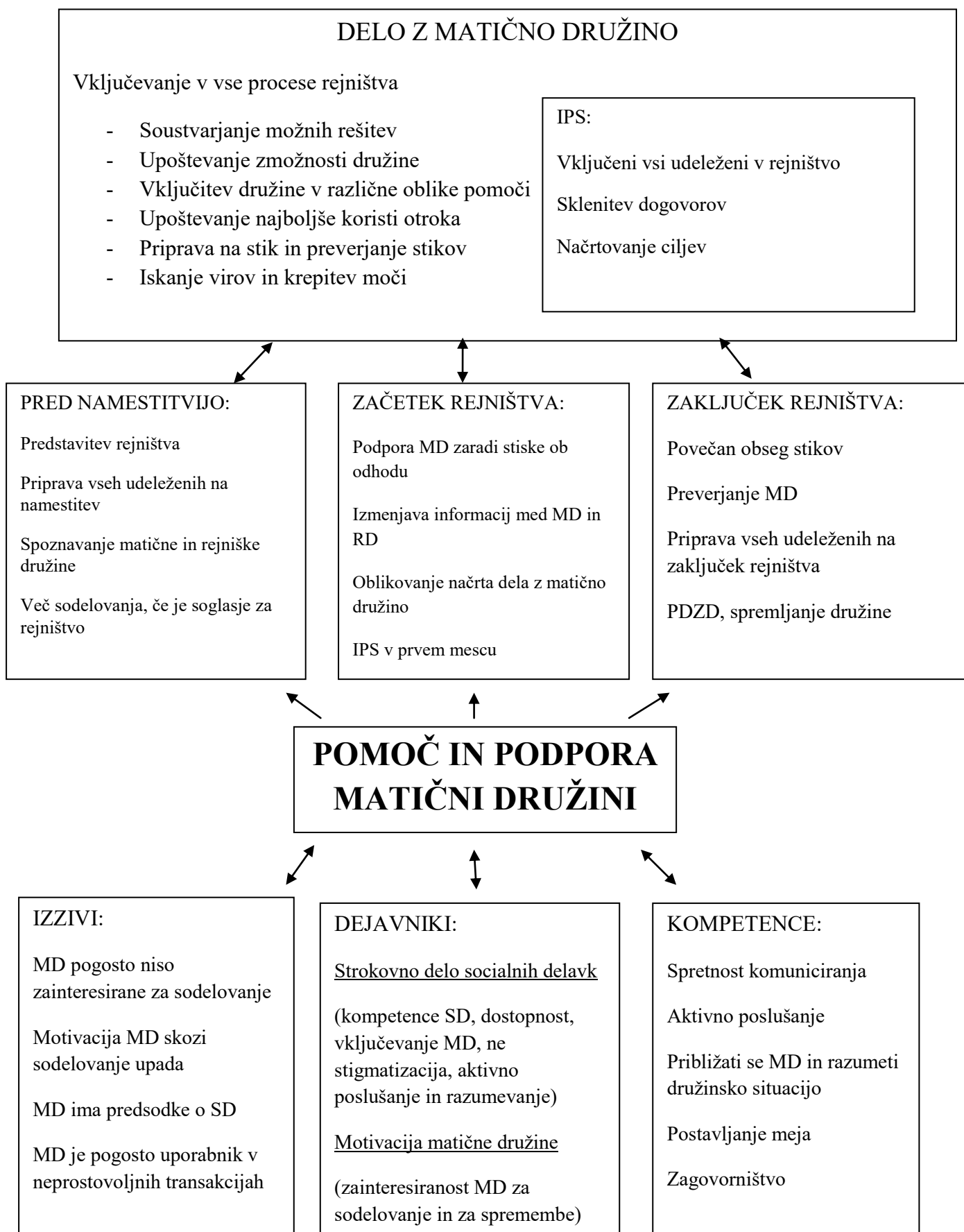
Znanja socialnih delavk

Socialne delavke morajo imeti širok nabor znanja za delo z matično družino. Kadar članom družine nudijo osebno pomoč, morajo imeti tudi znanja s področja socialnega dela s posameznikom: *»metode dela s posameznikom«* - B84. Kadar v proces pomoči in podpore vključijo še vse druge, za otroka in družino pomembne udeležene, morajo imeti tudi znanja dela s skupino: *»vključim tudi razširjeno družino in drug socialno mrežo«* - A176. Socialne delavke pri svojem delu uporabljajo še načela sistemske teorije: *»sama se največ naslanjam na sistemsko teorijo«* - B86, znanja s področja psihosocialne družinske terapije: *»psihosocialno družinsko terapijo«* - B87 in vse druge metode socialnega dela.

SKICA:

V nadaljevanju prilagam še skico – miselni vzorec, ki po mojem mnenju razvidno prikaže rezultate analize podatkov, ki sem jih pridobila od sogovornic. Na sredino miselnega vzorca je postavljen naslov, nad njim so trije kvadrati, ki predstavljajo, kaj vse socialna delavka dela z matično družino pred namestitvijo otroka v rejništvo, na začetku rejništva oziroma namestitve otroka in ob zaključku rejništva oziroma ob vrnitvi otroka nazaj v matično družino. Nad vsem tem je predstavljeno delo z matično družino v času rejništva, ki se prepleta z vsemi drugimi temami. Pomemben del dela z matično družino je tudi individualna projektna skupina, ki je vključena v ta del. Pod naslovom so predstavljene še druge teme, ki so bile pomemben del ugotovitev mojega dela, in sicer: izzivi, s katerimi se socialne delavke srečujejo pri delu z matično družino, dejavniki, ki vplivajo na delo z matično družino, in pomembne kompetence, ki jih socialne delavke po njihovem mnenju potrebujejo za delo z matičnimi družinami. Vse to se prepleta v celoto dela z matično družino v sistemu rejništva.

Slika 1: skica

5. RAZPRAVA

Naloge socialnih delavk na področju rejništva, ki vključujejo matično družino, so konkretnije definirane v Katalogu javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo. Katalog socialnim delavkam nalaga, da z družino sodelujejo od začetka rejništva, skozi celoten potek rejništva in vse do takrat, ko se rejništvo iz različnih razlogov zaključi (SCSD, 2020). Pomoč in podpora matične družine v primerjavi z delom z rejniško družino in z otrokom ne bi smeli biti zasenčeni (Čačinovič Vogrinčič, 2019, str. 135). Tudi iz raziskave je razvidno, da si socialne delavke prizadevajo, da z družino čim več sodelujejo na začetku rejništva, nekatere celo že pred začetkom rejništva. V času rejništva so jim ves čas na voljo, da se lahko kadar koli obrnejo nanje. V oporo so jim tudi ob koncu rejništva.

Socialne delavke na namestitev pripravijo vse udeležene v sistemu rejništva, tak način dela predvideva tudi Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo, kjer je zapisano, da mora socialna delavka matično družino in otroka pripraviti na namestitev, jim predstaviti rejniško družino in njihovo dinamiko (SCSD, 2019). Sodelovanje pred začetkom rejništva je pogosto pogojeno s tem, na kakšen način se rejništvo začne. Rejništvo se lahko začne z nujnim odvzemom otroka, takrat je namestitev tudi hitrejša in socialne delavke niti nimajo toliko časa, da bi družino pripravile na namestitev otroka v rejništvo. Kadar se starša z rejništvom strinjata in za namestitev podata soglasje, je tega časa za pripravo na namestitev več. Kot so povedale tudi socialne delavke, je ta način dela bolj human do udeleženeh v rejništvu.

Na začetku rejništva je dela z matično družino več. Socialne delavke so tudi poudarile, da je tega dela več, saj ima matična družina na začetku rejništva pogosto več motivacije za delo in večjo željo po spremembah. Tudi v literaturi avtorji poudarjajo, da se starši na rejništvo odzovejo na različne načine in eden izmed načinov je konstruktiven odziv, pri čemer starši začnejo reševati težave in premagovati ovire, hitro si uredijo življenje, da bodo razmere primerne za življenje otroka. Rešitev odložijo za nekaj časa, a začnejo reševati svoje težave z majhnimi koraki, ki vodijo do te rešitve. Medtem se nekateri starši odzovejo nekonstruktivno in agresivno, kar vključuje napadnost, grožnje in napake iščejo pri drugih. Pogosto tudi bežijo pred oviro in se umaknejo. Veliko staršev se vda in pasivno čaka, ali se bo kaj spremenilo (Maj, 2012, str. 111). Tudi socialne delavke so v pogovorih omenile, da v času trajanja rejništva matična družina pogosto izgubi motivacijo za delo. Bodisi ne vidijo več

izhoda iz svoje situacije in ne vidijo več možnosti, da bi se otrok res lahko kdaj vrnil, bodisi nimajo dovolj moči, da bi lahko spremenili svoje življenjske vzorce.

Socialne delavke so povedale, da je za dobro sodelovanje pomembno, da imata socialna delavka in rejniška družina vzpostavljen dober delovni odnos, ki temelji na zaupanju in želji po sodelovanju. Socialne delavke se pri tem lahko opirajo na koncept vzpostavljanja delovnega odnosa in osebnega stika, ki je opora socialni delavki, da vzpostavi pogovor, ki omogoča raziskovanje in sooblikovanje dobrih izidov (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 9). Socialne delavke so povedale, da ima v procesu pomoči in podpore vsak posameznik možnost, da predstavi svoje stiske in pove, kaj je tisto, kar ga teži. S tem omogočijo instrumentalno definicijo težave, pri čemer vsak od udeleženih pove, kako definira težavo, prav tako se raziskuje, kaj vsak od udeleženih lahko prispeva k rešitvi (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 10). Rejništvo je proces sodelovanja, pri čemer nihče od udeleženih ničesar ne dela sam in nihče ne ostane brez pomoči, kar pravi tudi Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 104). Socialne delavke tako skupaj z družino raziskujejo težave in soustvarjajo rešitve, skupaj raziskujejo, kaj so viri moči vsakega posameznika in kaj vsak udeležen lahko prispeva k rešitvi. Tak način dela zagovarja tudi avtorica Čačinovič Vogrinčič, ki pravi, da je pri podpori družine treba sodelovati z vsakim posameznikom posebej in z družino kot celoto. V procesu dela z družino gre za raziskovanje njihovih virov moči, z namenom, da pridemo do dobrih izidov za vse udeležence v tej težavi (Čačinovič Vogrinčič, 2008).

Avtorica Hoffman (1994) opozarja na to, da mora socialna delavka odstopiti od moči, ki ji ne pripada. V delovnem odnosu sta potrebni skupno sodelovanje in soustvarjanje rešitev. Tega se zavedajo tudi socialne delavke, ki pravijo, da v delovnem odnosu raziskujejo zmožnosti in možnosti družine ter to upoštevajo. Pri pomoči in podpori družini mora strokovna delavka najprej narediti načrt pomoči, ki ga pripravi glede na vsak posamični primer. Družini se mora pridružiti takšni, kot je, saj je družina ekspert iz izkušenj, torej strokovnjak svojega življenja in izkušenj. Socialna delavka je na drugi strani strokovnjakinja za ustvarjanje odprtih prostorov za pogovor, ki prinašajo spremembe (Čačinovič Vogrinčič, Milošević Arnold, Postrak, Stefanovski in Urek, 2008, str. 27). Tudi socialne delavke z vsako družino posebej naredijo načrt pomoči, ki je prilagojen prav tej družini ter pri tem upoštevajo njihove zmožnosti in njihove vire moči. Sogovornice so omenile, da se družine pogosto odločijo, da

bodo različne oblike pomoči poiskale na drugih institucijah, kot so na primer psihiatrična obravnava, programi odvajanja od alkohola, delavnice za nenasilno komunikacijo in še številne druge. Kadar se družina ali posamezniki vključijo v druge oblike pomoči, to ne pomeni, da sodelovanja med družino in socialno delavko ni, saj si le-te prizadevajo, da je tega sodelovanja vseeno čim več. Zato preverjajo, kako poteka sodelovanje na drugih institucijah, kako starša napredujeta, vedno skupaj preverjajo, kaj bi bilo treba še narediti, da pridejo do skupnega zelenega cilja. Socialne delavke so povedale, da ima v procesu pomoči in podpore vsak posameznik možnost, da predstavi svoje stiske in pove, kaj je tisto, kar ga teži. S tem omogočijo instrumentalno definicijo težave, pri čemer vsak od udeleženih pove, kako definira težave, prav tako se raziskuje, kaj vsak od udeleženih lahko prispeva k rešitvi (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 10).

V prvem mesecu rejništva mora socialna delavka sklicati srečanje individualne projektne skupine. Skupino sestavljajo matični starši, otrok, rejniška družina, socialna delavka, lahko se vključijo tudi za otroka pomembni drugi. Individualna projektna skupina je sistem, ki vzpostavlja in ohranja sodelovanje med vsemi udeleženi v sistemu rejništva (Bole Finžgar, 2008, str. 132). Na individualni projektni skupini je treba narediti načrt pomoči otroku, dogovoriti se je treba, kdaj in kako bodo potekali stiki, upoštevajoč zmožnosti matične družine in se dogovoriti, kaj bo vsak od udeleženih prispeval k skupini, da bodo skupaj zmogli pridi do zelenih ciljev. Dogovore je treba dopolnjevati iz meseca v mesec, zato Gabi Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 100) opozarja, da se skupina ne sme srečevati le enkrat letno, kot je to predvideno v zakonu. Socialne delavke si prizadevajo, da bi se individualna projektna skupina srečevala čim pogosteje, a se v primerih, ko je motivacije za sodelovanje s strani matične družine malo, to vseeno dogaja. V literaturi je pogosto zaznati, kako pomembno je, da socialna delavka matično družino dejavno vključi v individualno projektno skupino. Pomembno je, da se vzpostavi komunikacija med rejniško in matično družino, saj matična družina rejniško pogosto vidi kot grožnjo in tekmece. Uspešno sodelovanje med dvema družinama otroka je v korist otroka. Matične družine potrebujejo pomoč individualne projektne skupine, da bodo zmogle uvideti svoje težave in spremeniti slabe vzorce. Vsak član skupine dobi svoj delež naloge in ta delež matične družine je, da napreduje v smeri boljšega in uspešnejšega starševstva (Škerlj, 2012, str. 117). Sama ocenjujem, da je tega sodelovanja v okviru individualne projektne skupine malo, kar sem opazila predvsem na praksi, to so poudarile tudi moje sogovornice, ki pravijo, da matične družine pogosto nimajo motivacije za

sodelovanje in želje, da bi spremenile svoje vzorce delovanja. Avtorica Maj (2012, str. 115) opozarja tudi, da se delo z družino ne sme opirati le na predpisane individualne projektne skupine, temveč mora socialna delavka z družino delati tudi posamično, imeti individualne pogovore z vsakim posameznikom in jih obiskovati na domu. Nekatere sogovornice so to tudi potrdile in povedale, da z matičnimi družinami pogosto sodelujejo tudi izven okvirja individualne projektne skupine, medtem ko so druge povedale, da sodelujejo le na individualni projektni skupini, zato ne moremo zaključiti, da je individualno delo z matično družino ustaljena praksa dela.

Pri načrtovanju pomoči je treba upoštevati zmožnosti družine in glede na to prilagoditi tako načrt pomoči družini kot tudi stike z otrokom. To je skladno s tem, kar je zapisala Čačinovič Vogrinčič (2019, str. 137), ki pravi, da je naloga socialnih delavk, da se vsaki družini pridružijo v njihovi situaciji in skupaj raziskujejo, kako lahko s svojimi viri moči in s svojimi sposobnostmi zagotovijo dobre pogoje za življenje vsem družinskim članom. Socialne delavke so poudarile tudi, da z matičnimi družinami delajo s perspektive moči, iščejo njihove vire moči in jih krepijo. Vsako dobro stvar, ki jo naredijo, poudarijo in pohvalijo. To je skladno z načini dela z matično družino, ki jih predlaga literatura in kot pravi Saleebey (1997), je sodelovanje z družino, ki temelji na delu, s perspektive moči spoštljivo in varno vabilo vsem članom družine.

Socialne delavke pri svojem delu vedno zasledujejo najboljšo korist otroka in največkrat je v njegovo največjo korist, da se stiki izvajajo. Tudi avtorica Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 107) poudarja, da sta povezanost in stik med biološkimi starši in otrokom največkrat v njegovo največjo korist. Stiki morajo biti tudi čim kakovostnejši. Pogosto je na stik starše treba pripraviti, zato je socialna delavka staršem na voljo, da jo vprašajo o poteku stika, na primer, kaj prinesiti na stik, kaj se pogovarjati z otrokom in podobno. Tudi po stiku je socialna delavka staršem na voljo, da se z njo pogovorijo o poteku stika. Avtorica Čačinovič Vogrinčič (2019, str. 142) pravi, da socialne delavke pogosto zanemarjajo potrebo pomoči otroku. Potrebno je zavedanje, da travme, ki jih je otrok doživel doma, vplivajo na njegov razvoj, prav tako doživljajo bolečino ob ločitvi in življenju v povsem novem okolju. Pri sodelovanju v individualni projektni skupini mora biti socialna delavka še posebej občutljiva na to, da varuje prostor za besede otroka. Podpreti jih mora pri iskanju besed, da lahko opišejo njihovo

doživljanje. Iz pogovorov težko potrdim tak način dela, saj sogovornice tega niso posebej ubesedile, vendar je res, da tudi sama nisem naslovila vprašanj na to temo.

Za dobro sodelovanje z matično družino mora socialna delavka upoštevati zmožnosti družine, da družino spozna in se ji lahko približa, mora raziskovati življenjski svet družine ter razumeti njihovo življenje in dinamiko. Pri raziskovanju življenjskega sveta uporabnika mora socialna delavka iskati vire moči posameznika in tisto, kar je dobro še krepiti. Socialne delavke delajo s perspektive moči in sogovorniku dajo novo izkušnjo spoštovanja. Socialne delavke vsak uspešen korak, ki ga družina zmore narediti, posebej poudarijo in pohvalijo. Vključijo jih v vse procese rejništva in jim dajo možnost, da tudi oni povedo, kaj mislijo, s tem jim zagotovijo, da so slišani in uslišani. Ta način dela je skladen z literaturo, Čačinovič Vogrinčič (2019, str. 49) pravi, da delo s perspektive moči pomeni, da družini pomagaš raziskovati, odkriti in izkoristiti njene vire moči. Socialne delavke se pogosto z vprašanji obračajo na matično družino, kadar gre za korist otroka. Matična družina otroka najboljše pozna, pozna njegovo zdravstveno zgodovino, delovanje v šoli, njegovo socialno mrežo, in zato je pomembno, da se družino vključuje v načrt pomoči otroku. Socialne delavke matično družino vključujejo v vse postopke v sistemu rejništva, če se za to zanimajo. Pomembno je, da se starši vključijo kot enakovreden člen ter s tem dobijo izkušnjo, da so pomembni in da zmorejo.

Ob koncu rejništva imajo socialne delavke spet druge naloge. Na zaključek rejništva je treba pripraviti tako matično družino kot tudi otroka in rejniško družino. Še preden se rejništvo zaključi, se običajno poveča obseg stikov med otrokom in matično družino, te stike pa socialna delavka redno spremlja in oceni, ali sta otrok in družina na vrnitev res pripravljena. Natančno je treba preveriti nove spremembe, ki jih je družina uvedla v svoj življenjski slog in ali so te nove spremembe stabilne, da jih lahko ohranijo tudi po vrnitvi otroka. Ob vrnitvi otroka se lahko predlaga tudi starševski nadzor. V vsakem primeru se družino še naprej spremlja. Lahko se jim ponudi tudi storitev pomoči družini za dom, da jim strokovne delavke nudijo še dodatno pomoč in podporo pri novih spremembah.

Avtor Vito Flaker (2003) poudarja, da mora socialna delavka vedno zagotavljati, da ostanejo odprte številne možnosti in razvijati številne rešitve. Pri svojem delu si pomaga s številnimi spretnostmi. Ena izmed najpomembnejših spretnosti je pogovarjanje, ki v socialnem delu pomeni, da omogočamo sogovorniku, da vodi pogovor, socialna delavka pa mu v pogovoru

sledi in z njim soustvarja. Tudi moje sogovornice so poudarile, da morajo za uspešno sodelovanje z matično družino imeti številne kompetence in znanja, ki jih pri svojem delu uporabljajo. Za delo z matično družino imajo socialne delavke znanja s področja socialnega dela s posameznikom in s področja socialnega dela z družino. Pri svojem delu uporabljajo vsa osnovna načela socialnega dela in se naslanjajo na sistemsko teorijo. V delo vnašajo tudi znanja iz družinske terapije. Druge pomembne kompetence za delo z matično družino, ki so jih socialne delavke poudarile, so sposobnost komuniciranja in poslušanja, sposobnost pogajanja, vživljanje v posameznika in v družinsko situacijo ter se posamezniku v stiski znati približati, jasno izražanje in postavljanje meja ter delo s perspektive moči. Jane Dutton in Ravi Kohli (1996, str. 63) prav tako kot pomembne kompetence navajata aktivno komuniciranje, vključevanje, omogočanje različnih možnosti in načrtovanje. Pomembna kompetenca, ki so jo socialne delavke omenile, je tudi zagovorništvo, saj rejniška družina matično pogosto vidi kot rušilca odnosov. Otroci se iz stika pogosto vrnejo raztreseni, kar podre dinamiko v njihovi rutini. Kot so povedale sogovornice, ima rejniška družina do matične pogosto tudi prevelika pričakovanja, zato socialna delavka prevzema vlogo zagovornice matične družine in rejniško družino opominja, da so starši pomemben del otrokovega življenja. Socialna delavka mora uravnavati odnose med eno in drugo družino.

Socialne delavke se pri delu z matično družino srečujejo tudi s številnimi izzivi. Najpogostejši izziv, ki so ga socialne delavke poudarile, je privabiti sogovornike v sodelovanje, saj si matična družina pogosto sodelovanja ne želi. Razlogi za nesodelovanje so različni. Številni starši socialno delavko vidijo kot krivko za svojo življenjsko situacijo, saj ne razumejo, da socialna delavka na področju rejništva ni tista, ki je dala predlog za odvzem otroka, temveč je tam zato, da rejništvo vodi in spremlja ter da pomaga matični družini, da se okrepi in spremeni vzorce vedenja, da bi se rejništvo lahko zaključilo. Ravno zato je ena izmed pomembnih nalog socialnih delavk, da jasno opredelijo svojo vlogo in matični družini razložijo, kaj bodo delali in kako bodo delali. Starši si v nekaterih primerih ne želijo sodelovanja s socialno delavko, saj je ne vidijo kot kompetentno za pomoč pri njihovih težavah in se po pomoč raje obrnejo k drugim strokovnim delavcem. Pomembno je, da socialna delavka to tudi spoštuje. V nekaterih primerih starši niti nimajo uvida v svoje težave in se ne zavedajo, da je to, kar so počeli, narobe. Takrat starši tudi težko razrešujejo svoje težave, če niti ne razumejo, da so te težave krive za nastalo situacijo, torej da je bil otrok nameščen v rejništvo, kjer lahko odrasča v varnem in zdravem okolju. Starši se pogosto

odzovejo tudi z obrambnim mehanizmom, na primer z jezo ali z umikom. Socialne delavke imajo tudi primere, ko so straši dobro sodelovali z njimi, a je zaradi dlje časa trajajočega rejništva ta motivacija upadla. Starši so izgubili upanje, da se bo otrok še kdaj vrnil nazaj v matično družino.

Člani matične družine so pogosto tudi uporabniki v neprostovoljnih transakcijah, saj večina uporabnikov, ki je vključena v neko storitev, v njo ne vstopa prostovoljno (Smith idr., 2012, str. 1462). Socialne delavke morajo zato matične družine bolj spodbujati k sodelovanju, jih motivirati in jih v sodelovanje vsakič znova vabiti. Socialne delavke so povedale, da si je za dobro sodelovanje z matično družino treba pridobiti njihovo zaupanje, kar ni kratkotrajen proces. Kot sem že omenila, imajo matične družine pogosto predsodke do socialnih delavk, zato je pomembno, da se razjasni vloga socialne delavke, ki dela na področju rejništva in se jo loči od socialne delavke, ki dela na področju zaščite mladoletnih otrok. Socialne delavke morajo raziskovati svet uporabnika, aktivno poslušati uporabnika in razumeti, koliko zmore ter temu prilagoditi delo.

Delo z matično družino je širok pojem, kjer ni dovolj le podpora, v smislu pogovora o njihovem življenju in razreševanje družinske dinamike. Socialna delavka mora družino spoznati na vseh področjih njihovega življenja in jim tudi na vseh področjih pomagati, saj se bodo le na ta način zares lahko okrepili in pridobili moč, da spremenijo svoje vzorce vedenja. Matična družina je pogosto v denarni stiki, zato je naloga socialne delavke tudi, da jim pri tem pomaga. Lahko jih le napoti k drugim strokovnim delavkam s področja pravic iz javnih sredstev, nekatere socialne delavke jim pomagajo izpolniti vlogo za pridobitev denarne socialne pomoči in jo vložiti.

Kritično ovrednotenje uporabljene metodologije

Raziskava, ki sem jo izvedla, je kvalitativna in eksplorativna oziroma poizvedovalna (Mesec, 2009), saj sem jo izvedla na način, da sem opravila intervjuje s socialnimi delavkami, ki delajo na centrih za socialno delo, in sicer na področju rejništva, pri čemer njihovo delo zajema tudi delo z matičnimi družinami. Gradivo je sestavljeno iz zapisov intervjujev, ki sem jih opravila s socialnimi delavkami, ki delajo na centrih za socialno delo z matičnimi družinami na področju rejništva. Gradivo, ki sem ga zbrala, sem obdelala na beseden, opisen način, saj sem vprašanja zastavila tako, da so bila odprtega tipa in so intervjuvanke lahko

izrazile to, kar mislijo. Zaradi epidemioloških razmer in ukrepov sem lahko zbrala le pet intervjujev. Zaradi prepovedi gibanje med regijami nisem imela dostopa do nekaterih intervjuvank, te pa si niso želele sodelovanja prek aplikacije ZOOM. Z drugimi sogovornicami sem se dobila v živo, v njihovih pisarnah. Ena od sogovornic si osebnega stika ni želela, zato sva pogovor opravili prek aplikacije ZOOM. Ta pogovor je bil tudi najkrajši, ker ni bilo osebnega stika, se mi je vzdušje zdelo manj sproščeno in pristno kot pri drugih intervjujih. Če bi zbrala več intervjujev, bi imela več podatkov in moja analiza bi bila lahko podrobnejša in obširnejša.

6. SKLEPI

Na temelju opravljene analize sem prišla do različnih ugotovitev, ki jih predstavljam spodaj.

- Način sodelovanja, ki ga socialna delavka vzpostavi z matično družino, se razlikuje glede na vsako posamezno družino.
- Številčnost srečanj med socialno delavko in matično družino je odvisna od matične družine, njihove motivacije in želje po spremembah.
- Proces pomoči in podpore se za vsako matično družino načrtuje individualno.
- Matične družine se na začetku rejništva bolj zanimajo za sodelovanje, pri dlje časa trajajočem rejništvu pogosto sčasoma izgubijo tako motivacijo za sodelovanje kot željo po spremembah življenjskega sloga.
- Sodelovanje med socialno delavko in matično družino je pogosto ovirano, ker družina nima motivacije za sodelovanje.
- Veliko matičnih družin ima do socialnih delavk odklonilen odnos.
- Socialne delavke bolje sodelujejo z družinami, s katerimi že na začetku uspejo vzpostaviti dober in zaupen delovni odnos.
- Matična družina na začetku redno izvaja stike in se o njih posvetuje s socialno delavko, kasneje to pogosto opustijo.
- Matična družina pogosto največjo stisko doživlja ob odhodu otroka v rejniško družino, zato takrat potrebujejo največ pomoči in podpore.
- Socialne delavke si prizadevajo, da bi bilo sodelovanja z matično družino čim več, a sčasoma tudi njim upade motivacija.
- Socialne delavke zaradi velikega obsega dela in pomanjkanja časa ne morejo redno sodelovati z matično družino.
- Veliko sodelovanj med matično družino in socialno delavko je omejenih le na individualno projektno skupino.
- Individualna projektna skupina se pogosto srečuje le enkrat letno.
- Socialne delavke pri svojem delu zasledujejo najboljšo korist otroka.
- Socialne delavke se pri delu z matično družino srečujejo s številnimi izzivi.
- Matične družine so največkrat uporabniki v neprostovoljnih transakcijah.

7. PREDLOGI

- Za nadaljnje raziskovanje predlagam, da se v raziskavo vključi večje število socialnih delavk, ki delajo na področju rejništva, saj se prakse na različnih centrih razlikujejo ter bi si s tem pridobili večje število pogledov in načinov dela.
- V raziskavo bi bilo smiselno vključiti tudi matične družine in raziskati, kaj potrebujejo od socialne delavke, ter vključiti tudi tiste, ki si sodelovanja ne želijo in raziskati, kaj bi morebiti prispevalo k temu, da bi sodelovali v procesu rejništva.
- Socialne delavke zaradi prevelikega obsega dela in posledično premalo časa nimajo časa pogosto in kakovostno delati z družinami, zato bi bilo dobro, da bi na tem področju delalo več strokovnih delavk.
- Številne socialne delavke se z matično družino srečajo le na individualni projektni skupini, zato bi ta morala biti organizirana več kot le enkrat letno.
- Po mnenju socialnih delavk so matične družine deležne premalo pomoči, pogosto imajo težave s starševstvom. Organizirati bi bilo treba različne delavnice učenja starševske skrbi in komunikacije z otrokom. Starše bi se lahko vključevalo tudi v programe, kot je 'neverjetna leta'.

8. UPORABLJENA LITERATURA

- Bole Finžgar, M. (2008). Individualna projektna skupina. V Kuzmanič Korva, D. (ur.) *Bilten Skupnosti CSD Slovenije Kaljenje - rejništvo*, 5(9), 132 – 136. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Bouwkamp R., & Bouwkamp S., (2014). *Blizu doma, priročnik za delo z družinami*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Čačinovič Vogrinčič G., (1992). *Psihodinamski procesi v družinski skupini*. Ljubljana: Advance.
- Čačinovič Vogrinčič G. (1998). *Psihologija družine, prispevek k razvidnosti družinske skupine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čačinovič Vogrinčič G., (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič G., Milošević Arnold V., Postrak M., Stefanonski P., & Urek M., (2008). *Zapisovati socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G., (2016). Socialno delo z družino: soustvarjanje procesov podpore in pomoči. V T. Kodele, & N. Mešl (ur.), *Družine s številnimi izzivi: soustvarjanje pomoči v skupnosti* (str. 21 – 40). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Dragoš S., Leskošek V., Petrovič Erlih P., Škerjanec V., Urh Š., & Žnidarec Demšar S., (2008). *Krepitev moči*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Družinski zakonik (DZ) (2019). Uradni list RS, št.15/17,21/18–ZNOrg,22/19in67/19–ZMatR-C.
- Dutton, J., & Kohli, R., (1996). *Social work competences: core knowledge, values and skills*. Sage Publications.
- Flaker, V. (2003). Temeljne in nujne spretnosti socialnega dela. *Socialno delo*, 42(4/5), str. 237 – 257.
- Gajšek, I. (2011). Primerjava pravne ureditve rejništva med Slovenijo in Avstrijo. *Socialno delo*, 50(6), 379 - 424.
- Hoffman, L. (1994). A reflektive stance for family therapy. V S. McNamee & K. J. Gergen (ur.), *Therapy as social coonstruction* (str. 7 – 24). London: Sage.
- Jagrič, A. (2016). Družine s številnimi izzivi spodbudnih ravnanjih socialnih delavk za doseganje zelenih izidov. V T., Kodele, & N., Mešl (ur.), *Družine s številnimi izzivi: soustvarjanje pomoči v skupnosti* (78 - 96). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

- Kovačič K. (2017). *Sodelovanje z matično družino v sistemu rejništva* (Magistrsko delo). Pridobljeno 10. 3. 2021 s <https://egradiva.fsd.uni-lj.si/ediplome/senddoc/1908>
- Skupnost Centrov za socialno delo (2020). *Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo*. Skupnost CSD Slovenije.
- Kantor, D., Lehr, W. (1975). *Inside the family: Toward a theory family process*. National council on family.
- Kodele T., Mešl N., (2016). Sodelovalni procesi socialnega dela z družino v skupnosti: krepitev odpornost družin s številnimi izzivi. V T., Kodele, & N., Mešl (ur.) *Družine s številnimi izzivi: soustvarjanje pomoči v skupnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Kržišnik Novšak A. (2012). Izvajanje rejništva, Spreminjanje otrokovega doživljanja. V D., Kuzmanič Korva, (ur.) *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje, Rejništvo*, VI(11). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Lidz, T. (1971). *Familie und psychosoziale Entwicklung*. Fraknkfurt. Main: Fischer.
- Lussi, P. (1991). *Systemische Sozialarbeit*. Bern: Haupt.
- Maj M. (2012). Delo z matično družino. V D., Kuzmanič Korva, (ur.) *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje, Rejništvo*, letnik VI(11). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2: kvalitativne raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Rener, T., Sedmak, M., Švab, A. & Urek, M. (2006) *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Založba Annales: Koper.
- Rooney, H. R. & Mirick, R. G. (2018) *Strategies for work with involuntary clients*. Pridobljeno 9. 6. s <http://web.b.ebscohost.com/nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/ebookviewer/ebook/ZTAwMHh3d19fMTc0NDMxNl9fQU41?sid=cd8a9f0e-c1c8-4d59-b481-78aa32e2e5e0@sessionmgr103&vid=0&format=EB&rid=1>.
- Saleebey, D. (1997). *The strenght perspective in social work practice*. New York: Longman.
- Smith, M., Gallagher, M., Wosu, H., Stewart, J., Cree, V., Hunter, D., Evans S., Montgomery, K., Holiday, S. & Wilkinson, H. (2012) *Engaging with Involuntary Service Users in Social Work: Findings from a Knowledge Exchange Project*. The British journal of social work, 12/2012, Letnik: 42, Številka: 8. Journal Article, Publication. Pridobljeno 4. 5. s <https://academic-oup-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/bjsw/article/42/8/1460/1657363>.
- Šugman Bohinc, L. (2006). *Socialno delo z neprosto voljnimi uporabniki*. Socialno delo 45(6), 345-355.

Tomori, M. (2000). Psihosocialni dejavniki pri mladostniškem prestopanju. V A., Šelih. (ur.) *Prestopniško in odklonsko vedenje mladih: vzroki, pojavi, odzivanje*. Ljubljana: Bonex.

Tomec M., & Hudobivnik T., (2012). *Priprava otrok in družine, ki izvaja rejniško dejavnost, na rejništvo*. V Kuzmanič Korva, D. (ur.) Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje, Rejništvo, letnik VI, št. 11. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Vidonja, P., & Kustec, K. (2016). *Vzpostavitev sodelovanja z družinami v izvirnem delovnem projektu pomoči: Družine s številnimi izzivi, soustvarjanje pomoči v skupnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD) (2019). Uradni list RS, št. 110/02, 56/06 – odl. US, 114/06 –ZUTPG, 96/12 –ZPIZ-2, 109/12 in 22/19.

Zupančič, K., & Novak, B. (2008). *Predpisi o zakonski zvezi in družinskih razmerjih s pojasnili Karela Zupančiča in Barbare Novak ter stvarnim kazalom Barbare Novak*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

Žiberna, M. (2001). *Rejniška družina kot možnost izbire za otroka. Strokovno pravni informator*. (10) : 45 – 54

9. PRILOGE

9.1. MERSKI INSTRUMENT

Merski instrument, ki sem ga uporabila za zbiranje podatkov je bil delno strukturirani vprašalnik, ki sem ga delno povzela po magistrski nalogi Katarine Kovačič (Kovačič, 2017), saj so se mi zdela nekatera vprašanja smiselna in uporabna. Dopolnila pa sem jih s svojimi vprašanji, glede na moje dodatne teme, ki si jih želim raziskovati.

Oblike podpore in pomoči matični družini

1. Ali z družinami sodelujete že pred namestitvijo otroka v rejništvo in na kakšen način to vpliva na nadaljnje delo?

2. kakšne oblike podpore in pomoči matični družini nudite?

- ob otrokovem odhodu v rejniško družino

- v času trajanja rejništva

- ob zaključevanju rejništva?

Izzivi s katerimi se srečujejo socialne delavke

1. Kateri so tisti izzivi s katerimi se srečujete pri delu z matično družino?

2. Kako se s temi izzivi spopadate?

Glas matične družine

1. kako v procesih pomoči zagotovite, da se sliši glas matični družini?

Kompetence strokovne delavke

1. Katere kompetence menite, da mora imeti socialni delavec za uspešno delo z matično družino?

Dejavniki, ki vplivajo na uspešnost

1. Kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na uspešnost dela z matično družino?

2. Od česa je odvisna kvaliteta dela z matično družino?

3. Na kaj morajo strokovni delavci, ki delajo na področju rejništva biti pozorni in čemu se morajo izogibati pri delu z matično družino?

Znanja na katera se opirajo strokovni delavci

1. Na katera znanja, metode, tehnike dela se opirate pri svojem delu z matično družino?

2. Na kakšen način uporabljate koncept perspektive moči?

Neprostopvoljni uporabnik

1. Vam je znan termin neprostopvoljni uporabnik in z njim povezane metode dela? Če ja, na kakšen način jih uporabljate pri svojem delu?

2. Na kakšen način spodbudite matično družino da sodeluje v procesu pomoči in podpore?

9.2. INTERVJUJI

Intervju A:

Oblike podpore in pomoči matični družini:

T: Na kakšen način imate na vaši enoti razdeljeno delo na področju rejništva?

SDA: Področje rejništva pokrivam sama (A1) , se pa s sodelavkami posvetujemo ob različnih večjih korakih (A2). Torej pred namestitvijo v rejniško družino imamo vedno tim družine (A3), kjer predstavim rejniško družino (A4) in skupaj sprejmemo odločitve (A5), če je namestitev v to družino primerna (A6). Če bo otrok v rejniško družino nameščen zaradi ogroženosti (A7) pa največkrat že prej sodelujem s sodelavko, ki dela na tem področju (A8), da se že v naprej spoznam z družinsko situacijo (A9). Ko je rejništvo enkrat utečeno pa največkrat stvari vodim sama (A10).

T: Če, in na kakšen način sodelujete z družinami pred namestitvijo otroka v rejniško družino?

SDA: Z družinami pred namestitvijo v rejniško družino načeloma ne sodelujem (A11). Moje delo se začne z iskanjem primerne rejniške družine (A12) in nato nameščanjem otroka v rejniško družino (A13). Pred namestitvijo otroka v rejniško družino se običajno sestanem z matično družino (A14), ali pa vsaj slišim po telefonu (A15), da sem jim pri tem koraku na voljo za vsa vprašanja (A16) in sem jim v podporo (A17).

T: Na kakšen način to vpliva na sodelovanje?

SDA: Sama rada pred namestitvijo spoznam otroka (A18), matično družino (A19) in rejniško družino (A20), saj se mi zdi, da je to bolj empatično in prijazno do ljudi (A21), kot če rejniki otroka vzamejo že prvič ko se srečajo (A22). Ker pa sem z delom na CSD-ju začela na področju uveljavljanja pravic iz javnih sredstev , veliko matičnih družin poznam prav iz tam . Z nekaterimi sem imela v preteklosti tudi osebno pomoč (A23). Zdi se mi, da je z njimi lažje) in bolj sproščeno sodelovati (A24), saj je med nami vzpostavljeno neko zaupanje (A25).

T: Kako pogosto sodelujete z matično družino?

SDA: Z matično družino včasih sodelujem že pred namestitvijo (A26) in jih vključim v samo namestitev (A27). Pred namestitvijo otroka v rejništvo sodelujem predvsem, kadar imajo v rejništvu že enega otroka (A28). Po namestitvi otroka v rejniško družino pa skličem individualno projektno skupino (A29), ki jo sestavlja matična družina, rejniška družina, socialne delavke, ki sodelujejo pri primeru (A30) in otrok, če je že dovolj star za

sodelovanje (A31). IPS skupine so kasneje po potrebi (A32) oziroma vsaj enkrat letno (A33). Matičnim družinam ponudim še osebno pomoč. (A34)

T: Kako zgleda to sodelovanje?

SDA: Pred namestitvijo se z matično družino pogovarjam o sami namestitvi (A35). Družini je lažje sprejeti odhod otroka v rejniško družino, če jim podam informacije o tej družini (A36). Matere velikokrat zanima, če bo otrok v dobrih rokah (A37). Če se s samo namestitvijo ne mudi preveč, omogočim, da se matična in rejniška družina spoznata še pred namestitvijo (A38). To se mi zdi dobro tudi za otroka (A39), saj ima tako možnost spoznati osebe, h katerim bo šel živeti. Po namestitvi imamo IPS, kjer se dogovorimo o nadaljnjih ukrepih v zvezi z otrokom (A40). Dogovorimo se kaj je potrebno doseči (A41) in kaj so cilji, ki jih bomo zasledovali (A42). Dogovorimo se tudi, kako bi lahko potekali stiki. (A43). Stike pa sicer kasneje določi sodišče (A44). Kasneje sem matični družini vedno na voljo (A45), lahko me pokličejo ali pridejo na pogovor (A46). Sproti preverjamo kakšno je trenutno stanje (A47), kaj bi bilo potrebno še storiti (A48) in kaj so morebitni naslednji koraki (A49). Ves čas jim poskušam stati ob strani (A50). Ponudim pa jim tudi možnost pogovora z našo psihologinjo (A51).

T: Zakaj se tega poslužujete?

SDA: Matično družino vključujem v celoten proces rejništva (A52), od spoznavanja družine, namestitve in kasneje spremljanja celotne situacije, saj sem mnjenja, da jih na ta način dobro vključim (A53) in jim s tem pokažem, da bo njihov otrok v dobrih rokah (A54). Morebiti jim s tem dam dodatno motivacijo (A55), da bi se okrepili (A56) in bi skupaj prišli do zelenega cilja (A57) – da se otrok vrne v matično družino.

T: Kakšne oblike podpore in pomoči matični družini nudite?

T: ob otrokovem odhodu v rejniško družino:

SDA: Ob otrokovem odhodu v rejniško družino se pogovorim z vsemi člani družine (A58) in jih pripravim na odhod (A59). Pomembno se mi zdi, da jim dam vedeti, da čeprav smo jim odvzeli otroke in jih namestili v rejništvo, ne gre za očitke, da niso primerni, (A60) ampak je v sodelovanju res pomembna podpora (A61). Starše skušam spodbuditi, da si vzamejo čas zase, da delajo na sebi in se posvetijo sebi (A62). Poskušam jim razložiti, da je otrok v varnem okolju in, da zaradi tega ne rabijo skrbeti (A63), to lahko odmislijo, dobijo pa idealen čas, da se skoncentrirajo na svoje življenje (A64) in si vzamejo čas zase. Ponudim jim tudi, kam vse se lahko vključijo (A65), da bodo lažje premagali svoje stiske in si uredili življenje (A66) do te mere, da bi se otrok lahko vrnil v matično družino.

T: v času trajanja rejništva:

SDA: Tekom rejništva je po katalogu nalog pomembna individualna projektna skupina (A67), kjer sodelujejo tudi matični starši (A68). Starše poskušam čim bolj vključiti (A69) in zagotoviti, da se sliši tudi njihov glas, njihove želje in predlogi (A70). Pomembno je, da stike določimo tako, da jih starši zmorejo (A71). Ponudim jim tudi vključitev v osebno pomoč (A72) in kadar se za to odločijo, sodelujemo pogostejše (A73). Starši se za osebno pomoč sicer ne odločijo pogosto (A74), kadar pa se je tega vseeno premalo (A75). Sama menim, da bi se

starši morali vključiti še v terapije (A76) in učenje starševske skrbi (A77). Nudimo pa jim tudi pomoč družini za dom (A78). Staršem sem ob vsaki stiski ali vsakem vprašanju na voljo vedno po telefonskem klicu ali da pridejo na pogovor (A79), zato ves čas po malem izvajam prvo socialno pomoč (A80). V času trajanja rejništva prevzemam tudi koordinatorsko vlogo, kjer ves čas urejam odnose med rejniško in matično družino (A81) in če je potrebno, umirjam situacijo (A82). Sama sebe vidim kot zagovornico otroka (A83) in zagovornico matične družine (A84) in zagovarjam, da vsak dela kar zmore (A85), pri tem pa jih spodbujam (A86).

T: ob zaključevanju rejništva:

SDA: Če se bliža zaključek rejništva in se bo otrok vrnil v matično družino najprej povečamo obseg stikov (A87), stike pa bi redno spremljali (A88). Otroka in matično družino pripravim na vrnitev v matično družino (A89) kasneje pa se družino spremlja (A90) in se ji nudi pomoč in podpro z ukrepom PDZD (pomoč družini za dom). (A91)

Glas matične družine:

T: Kako v procesu pomoči zagotovite glas matične družine?

SDA: V procesu sodelovanja med matično in rejniško družino večkrat pride do sporov (A92) in v veliki meri so zaradi tega, ker otrok in rejniška družina od starša pričakujejo stvari, ki jih morebiti ne zmore (A93). Takrat sem v vlogi zagovornice matične družine (A94), da jim dam možnost, da lahko sami izrazijo svojo stisko (A95) in povedo, kaj zmorejo in česa ne (A96). Starše je v procesu potrebno upoštevati kot enakovreden člen (A97). Pri tem je veliko dela tudi z rejnicami, saj večkrat na starše gledajo kot 'uničevalce odnosov' (A98) v rejniški družini, pomembno pa je, da sem zopet v vlogi zagovornice (A99) in rejnike opominjam, da to so njihovi starši in za otroka pomembni (A100), zato je pomembno, da tudi oni dobro sodelujejo z njimi (A101).

T: katere predloge upoštevate in katerih morebiti ne?

SDA: Upoštevam vse predloge, ki so v korist otroka (A102) in ki jih rejniška družina lahko sprejme. (A103)

Izzivi s katerimi se srečujete socialne delavke:

T: Kateri so izzivi s katerimi se srečujete pri delu z matično družino?

SDA: Največji izziv je nesodelovanje matične družine (A104), kar se ne zgodi redko. Če že na začetku veliko sodelujemo (A105), se skozi leta sodelovanja to vedno bolj zmanjšuje (A106). Staršem pade motivacija za sodelovanje (A107), saj večkrat kot omenijo sami, ne vidijo več možnosti, da bi se otrok vrnil (A108). Matične družine so tudi neprostoVOLJNI uporabniki, (A109) zato je pomembno, da pri delu uporabljam tudi to znanje. V začetku sodelovanja je nujno potrebno, da družino motiviram za sodelovanje (A110), da skozi trajanje rejništva spodbujam družino, da vzdržujejo stike z otrokom (A111). Pri tem se tudi sama večkrat sprašujem, če je za otroka sploh v korist, da se stiki izvajajo, kadar se starši za stik odločijo le na nekaj mesecev (A112). Izzivi pri delu v rejništvu so zelo pogosti, saj je večina staršev nezainteresirana za sodelovanje (A113).

T: Kako se s temi izzivi spopadate?

SDA: Vsak izziv si poskušam vzeti kot posamezen (A114) in se z njim spoprijeti (A115). V to čim več vključujem matično družino (A116), včasih pa tudi rejniško, saj otroka poznajo bolje kot jaz (A117). Kadar pridem do večjih preprek pa se obrnem tudi na posvetovalni tim (A118) na našem centru, ali pa to izpostavim na interviziji socialnih delavk s področja rejništva. (A119)

T: Kako pogosti so ti izzivi s katerimi se spopadate?

SDA: V rejništvu imamo kar nekaj otrok, zato se z različnimi izzivi srečujem vsakodnevno. (A120)

Neprostopoljni uporabnik:

T: Vam je znan termin neprostopoljni uporabnik in z njim povezane metode dela? Če ja, na kakšen način in katere metode uporabljate pri svojem delu?

SDA: Termin neprostopoljni uporabnik mi je znan, saj imamo v CSD velikokrat delamo z neprostopoljnimi uporabniki (A121), še posebej na področju rejništva. Delo z neprostopoljnimi uporabniki zahteva dalj časa trajajoče vzpostavljanje delovnega odnosa (A122), več energije (A123), spodbujanja uporabnika (A124), dajanja pobude za pogovor (A125). Matične družine so velikokrat neprostopoljni uporabniki (A126), zato sem največkrat jaz tista, ki jih kličem (A127) in si želim vedeti, kaj se trenutno z njimi dogaja, kako jim gre pri zasledovanju zastavljenih ciljev (A128) in če so v stiku z otrokom (A129).

T: Na kakšen način vzpodbudite matično družino, da sodeluje v procesu pomoči in podpore?

SDA: Matično družino spodbujamo, da sodeluje (A130) in se trudimo za vzpostavitev dobrega delovnega odnosa (A131). Zaradi specifične situacije, kot je rejništvo sodelovanje z matično družino večkrat ni možno (A132) oziroma je močno oteženo (A133), saj so starši prizadeti zaradi namestitve otroka v rejništvo, večkrat jezni, (A134), razočarani (A135) po dlje časa trajajočem rejništvu pa nemalokrat izgubijo zanimanje za spremembe svojega življenja (A136). Sama si želim, da bi starša sodelovala v celotnem procesu (A137), zato ju vključim v vse procese rejništva (A138). Kasneje ju čim pogosteje vabim na pogovore in (A139) s tem poskušam pridobiti njuno zaupanje (A140) in motivacijo za sodelovanje (A141). Je pa res, da se starša pogosto v samem procesu izgubita (A142) in sta nedosegljiva za sodelovanje (A143). Zdi se mi pomembno, da to preprečimo, kar pa poskušam storiti na način, da vse prilagodimo tako, da bodo starši zmogli dosegati zastavljene cilje (A144). Ker si želimo čim več stikov med starši in otrokom, določimo stike tako, da jih bosta starša zmogla udeležiti (A145).

Dejavniki, ki so po vašem mnenju povezani z uspešnostjo:

T: Kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na uspešnost dela z matično družino?

SDA: Dostopnost strokovnega delavca (A146), iskrenost (A147), pomembno je, da staršev ne obsojamo (A148) ali stigmatiziramo (A149) pač pa, da jih obravnavamo kot enakovreden člen (A150) individualne projektne skupine.

T: Od česa je odvisna kakovost dela z matično družino?

SDA: Kakovost dela je od strokovnega delavca odvisna predvsem v delu njegove zmožnosti starše motivirati in spodbujati (A151) ter jih sprejemati takšne kot so (A152) (krepiti njihove pozitivne lastnosti (A153) in zmožnosti ter razumeti tisto česar ne zmorejo (A154)). Kakovost dela je seveda v največji meri odvisna od staršev samih (A155), od tega ali imajo uvid v svoje težave (A156) in so jih pripravljeni spreminjati (A157) in ali to zmorejo (A158).

T: Na kaj morate strokovni delavci, ki delate na področju rejništva biti pozorni in čemu se morate izogibati pri delu z matično družino?

SDA: Menim, da je zelo pomembno starše obravnavati kot enakovreden člen (A159) v procesu rejništva, kar je večkrat tudi težko saj določena njihova dejanja težko razumemo. Potrebno je razumeti, ko starš nečesa ne zmore (A160) in to poskusiti spremeniti (ga opolnomočiti) (A161) ali pa zmanjšati pričakovanja do staršev (A162) in jim ne nalagati več kot zmorejo (A163).

Kompetence strokovne delavke:

T: Katere kompetence menite, da mora imeti strokovna delavka za uspešno delo z matično družino? SDA: Menim, da mora imeti strokovna delavka spretnosti pogovarjanja (A164) in pogajanja (A165). Pomembno je, da znaš poslušati (A166) in da znaš razumeti (A167), ter se približati posameznikom v njihovi stiski (A168). Mora se znati vživeti v vsako posamezno družino in njihovo družinsko situacijo (A169). Socialna delavka mora biti empatična (A170). Pomembno se mi zdi, da sem iskrena (A171) in povem tako kot je (A172).

Znanja na katera se opirajo strokovni delavci:

T: Na katera znanja, metode, tehnike dela se opirate pri svojem delu z matično družino?

SDA: Pri delu z matično družino rada delam s posameznikom (A173), torej opravljam individualne pogovore, in tudi s celo matično družino skupaj (A174). Večkrat vključim tudi razširjeno družino in drugo socialno mrežo, ki jo ima družina (A175).

T: Na kakšen način uporabljate koncept perspektive moči (če ga)?

SDA: Pomoč in podporo družini je potrebno usmeriti v to, da jih spodbujaš, da naredijo to, kar zmorejo (A176). Velik del pogovorov je raziskovanje kaj oni zmorejo (A177) in opominjanje in spodbujanje ob tem, ko to tudi dosežejo (A178). Pomembno se mi zdi, da staršema ne damo občutek, da nista dobra (A179), zato moramo iskati tiste dobre lastnosti (A180), ki jih imata in začeti z delom tako, da najprej še bolj okrepimo te (A181).

T: Kako pogosto uporabljate ta koncept?

SDA: Ves čas iščem priložnosti, da bi lahko uporabila delo s perspektive moči. Zato vsako malo, a pomembno stvar, ki jo naredijo izpostavim in pohvalim (A182).

Demografske značilnosti:

Starost: 40

Spol: ženski

Stopnja izobrazbe: VI

Čas delovanja na tem področju: 6 let

Dodatna usposabljanja, ki jih imate: izobraževanja in seminarji na področju rejništva, ki jih večinoma organizira

Skupnost CSD

Intervju B:

Oblike podpore in pomoči matični družini:

T: Na kakšen način imate na vaši enoti razdeljeno delo na področju rejništva?

SDB: Na področju rejništva delava dve (B1) in sicer sama pretežni del z družinami (B2), ki izvajajo rejniško dejavnost.

T: Če, in na kakšen način sodelujete z družinami pred namestitvijo otroka v rejniško družino in na kakšen način to vpliva na sodelovanje?

SDB: Na naše območje so nameščeni otroci iz vse Slovenije, sama običajno starše spoznam ob prvem sestanku individualne projektne skupine (B3) otroka ali pa ob spoznavnem obisku, ko starši in otrok spoznajo družino (B4), v katero bo otrok nameščen.

T: Kako pogosto sodelujete z matično družino?

SDB: Najmanj enkrat letno se srečamo v okviru individualne projektne skupine otroka (B5), pogosto pa večkrat letno (B6). V primeru, da sem nosilec primera rejništva otroka, je sodelovanje z matično družino bistveno večje (B7): na začetku tedensko (B8), s časoma, če se vključijo v ustrezno zdravljenje in urejanje pa mesečno (B9). O tem, kako pogosto, je odvisno od njihove pripravljenosti za delo in sodelovanje (B10) s centrom za socialno delo.

T: Kako zgleda to sodelovanje?

SDB: Povečini imajo starši težave s sprejemanjem rejništva (B11) in z uvidom v otrokove osnovne razvojne potrebe (B12), tudi z uvidom v lastno vlogo (B12) in sprejemanjem odgovornosti za urejanje življenja (B13), kar otežuje sodelovanje (B14).

T: Zakaj se tega poslužujete?

SDB: Zakonski okvir rejništva določa sodelovanje z otrokovo matično družino (B15), vsebinsko pa je to tema, ki je za otroka izjemno pomembna (B16). To je razlog, da v vsakem primeru posebej delamo načrt pomoči matični družini, seveda skupaj z družino (B17). V njem skupaj definiramo problem (B18) in možne rešitve (B19), možne oblike pomoči (B20).

T: Kakšne oblike podpore in pomoči matični družini nudite?

T: v času trajanja rejništva:

SDB: ta načrt pomoči preverjamo, dopolnjujemo (B21) in spodbujamo starše k udeležanju ciljev (B22). Ker so razlogi za rejništvo pogosto različne zasvojenosti (B23), kronične duševne motnje (B24), osebnostne motnje (B25), so pri realizaciji ciljev problemi (B26).

T: ob zaključevanju rejništva:

SDB: v primeru, da starši uspejo spremeniti svoj življenjski slog (B27) tako, da je odraščanje v družini za otroka varno (B27) in da so uvedene spremembe stabilizirane (B28), kar se preverja na sodišču, se rejništvo zaključi z vrnitvijo v matično družino (B29). Pred vrnitvijo otroka domov moramo dobro pripraviti na ta dogodek družino in otroka (B30). Zaželeno je, da otrok ohrani stik z rejniki (B31), kar se v praksi tudi dogaja.

Glas matične družine:

T: Kako v procesu pomoči zagotovite glas matične družine?

SDB: S tem, da so udeleženci v vseh postopkih za otroka (B32), razen v primeru, ko jim sodišče pravico do starševske skrbi omeji ali odvzame (B33). Torej, da so seznanjeni o pomembnih zadevah v otrokovem življenju (B34) in da odločajo kot otrokovi zakoniti zastopniki tam, kjer je to otroku v korist (B35). V primeru, da še naprej s svojim ravnanjem ogrožajo zdrav otrokov razvoj, v centru predlagamo sodišču omejitev pravic (B36).

T: Katere predloge upoštevate in katerih morebiti ne?

SDB: Starši v času rejništva ohranijo pravico do starševske skrbi (če jim ta ni odvzeta) in sodelujejo v vseh za otroka pomembnih temah, (B37) če to zmorejo ali hočejo. V primeru, da delujejo v škodo otroka, pa v centru predlagamo sodišču omejitev starševske skrbi v tistih delih, ki zadevajo konkretnega otroka. Torej tistih predlogov, ki so v škodo otroka, ne upoštevamo. (B38)

Izzivi s katerimi se srečujete socialne delavke:

T: Kateri so izzivi s katerimi se srečujete pri delu z matično družino?

SDB: Nesodelovanje v delu, ko je potrebno v življenju udeležiti besede (B39), različni odpori (B40), močni obrambni mehanizmi, ki starše ovirajo v uspešnem in učinkovitem spreminjanju življenjskega sloga. (B41)

T: Kako se s temi izzivi spopadate?

SDB: Staršem predstavimo možne pomoči (B42), jih soočimo s posledicami (B43), resnostjo otrokove situacije (B44), razvojnimi potrebami otrok (B45)... Odločitev o tem, ali bodo uporabili pomoč, kaj bodo izbrali je na strani staršev (B46).

Neprostopvoljni uporabnik:

T: Vam je znan termin neprostopvoljni uporabnik in z njim povezane metode dela?

SDB: Da.

T: Na kakšen način in katere metode uporabljate pri svojem delu?

SDB: Metode, ki jih največ uporabljam so osnovna načela socialnega dela (B48), metode dela s posameznikom (B49), družino (B50). Sama se največ naslanjam na sistemsko teorijo (B51), psihosocialno družinsko terapijo (B52) (Roel Bauwkamp, Sjeff de Vries)

T: Na kakšen način vzpodbudite matično družino, da sodeluje v procesu pomoči in podpore?

SDB: Kot sem že povedala, staršem povem vse možnosti, ki jih imajo (B53) in kje vse jim lahko mi pomagamo (B54). Predstavim pa jim tudi možne posledice (B55).

Dejavniki, ki po vašem mnenju povezani z uspešnostjo:

T: Kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na uspešnost dela z matično družino?

SDB: Mislim, da je to dosledno upoštevanje osnovnih načel socialnega dela (B56), upoštevanje dostojanstva posameznikov (B57), sprejemanje odgovornosti (B58), usmerjanje posameznika v sedanjost (B59), konkretno, oblikovanje majhnih ciljev (B60), skrb za strukturo (B61) in meje (B62), postopno delo (B62), potrpežljivost (B63), aktivno poslušanje (B64), imeti moč govoriti o "zoprnih temah", ki so sestavni del uporabnikovega življenja (B65), soočanje s tem (B66), zrcaljenje (B67).

T: Od česa je odvisna kakovost dela z matično družino?

SDB: Kakovost dela je odvisna od posameznika (B68), njegovih virov (B69) in ustrezne po-moči (B70), da v sebi najde moč za potrebne spremembe v življenjskem slogu (B71), da bo lahko ponudil svojemu otroku pogoje za zdrav psihofizični razvoj.

T: Na kaj morate strokovni delavci, ki delate na področju rejništva biti pozorni in čemu se morate izogibati pri delu z matično družino?

SDB: Vsakemu starši je potrebno ponuditi vso razpoložljivo pomoč (B72), dovoliti da izbere tisto, ki je zanj uporabna (B73). Moje izkušnje pri delu z matično družino so, da imajo starši praviloma težave z mejami (B74), zato moramo strokovni delavci biti pozorni na meje in strukturo (B75).

Kompetence strokovne delavke:

T: Katere kompetence menite, da mora imeti strokovna delavka za uspešno delo z matično družino?

SDB: Skrb za dobro psihohigieno (B76), empatija (B77), razmejenost (B78), spremljanje novosti s področja razvoja otroka, družine (B79), širše, aktivno poslušanje (B80), sposobnost sprejemanja odločitev (B81) in odgovornosti (B82).

Znanja na katera se opirajo strokovni delavci:

T: Na katera znanja, metode, tehnike dela se opirate pri svojem delu z matično družino?

SDB: Kot sem že prej omenila, metode, ki jih največ uporabljam so osnovna načela socialnega dela (B83), metode dela s posameznikom (B84), družino (B5). Sama se največ naslanjam na sistemsko teorijo (B86), psihosocialno družinsko terapijo (B87).

T: Na kakšen način uporabljate koncept perspektive moči ?

SDB: Predvsem tako, da matični družini zagotovim glas (B88). Pohvalim kadar kaj naredijo dobro (B89). Pohvalim vsak majhen korak, ki je uspešen (B90).

Demografske značilnosti:

Starost: 56 let

Spol: Ž

Stopnja izobrazbe: VII. stopnja, univ. dipl. soc. del.

Čas delovanja na tem področju: 31 let

Dodatna usposabljanja, ki jih imate: /

Intervju C:

Oblike podpore in pomoči matični družini:

T: Na kakšen način imate na vaši enoti razdeljeno delo na področju rejništva?

SDC: Na področju rejništva sem zaposlena le jaz (C1). Vedno pa sodelujemo v timu, kjer dobim podporo kadar jo potrebujem (C2). Na začetku rejništva veliko sodelujem s socialno delavko, ki dela na področju zaščite mladoletnih otrok (C3). Občasno grem z njo na teren že pred namestitvijo otroka v rejništvo (C4).

T: Če, in na kakšen način sodelujete z družinami pred namestitvijo otroka v rejniško družino in na kakšen način to vpliva na sodelovanje?

SDC: Pred namestitvijo otroka v rejništvo grem občasno s sodelavko, ki dela na zaščiti otrok občasno na teren (C6). Če je otrok pred rejništvom nameščen v Krizni center za mlade, ga tam obiščem (C6), da ga pripravim na namestitev in sem mu v podporo pri spremembah (C7). Obiščem tudi družino (C8), ali pa starše povabim na pogovor na center (C9), da se pogovorimo o sami namestitvi (C10) in se dogovorimo o našem nadaljnjem sodelovanju (C11). S starši rada čim prej naredim načrt, kako bo potekalo sodelovanje (C12), kaj bi bilo dobro

da naredijo (C13) in v kaj vse bi se lahko vključili (C14). Izkušnje so pokazale, da so starši na začetku sodelovanja najbolj motivirani za spremembe (C15), je pa res, da velikokrat s časom, ko rejništvo kar traja in traja, ta motivacija upada (C16).

T: Kako pogosto sodelujete z matično družino?

SDC: Z matično družino želim sodelovati čim več (C17). Na začetku so to vsaj mesečni pogovori na centru ali preko telefona (C18). Na voljo sem jim vedno (C19), če mojo pomoč potrebujejo (C20) in če so za sodelovanje motivirani (C21). Kasneje je sicer po zakonu predpisano, da se IPS skliče enkrat letno (C22), kar pa se trudim, da se zgodi bolj pogosto (C23). Zaradi širokega obsega dela (C24) in pomanjkanja časa (C25) mi žal ne uspe, da bi se sama večkrat obrnila na družino in jo na primer enkrat tedensko spremljala (C26). Sicer pa tudi sama raje vidim, da se družina obrne name (C27), saj s tem pokažejo motivacijo za sodelovanje (C28) in interes za spremembe (C29).

T: Kako zgleda to sodelovanje?

SDC: Matični družini sem vedno na voljo preko telefona ali osebno (C30). Nudim jim osebno pomoč (C31). Skupaj načrtujemo (C32) in spremljamo njihov napredek (C33). Če so v finančni stiski jim pomagam urediti tudi socialne transferje (C34). Z njimi nagovorimo tiste teme, ki jim povzročajo stisko (C35) in skupaj poizkušamo razrešiti težave (C36). Glede na njihove težave pa jim usmerim tudi na druge institucije (C37).

T: Zakaj se tega poslužujete?

SDC: Rada sama čim več sodelujem z družino (C38), da jo lahko ves čas spremljam, spremljam njihov napredek ali pa nazadovanje (C39). Na ta način delam, ker imam v nekaj družinah dobre izkušnje (C40), pridobila sem si zaupanje (C41) in dobro sodelujemo (C42). Seveda pa so vedno tudi družine, ki za sodelovanje niso motivirane (C43) in jih nikakor ne morem pripraviti do tega (C44). V tem primeru spoštujem tudi to (C45) in takrat še več delam z otrokom, saj zaradi tega potrebuje še več podpore (C46).

T: Kakšne oblike podpore in pomoči matični družini nudite?

T: ob otrokovem odhodu v rejniško družino:

SDC: Ob odhodu sem družini na voljo za vsa vprašanja glede rejništva (C47). Sem posrednik informacij med eno in drugo družino (C48). Matična družina pogosto doživlja veliko stisko ob ločitvi (C49), zato sem jim pri tem v pomoč in podporo (C50).

T: v času trajanja rejništva:

SDC: Spremljam izvajanje stikov. Čim bolj redno izvajamo IPS (C51), kjer preverjamo kako so potekali stiki (C52), kaj je novega pri otroku (C53) in kaj je novega pri družini (C54). Dogovorimo se, kaj so naslednji koraki (C55). Družini sem na voljo, da me kadarkoli pokliče ali pride k meni na pogovor (C56). Večkrat jih tudi sama

kontaktiram (C57). Po stiku z družino preverim, kako je potekal (C58). Včasih se pred stikom slišimo in se nanj pripravimo (C59). S tistimi družinami, ki si to želijo, izvajam tudi osebno pomoč (C60).

Glas matične družine:

T: Kako v procesu pomoči zagotovite glas matične družine?

SDC: Zdi se mi pomembno, da z matično družino delam na način, da tudi oni dobijo to izkušnjo da zmorejo (C61) in da so pomembni v otrokovem življenju (C62). Matična družina je tista, ki otroka najboljše pozna (C63), pa četudi zanj ni zmogla primerno skrbeti. Zato se mi zdi pomembno, da se sliši družino ter njihove predloge (C64). Pomembno se mi zdi tudi, da se upošteva predloge staršev glede izvajanja stikov (C65), saj je dobro da se stiki izvajajo, to pa je možno le, če jih matična družina zmore izvajati (C66).

T: Katere predloge upoštevate in katerih morebiti ne?

SDC: Upoštevam vse predloge, ki so možni realizacije (C67). Pri tem pa upoštevam najboljšo korist otroka (C68).

T: Zakaj je tako?

SDC: Kot sem že omenila, so starši tisti, ki otroka najboljše poznajo (C69). To, da ima tudi matična družina možnost povedati kaj misli (C70), dati predloge (C71), izraziti svoje stiske (C72), se mi zdi pomembno tako za samo sodelovanje z družino (C73), kot tudi njihovo motivacijo za spremembe (C74).

Izzivi s katerimi se srečujete socialne delavke:

T: Kateri so izzivi s katerimi se srečujete pri delu z matično družino?

SDC: Družine se velikokrat na začetku ne zavedajo, kaj so tisti dejavniki, ki so za otroka bili ogrožajoči (C75). Izziv mi je seznaniti jih s tem, kaj je vse tisto kar ni bilo v redu (C76), saj so odzivi na to različni, včasih tudi burni (C77). Tekom sodelovanja motivacija največkrat pade (C78), oziroma je ni že od samega začetka (C79), zato je eden od izzivov tudi, da jih poizkusim motivirati za sodelovanje (C80). Velikokrat me biološki starši vidijo tudi kot sovražnico (C81), saj je center tisti, ki jim je odvzel otroka. Na začetku sodelovanja je zato pomembno, da se pogovorimo o tem, kaj je moja vloga (C82).

T: Kako se s temi izzivi spopadate?

SDC: Izkušnje so pokazale, da je dobro, da že na začetku razčistimo kaj je moja vloga in da sem tukaj za to, da sem jim v podporo pri njihovih težavah in spremembah (C83).

Neprostopoljni uporabnik:

T: Vam je znan termin neprostopoljni uporabnik in z njim povezane metode dela?

SDC: Da.

T: Na kakšen način in katere metode uporabljate pri svojem delu?

SDC: Menim, da je matična družina na področju rejništva velikokrat neprostoVOLjni uporabnik (C84). Pomembno je, da jih motiviram za delo (C85), a tudi to ni vedno uspešno (C86). Vem, da obstajajo smernice in metode dela, ki pomagajo pri delu s tovrstnimi uporabniki, sama pa se zanašam na občutek (C87), torej kaj sama menim, da bi pri določenih posameznikih delovalo (C88) in na pretekle izkušnje.

T: Na kakšen način vzpodbudite matično družino, da sodeluje v procesu pomoči in podpore?

SDC: Največkrat kar tako, da jih postavim na realna tla (C89). Povem jim, da moramo skupaj nekaj narediti (C90), če si želimo, da se stvari spremenijo (C91). Ste z mano, ali niste? To včasih deluje, spet drugič pa je potrebno uporabnike vedno znova vabiti v sodelovanje (C92).

Dejavniki, ki po vašem mnenju povezani z uspešnostjo:

T: Kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na uspešnost dela z matično družino?

SDC: Mislim, da je to motivacija družine (C93), seveda pa tudi moja motivacija (C94). Tudi moja motivacija včasih po več in več neuspešnih poskusih pade (C95). Pomembno se mi zdi, da si družina želi sprememb (C96) in je pripravljena sprejeti našo pomoč (C97) in pomoč drugih institucij.

T: Od česa je odvisna kakovost dela z matično družino?

SDC: Tudi tukaj bi zopet izpostavila motivacijo. Če so posamezniki motivirani za delo in spremembe (C98), so dosegljivi (C99), samoiniciativni (C100), sodelujejo (C101) in tako je možno da delo poteka kakovostno.

T: Na kaj morate strokovni delavci, ki delate na področju rejništva biti pozorni in čemu se morate izogibati pri delu z matično družino?

SDC: Pomembno je, da od njih ne zahtevamo preveč (C102), nekaj kar sami niso zmožni narediti (C103). Potrebno je delati korak za korakom (C104) in pri tem upoštevati njihove želje (C105).

Kompetence strokovne delavke:

T: Katere kompetence menite, da mora imeti strokovna delavka za uspešno delo z matično družino?

SDC: Najpomembneje je, da socialna delavka zna poslušati (C106) in se uporabniku približati (C107), ter ga razumeti v njegovi stiski (C108). Za to je potreben čut do sočloveka (C109). Znati pa mora postaviti tudi meje (C110) in jasno izraziti kaj je potrebno storiti, da bodo stvari lahko drugače (C111).

Znanja na katera se opirajo strokovni delavci:

T: Na katera znanja, metode, tehnike dela se opirate pri svojem delu z matično družino?

SDC: Delo s posameznikom (C112), kadar gre za osebno pomoč. Skupinska družinska srečanja, torej delo z družino (C113). Upiram se na vse metode socialnega dela (C114).

T: Na kakšen način uporabljate koncept perspektive moči (če ga)?

SDC: Skupaj z družino iščemo njihove vire moči (C115) in jih krepimo (C116). Družina mora dobiti izkušnjo, da je pomembna (C117) in spoštovana (C118). Dam jim možnost, da tudi sami povedo, kaj mislijo (C119).

Demografske značilnosti:

Starost: 42

Spol: ženski

Stopnja izobrazbe: VI

Čas delovanja na tem področju: 8 let

Dodatna usposabljanja, ki jih imate: usposabljanja na področju dela z družino

Intervju D:

Oblike podpore in pomoči matični družini:

T: Na kakšen način imate na vaši enoti razdeljeno delo na področju rejništva?

SDD: Na področju rejništva delam sama (D1). Se pa vsak primer predstavi na timu varstva otrok in družine (D2). Na tem timu se formira delovni tim, ki skrbi za posamezni primer (D3). Pri bolj kompleksnih primerih se določi tudi delo v paru (D4).

T: Če, in na kakšen način sodelujete z družinami pred namestitvijo otroka v rejniško družino in na kakšen način to vpliva na sodelovanje?

SDD: Sem velika zagovornica priprave na rejništvo. Na rejništvo pripravim vse udeležene (D5). Je pa odvisno od vsakega primera. Kadar je namestitev nujna in je postopek speljan hitro, je tudi priprava krajša (D6). Imamo pa tak sistem, da kadar sodelavke iz drugih področij zaznajo, da bo otrok najverjetneje nameščen v rejništvo, mene povabijo k sodelovanju (D7). Jaz družini predstavim namen rejništva (D8), kako potem poteka naše sodelovanje (D9), kako potekajo stiki (D10) in jim odgovorim na morebitna vprašanja (D11). To, da me družina spozna že prej (D12) in da jih pripravim na samo rejništvo (D13), ter predvsem to, da vzpostavimo dober delovni odnos vpliva na nadaljnje sodelovanje (D14). Dobri temelji so pomembni za dober odnos (D15). Vedno jim tudi ponudim, da jih obveščam o otroku v začetku rejništva, ko še nimajo stikov (D16).

T: Kako pogosto sodelujete z matično družino?

SDD: Z matično družino poizkušam sodelovati čim več (D17). Večkrat jih pokličem in vabim na pogovor (D18). Je pa odvisno od njihovega odziva (D19). Z nekaterimi dobro in redno sodelujemo (D20), z drugimi pa se vidimo le na IPS (D21).

T: Kakšne oblike podpore in pomoči matični družini nudite?

T: Ob otrokovem odhodu v rejniško družino:

SDD: Pripravi se jih na namestitev (D22) in se jim ponudi pomoč in podporo na centru (D23) ter vključitev v druge programe na drugih institucijah (D24).

T: V času trajanja rejništva:

SDD: Meni je pomembno, da starši dobijo vir pomoči (D25), ni pa mi važno kje. Vedno se jim ponudi podpora na Centru (D26), je pa njihova odločitev, če to sprejmejo (D27). Včasih so starši vključeni ali se vključijo na terapije k psihiatrom (D28), na odvajanje od substanc (D29), itd. to so vse pomembne oblike pomoči, ki se nudijo matični družini (D30). Tudi če so vključeni v druge oblike pomoči jih redno kontaktiram (C31), saj rada vidim, da se na vsake toliko časa pogovorimo (D32). Na centru se jim vedno ponudi tudi osebna pomoč (D33).

T: Ob zaključevanju rejništva:

SDD: Odvisno je zakaj in na kakšen način se rejništvo zaključuje. Če gre nazaj v matično družino, je najprej treba ugotoviti, če so odpravljeni razlogi zaradi katerih je otrok v rejništvu (D34). Nudi se jim še dodatna podpora (D35), preveri se kakšno socialno mrežo imajo (D36). Včasih se predlaga tudi starševski nadzor (D37).

Glas matične družine:

T: Kako v procesu pomoči zagotovite glas matične družine?

SDD: Pomembno je, da imajo starši možnost izraziti svoje mnenje (D38), vprašati kar jih zanima (D39) in predstaviti svoje želje (D40). Razumem, da imajo včasih želje, ki niso v korist otroku. Takrat jih ne zavrnem (D41), ampak skupaj pogledamo kaj je realno in kaj ni (D42). Skupaj pogledamo, kaj bi bilo potrebno še dodati, da bi njihove želje lahko realizirali (D43). Sem tudi v vlogi zagovornice (D44), saj ima rejniška družina pogosto do matične prevelika pričakovanja (D45). Poskušam uravnovesiti strani (D46) – pričakovanja rejniške družine in zmožnost matične družine.

T: Katere predloge upoštevate in katerih morebiti ne?

SDD: Upoštevam predloge, ki so v korist otroka (D47). Tisti, ki niso, pa se skupaj s starši pogovorimo, kaj bi se še pričakovalo, da bi lahko to realizirali (D48).

Izzivi s katerimi se srečujete socialne delavke:

T: Kateri so izzivi s katerimi se srečujete pri delu z matično družino?

SDD: Izziv mi je to, na kakšen način privabiti družino k sodelovanju, da bodo dejansko sodelovali in prišli na dogovorjen sestanek (D49). Veliko se jih odzove z umikom (D50).

T: Kako se s temi izzivi spopadate?

SDD: Pri vsakem posamezniku se trudim po najboljših močeh (D51) in poskušam vedno znova (D52).

T: Kako pogosti so ti izzivi s katerimi se spopadate?

SDD: Izzivi so dnevni (D53). Narediš vse (D54), se prilagodiš (D55), potem pa se starši dogovora ne držijo (D56).

Neprostopvoljni uporabnik:

T: Vam je znan termin neprostopvoljni uporabnik in z njim povezane metode dela?

SDD: Neprostopvoljnih uporabnikov je zelo veliko (D57). Ne vidijo sami, da rabijo pomoč (D58). Se pa tudi z njimi da vzpostaviti dober delovni odnos (D59). Vsaj toliko, da sodelovanje lahko poteka na spoštljiv način (D60).

T: Na kakšen način delate z neprostopvoljnimi uporabniki in katere metode uporabljate pri svojem delu?

SDD: Z njimi se pogovorim in vidim kaj zmorejo (D61). To tudi upoštevam (D62). Jih poslušam (D63), raziskujem njihovo življenje (D64), pride tudi do pogajanja (D65). Ne govorimo le o rejništvu, pomembno se mi zdi, da se pogovorimo o temah, ki se vežejo na njihovo življenje (D66), na primer denarna stiska (D67). Pomagam jim urediti DSP (D68), nekaterim uredim zdravstveno zavarovanje (D69). Na njih res gledam kot osebe in jih poskušam razumeti (D70). Včasih pomaga tudi, da kaj obrneš na hec (D71).

Dejavniki, ki po vašem mnenju povezani z uspešnostjo:

T: Kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na uspešnost dela z matično družino?

SDD: Pomembno je, da se ne ujameš v past, da misliš, da kot strokovnjak vse veš in znaš (D72). Sama želim te ljudi spoznati, tudi to kako so odraščali in kako živijo (D73). V podporo sem jim v vseh delih življenja (D74) in vedo, da lahko vedno pridejo k meni po podporo (D75). Skupaj z njimi pogledam kaj zmorejo (D76) in kaj rabijo (D77). Pomembno je, da jih ne obsojaš (D78).

T: Od česa je odvisna kakovost dela z matično družino?

SDD: Mislim da od tega, da se vzpostavi dober delovni odnos (D79). Ni pa vse na strani socialne delavke, lahko narediš vse kar je v tvoji moči (D80), starši pa se vseeno ne odzovejo (D81). Pomembno je, da je sogovornik pripravljen sodelovati (D82), da sliši (D83) in želi stvari spremeniti (D84).

T: Na kaj morate strokovni delavci, ki delate na področju rejništva biti pozorni in čemu se morate izogibati pri delu z matično družino?

SDD: Predvsem se je potrebno izogibati obsojanju (D85), ne smeš imeti previsokih pričakovanj (D86) in ne smeš misliti, da vse veš (D87).

Kompetence strokovne delavke:

T: Katere kompetence menite, da mora imeti strokovna delavka za uspešno delo z matično družino?

SDD: Znanja na vseh področjih (D88), tako strokovna (D89) kot tudi povsem življenjska (D90). Pomembno je še, da imaš humor (D91), znaš poslušati (D92), se pogajati (D93). Pomembno je tudi zagovornišvo (D94).

Znanja na katera se opirajo strokovni delavci:

T: Na katera znanja, metode, tehnike dela se opirate pri svojem delu z matično družino?

SDD: Pri delu z družinami res vidiš, kako pomembno je vse znanje, ki si ga pridobiš na fakulteti. Uporabljam vse naučene tehnike in metode (D95), seveda pa se to prilagodi.

T: Na kakšen način uporabljate koncept perspektive moči ?

SDD: Osredotočim se na možnosti, torej kaj je možno narediti (D96), in potem to krepim (D97). Pomembno je, da poveš, ko nekaj naredijo dobro (D98). Krepi se jih v tem kar oni zmorejo (D99).

Demografske značilnosti:

Starost: 47

Spol: ženski

Stopnja izobrazbe: 7 / uni. Dipl. socialna delavka

Čas delovanja na tem področju: 22 let

Dodatna usposabljanja, ki jih imate: udeležujem se vseh izobraževanj v zvezi z rejništvom in delom z matično družino, imam pa narejeno tudi usposabljanje iz področja komunikacije

Intervju E:

Oblike podpore in pomoči matični družini:

T: Na kakšen način imate na vaši enoti razdeljeno delo na področju rejništva?

SDE: Na področju rejništva delam samo jaz (E1).

T: Če, in na kakšen način sodelujete z družinami pred namestitvijo otroka v rejniško družino in na kakšen način to vpliva na sodelovanje?

SDE: Pred namestitvijo otroka v rejništvo po navadi ne sodelujem z družino (E2). Je pa seveda odvisno od tega, na kakšen način se samo rejništvo začne (E3). Kadar se starši strinjajo torej je soglasje z namestitvijo, z družino sodelujem že pred samo namestitvijo (E4) in jih na to pripravim (E5).

T: Kako pogosto sodelujete z matično družino?

SDE: Pogostost sodelovanja je odvisna od staršev (E6). Načeloma jih na 2 meseca povabim na pogovor (E7), kjer preverimo kaj so že naredili (E8) in kaj bi bilo še potrebno (E9).

T: Kako zgleda to sodelovanje?

SDE: Na pogovorih preverimo, kaj so uredili (E10), kaj trenutno delajo (E11) in kaj bi bilo še potrebno (E12). Spodbujam jih k novim spremembam (E13).

T: Zakaj se tega poslužujete?

SDE: Na dva meseca jih pokličem (E14), da vidim kako družina napreduje (E15). Gledam korist otroka (E16) in v njegovo korist je, da družina dela na sebi (E17). Rada sem z vsem seznanjena (E18).

T: Kakšne oblike podpore in pomoči matični družini nudite?

T: Ob otrokovem odhodu v rejniško družino:

SDE: Na začetku jih seznanim s potekom našega sodelovanja (E19). Seznanim jih s tem, kaj je naša naloga (E20), kaj bomo delali (E21) in kako bomo delali (E22). Ponudim jim osebno pomoč (E23) in po potrebi vključitev v društva (E24), neprofitne organizacije (E25) ali druge institucije (E26).

T: V času trajanja rejništva:

SDE: V času trajanja rejništva sem družini vedno na voljo (E27), a načeloma sem jaz tu za otroke (E28). Ponujena jim je osebna pomoč (E29), ki pa jo vodi druga strokovna delavka (E30).

T: Ob zaključevanju rejništva:

SDE: Ob zaključku rejništva se starše pripravi na vrnitev otroka. Po vrnitvi otroka pa se družino še vedno spremlja s storitvijo pomoč družini za dom (E31).

Glas matične družine:

T: Kako v procesu pomoči zagotovite glas matične družine?

SDE: Glas matične družine zagotavljam različno. Sem za to, da ima družina možnost povedati svoje mnenje (E32). Družina otroka pozna in kadar gre na primer za težave v šoli ali pogovor o zdravstvenih težavah otroka jih vedno vključim (E33). Če starši sodelujejo imajo tudi več možnosti, da se upoštevajo njihove želje (E34). Pomembno se mi zdi tudi, da se starše bolj posluša in upošteva takrat, kadar so zmožni uresničiti naše zahteve (E35) in se jim zato prilagodimo. V primerih, ko pa je bil otrok odvzet zaradi nasilja ali zlorabe, pa imajo starši tudi več omejitev (E36). Takrat se morajo bolj držati naših pravil in zahtev (E37). Poleg tega izkušnje kažejo, da so ti starši slabši sogovorniki (E38), saj že na začetku ne razumejo oziroma ne želijo razumeti, da je to kar so počeli nedopustno (E39). Zato ti niso sogovorniki, imajo le zahteve (E40).

T: Katere predloge upoštevate in katerih morebiti ne?

SDE: Na svojem področju so v ospredju otroci. Sprejemam predloge, ki so v njihovo korist (E41).

Izzivi s katerimi se srečujete socialne delavke:

T: Kateri so izzivi s katerimi se srečujete pri delu z matično družino?

SDE: Vedno znova me razoroži dejstvo, da starši nočejo uvida v to, kakšna moč je v njihovih rokah, da se otrok vrne nazaj (E43). Svojo moč največkrat uporabijo za napad institucije (E43), kot krivca za vse, kar se jim dogaja (E44). Mogoče včasih pričakujemo preveč od staršev, oni pa tega ne zmorejo (E45). Morali bi se jim pridružiti pri tem kar oni zmorejo (E46). Stvar s katero se spopadam je tudi nedosegljivost (E47). Tega sicer ne doživljam kot izziv, temveč kot nemoč, saj takrat ne moreš narediti nič (E48).

T: Kako se s temi izzivi spopadate?

SDE: Trudim se čim več sodelovati z družino (E49) in jih spodbujati k boljšim izidom (E50).

Neprostopvoljni uporabnik:

T: Vam je znan termin neprostopvoljni uporabnik in z njim povezane metode dela?

SDE: Termin mi je poznan. Družine v rejništvu največkrat so neprostopvoljni uporabniki (E51). Nas socialne delavce in CSD doživljajo kot sovražnike (E52) in krivce, da so v tej situaciji in da so jim odvzeli otroke (E53). Ravno ta odpor do nas največkrat vodi v to, da si z nami ne želijo sodelovati (E54), nas ne poslušajo (E55) in nas nimajo za kompetentne (E56).

T: Na kakšen način vzpodbudite matično družino, da sodeluje v procesu pomoči in podpore?

SDE: Najprej se mi zdi pomembno to, da razložimo vlogo socialne delavke, ki dela na zaščiti otrok in je bila povezana z družino, ko je bil odvzem otroka in med mano, ki vodim in spremljam rejništvo (E57). Prav tako je treba jasno povedati kaj je moja vloga, ter kaj je njihova (E58).

Dejavniki, ki po vašem mnenju povezani z uspešnostjo:

T: Kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na uspešnost dela z matično družino?

SDE: Prav tako kot je pomembno, da ima socialna delavka kompetence (D59), je razumevajoča (E60) in zna poslušati družino (E61), je pomembno tudi, da si družina želi sodelovati (E62).

T: Od česa je odvisna kakovost dela z matično družino?

SDE: Mislim, da predvsem od tega, če si matična družina želi sodelovati (E63). Socialna delavka lahko naredi vse kar je v njeni moči (E64), za delo pa si mora družina želeli sprememb (E65), želeli si morajo delati na sebi (E66).

Kompetence strokovne delavke:

T: Katere kompetence menite, da mora imeti strokovna delavka za uspešno delo z matično družino?

SDE: Pogovor (E65), poslušanje (E66), to da se zmore družini približati tam kjer so (E67). Torej, da socialna delavka zazna, kaj zmorejo in koliko zmorejo (E68), ter jih pri tem okrepi (E69).

Znanja na katera se opirajo strokovni delavci:

T: Na katera znanja, metode, tehnike dela se opirate pri svojem delu z matično družino?

SDE: Opiram se na vse metode in tehnike pridobljene na fakulteti in iz kasnejših izobraževanj (E70). Pomembna se mi zdi predvsem spretnost komuniciranja (E71). Povem direktno tako kot je (E72), ne olepšujem (E73) in stvari razložim na razumljiv način (E74).

2. Na kakšen način uporabljate koncept perspektive moči (če ga)? Družino podprem tam, kjer so dobri (E75). Izpostavim dobre lastnosti (E76) in dobra dejanja (E77).

Demografske značilnosti:

Starost: 62

Spol: ženski

Stopnja izobrazbe: visoka

Čas delovanja na tem področju: 22 let

Dodatna usposabljanja, ki jih imate: več krajših usposabljanj iz področja rejništva ter izobraževanja povezana z delom na Centru za socialno delo, 10 let pa sem se udeleževala tudi skupinske terapije, katera menim, da je veliko pripomogla k mojemu delu.

9.3. ODPRTO KODIRANJE

Tabela 1

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	Področje rejništva pokrivam sama	Ena delavka na področju rejništva	Samostojno delo	Delo na področju rejništva
A2	S sodelavkami se posvetujemo ob večjih korakih	Posvetovanje s sodelavkami	Timsko delo	Delo na področju rejništva
A3	Pred namestitvijo imamo tim VOD	Tim VOD	Timsko delo	Delo na področju rejništva
A4	Predstavim rejniško družino	Predstavitel primeri	Timsko delo	Delo na področju rejništva
A5	Skupaj sprejmemo odločitve	Skupne odločitve	Timsko delo	Delo na področju rejništva
A6	Če je rejniška družina primerna	Primernost rejniške družine	Timsko delo	Delo na področju rejništva
A7	Če je otrok nameščen zaradi ogroženosti	Razlog za odvzem otroka	Timsko delo	Delo na področju rejništva
A8	Že prej sodelujem s sodelavko iz področja varstva otrok	Sodelovanje s SD pred odvzemom	Timsko delo	Delo na področju rejništva
A9	V naprej spoznam družinsko situacijo	Spoznavanje družinske situacije	Timsko delo	Delo na področju rejništva
A10	Ko je rejništvo utečeno, stvari vodim sama	Samostojno vodenje primera	Samostojno delo	Delo na področju rejništva
A11	Z družino pred namestitvijo načeloma ne sodelujem	Sodelovanja z MD pred namestitvijo ni	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A12	Moje delo se začne z iskanjem rejniške družine	Začetek dela z iskanjem rejniške družine	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A13	Nato z nameščanjem otroka v rejništvo	Nameščanje otroka v rejništvo	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A14	Pred namestitvijo se običajno sestane z matično družino	Pogovor z matično družino pred namestitvijo	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A15	Se vsaj slišimo po telefonu	Pogovor z matično družino pred	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
		namestitvijo		
A16	Pri tem koraku sem jim na voljo za vsa vprašanja	Dosegljivost za vprašanja	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A17	Sem jim v podporo	Podpora ob namestitvi	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A18	Pred namestitvijo rada spoznam otroka	Spoznavanje otroka pred namestitvijo	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A19	Spoznavanje matične družine	Spoznavanje MD pred namestitvijo	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A20	Spoznavanje rejniške družine	Spoznavanje RD pred namestitvijo	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A21	Se mi zdi, da je bolj prijazno in empatično	Spoznavanje pred rejništvom je bolj empatično do ljudi	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A22	Kot če rejniki vzamejo otroka, ko se prvič srečajo	Odvzem otroka brez predhodnega sodelovanja je manj človeško	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A23	Z nekaterimi sem imela osebno pomoč	Poznavanje MD pred rejništvom	Sodelovanje z MD	Delo z MD
A24	Z njimi lažje in bolj sproščeno sodelovati	Lažje sodelovanje z MD, če so se že srečali na drugih oblikah pomoči	Sodelovanje z MD	Delo z MD
A25	Saj je vzpostavljeno zaupanje	Vzpostavljeno zaupanje z MD	Sodelovanje z MD	Delo z MD
A26	Občasno sodelovanje z MD pred namestitvijo	Sodelovanje z MD pred namestitvijo	Sodelovanje z MD	Delo na področju rejništva
A27	Jih vključim v samo namestitev	Vključitev MD	Sodelovanje z MD	Delo na področju rejništva
A28	Pred namestitvijo predvsem sodelujem takrat, kadar imajo že enega otroka v rejništvu	Sodelovanje z MD kadar imajo že otroka v rejništvu	Sodelovanje z MD	Delo na področju rejništva
A29	Po namestitvi skličem IPS	IPS po namestitvi	IPS	Delo z MD
A30	IPS sestavljajo MD, RD, SD	Sodelujoči na IPS	IPS	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A31	In otrok, če je dovolj star za sodelovanje	Vključitev otroka v IPS	IPS	Delo z MD
A32	IPS so kasneje po potrebi	IPS po potrebi	IPS	Delo z MD
A33	Oziroma vsaj enkrat na leto	IPS enkrat letno	IPS	Delo z MD
A34	Matični družini ponudim osebno pomoč	Ponudim osebno pomoč	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
A35	Pred namestitvijo se z MD pogovarjam o sami namestitvi	Pogovor o namestitvi otroka	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A36	Družina lažje sprejme namestitev otroka v rejništvo, če imajo informacije o RD	Spoprijemanje z namestitvijo	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A37	Matere velikokrat zanima, če bo otrok v dobrih rokah	Predstavitve rejniške družine	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A38	Omogočim, da se MD in RD spoznata	Spoznavanje družin	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A39	To se mi zdi dobro tudi za otroka	Spoznavanje družin	Pomoč in podpora otroku	Delo z MD
A40	Na IPS se dogovorimo o nadaljnjih ukrepih v zvezi z otrokom	Dogovor o nadaljnjem sodelovanju	IPS	Delo z MD
A41	Dogovorimo se kaj je potrebno doseči	Dogovor o potrebnih dosegih	IPS	Delo z MD
A42	In kaj so cilji, ki jih bomo zasledovali	Dogovor o ciljih	IPS	Delo z MD
A43	Dogovorimo se, kdaj bi lahko potekali stiki	Dogovor o stikih	IPS	Delo z MD
A44	Kasneje pa stike določi sodišče	Stike določi sodišče	Sodelovanje drugih institucij	Delo z MD
A45	Družini sem vedno na voljo	Dosegljivost SD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A46	Lahko me pokličejo ali pridejo na pogovor	Osebni ali telefonski stik s SD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A47	Sproti preverjam stanje	Preverjanje sprememb	Pomoč in	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
		v MD	podpora MD	
A48	Kaj bi bilo potrebno še storiti	Potrebne spremembe v MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A49	Kaj so morebitni naslednji koraki	Sledeči koraki pri za spremembe	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A50	Ves čas jim poskušam stati ob strani	Stalna podpora MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A51	Ponudim jim možnost pogovora s psihologinjo	Možnost pogovora s psihologinjo	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
A52	MD vključujem v celoten proces rejništva	Vključitev MD v proces rejništva	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A53	Saj jih na ta način dobro vključim	Vključitev MD v proces rejništva	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A54	S tem jim pokažem, da bo otrok v dobrih rokah	Seznanitev MD s tem, da je otrok v dobrih rokah	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A55	Morebiti jih s tem motiviram	Motiviranje MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A56	Da bi se okrepili	Krepitev MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A57	Da bi skupaj prišli do želenega cilja	Doseganje želenih ciljev	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A58	Ob namestitvi se pogovorim z vsemi člani družine	Pogovor o namestitvi otroka	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A59	Pripravim jih na odhod	Priprava na namestitev	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A60	Ne gre za očitke, da niso primerni	Razjasnitev situacije	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A61	Pomembna je podpora	Podpora	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A62	Starše spodbudim, da si vzamejo čas zase in delajo na sebi	Spodbujanje za spremembe	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A63	Poskušam razložiti, da je otrok v varnem okolju in za	Tolažba MD o varnosti otroka	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	to ne rabijo skrbeti			
A64	To je idealen čas, da se skoncentrirajo na svoje življenje	Spodbujanje dela na sebi	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
A65	Ponudim jim, kam se lahko vključijo	Spodbujanje k vključitvi v programe	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
A66	Da bodo lažje premagali stiske in si uredili življenje	Pomoč pri premagovanju ovir in doseganju ciljev	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A67	Tekom rejništva je pomembna IPS	Izvajanje IPS	IPS	Delo z MD
A68	Kjer sodelujejo tudi starši	Sodelovanje staršev	IPS	Delo z MD
A69	Starše poskušam čim bolj vključiti	Vključitev staršev v IPS	IPS	Delo z MD
A70	Zagotoviti, da se sliši njihov glas, želje, predlogi	Zagotoviti glas staršev	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A71	Pomembno je, da se stiki določijo tako, da jih starši zmorejo	Določanje stikov glede na zmožnost staršev	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A72	Ponudim jim vključitev v osebno pomoč	Osebna pomoč	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
A73	Kadar se za to odločijo, sodelujemo pogosteje	Pogostejše sodelovanje, če se izvaja OP	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
A74	Starši se za osebno pomoč ne odločajo pogosto	Odločitev za OP je redka	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
A75	Kadar se, je pomoči vseeno premalo	Pomanjkanje pomoči MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A76	Menim, da bi se starši morali vključiti še v terapije	Vključitev v terapijo	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
A77	Vključitev v učenje starševske skrbi	Učenje starševske skrbi	Vključitev MD v različne oblike	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
			pomoči	
A78	Nudimo jim pomoč družini za dom	PDZD	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
A79	Staršem sem ob vsaki stiski ali vprašanju na voljo	Dostopnost SD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A80	Ves čas po malem izvajam prvo socialno pomoč	Izvajanje PSP	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A81	Urejam odnose med rejniško in matično družino	Urejanje odnosov	Delo z MD in RD	Delo na področju rejništva
A82	Če je potrebno, umirjam situacijo	Umirjanje situacije	Delo z MD in RD	Delo na področju rejništva
A83	Sebe vidim kot zagovornico otroka	SD je zagovornica otroka	Pomoč in podpora otroku	Delo na področju rejništva
A84	In kot zagovornico matične družine	SD je zagovornica MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A85	Vsak dela kar zmore	Upoštevanje zmožnosti	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A86	Pri tem pa jih spodbujam	Spodbujanje MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
A87	Ob zaključku rejništva povečamo obseg stikov	Povečanje obsega stikov	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
A88	Stike bi redno spremljali	Spremljanje stikov	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
A89	Otroka in matično družino se pripravi na vrnitev	Priprava na vrnitev v MD	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
A90	Kasneje se družino spremlja	Spremljanje družine	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
A91	In se ji nudi pomoč in podporo z ukrepom PDZD	PDZD	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
A92	V procesu sodelovanja med MD in RD večkrat pride do sporov	Spori med RD in MD	Delo z MD in RD	Delo z MD
A93	Otrok in rejniška družina od staršev pričakujejo, kar morebiti ne zmore	Previsoka pričakovanja do MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A94	Sem v vlogi zagovornice matične družine	SD je zagovornica MD	Zagovorništvo MD	Zagotavljanje glasu MD
A95	Dam jim možnost, da sami izrazijo svojo stisko	MD sama izrazi svojo stisko	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
A96	Samo povedo, kaj zmorejo in kaj ne	MD sama pove kaj zmore	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
A97	Starše je potrebno upoštevati kot enakovreden člen	MD so enakovreden člen	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
A98	RD na starše gleda, kot uničevalce odnosov	Slab pogled rejniške družine na matično	Zagovorništvo	Zagotavljanje glasu MD
A99	Sem v vlogi zagovornice	SD je zagovornica MD	Zagovorništvo MD	Zagotavljanje glasu MD
A100	Rejnike opominjam, da so starši pomembni	Opozarjanje na pomembnost MD	Zagovorništvo MD	Zagotavljanje glasu MD
A101	Pomembno je, da tudi rejniki dobro sodelujejo z matično družino	Dobro sodelovanje RD in MD	Zagovorništvo MD	Zagotavljanje glasu MD
A102	Upoštevam vse predloge, ki so v korist otroka	Upoštevanje predlogov MD	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
A103	Tiste, ki jih rejniška družina lahko sprejme	Upoštevanje uresničljivih predlogov	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
A104	Največji izziv je nesodelovanje matične družine	Nesodelovanje je izziv	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
A105	Če na začetku veliko sodelujemo	Več sodelovanja na začetku	Sodelovanje z MD	Izzivi
A106	Se skozi leta to zmanjšuje	Manj sodelovanja čez čas	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
A107	Staršem pade motivacija za sodelovanje	Upad motivacije MD	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
A108	Omenijo, da ne vidijo več možnosti, da bi se otrok vrnil	Črnogledost MD	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
A109	Matične družine so	Neprostopljivo	Oteženo	Izzivi

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	neprostopoljni uporabniki	sodelovanje	sodelovanje z MD	
A110	V začetku sodelovanja moram družino motivirati za sodelovanje	Motiviranje MD na začetku sodelovanja	Delo z izzivi	Izzivi
A111	Spodbujam družino, da vzdržuje stike z otrokom	Spodbujanje ohranjanja stikov z otrokom	Delo z izzivi	Izzivi
A112	se sprašujem, če je v korist, če se stiki izvajajo le na nekaj mesecev	Redko izvajanje stikov	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
A113	Izzivi so pogosti, saj je večina staršev nezainteresirana za sodelovanje	MD nezainteresirane za sodelovanje	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
A114	Vsak izziv vzamem kot posamezen	Individualnost	Delo z izzivi	Izzivi
A115	In se z njim spoprimem	Spoprijemanje z izzivi	Delo z izzivi	Izzivi
A116	V to čim več vključujem matično družino	Vključevanje MD	Sodelovanje MD	Izzivi
A117	In rejniško družino	Vključevanje RD	Sodelovanje RD	Izzivi
A118	Kadar pridem do preprek, se obrnem na posvetovalni tim	Posvetovanje tim VOD	Delo z izzivi	Izzivi
A119	Ali pa izpostavim na interviziji socialnih delavk s področja rejništva	Posvetovanje na interviziji	Delo z izzivi	Izzivi
A120	Z izzivi se srečujem vsakodnevno	Pogosto srečevanje z izzivi	Delo z izzivi	Izzivi
A121	Na CSD velikokrat delamo z neprostopoljnimi uporabniki	Številni NU na CSD	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
A122	Delo z NU zahteva dalj časa trajajoče vzpostavljanje delovnega odnosa	Dolgotrajno vzpostavljanje delovnega odnosa	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A123	Več energije	Vložena energija	Pomoč in podpora MD	Delo z NU

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A124	Več spodbujanja uporabnika	Spodbujanje	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A125	Dajanje pobude za pogovor	Pobuda za pogovor	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A126	Matične družine so velikokrat neprosto voljni uporabniki	MD so NU	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
A127	Večkrat sem jaz tista, ki jih kličem	Klicanje MD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A128	Želim vedeti, kaj se z njimi dogaja, kako jim gre pri zasledovanju ciljev	Zanimanje za MD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A129	Želim vedeti, če so z otrokom v stiku	Preverjanje stikov z otrokom	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A130	Matično družino spodbujamo, da sodeluje	Spodbujanje MD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A131	Se trudimo za vzpostavitev dobrega delovnega odnosa	Vzpostavitev delovnega odnosa	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A132	Sodelovanje večkrat ni možno	Nezmožnost sodelovanja	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
A133	oziroma je močno oteženo	Oteženo sodelovanje	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
A134	Saj so starši zaradi namestitve otroka večkrat jezni	Jeza	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
A135	So razočarani	Razočaranje	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
A136	Pri dlje časa trajajočem rejništvu izgubijo zanimanje za spremembe svojega življenja	Izguba motivacije	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
A137	Želim si, da bi starša sodelovala v celotnem	Želja po sodelovanju MD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	procesu			
A138	Vključim jih v vse procese rejništva	Vključevanje MD v delo	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A139	Kasneje ju pogosteje vabim na pogovore	Vabilo k sodelovanju	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A140	Si poskušam pridobiti zaupanje	Pridobitev zaupanja	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A141	Poskušam pridobiti motivacijo za sodelovanje	Pridobitev motivacije	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A142	Starša se v procesu pogosto izgubita	Izgubljenost MD	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
A143	Sta nedosegljiva za sodelovanje	Nesodelovanje MD	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
A144	Delo prilagodimo, da bodo starši lahko dosegli zastavljene cilje	Prilagoditev dela	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A145	Stike določimo tako, da jih bosta starša zmogla uresničevati	Prilagoditev stikov	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
A146	Dostopnost strokovnega delavca	Dostopnost SD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A147	Iskrenost	Iskrenost SD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A148	Pomembno, da ne obsojamo	Ne obsojanje SD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A149	Da ne stigmatiziramo	Ne stigmatiziranje SD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A150	Da jih obravnavamo kot enakovreden člen	Vključitev MD kot enakovredne	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A151	Zmožnost SD, da motivira in spodbuja starše	Motivirane in spodbujanje MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A152	Jih sprejema takšne kot so	Sprejemanje MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A153	Krepi njihove pozitivne	Opolnomočenje MD	Kompetence SD	Dejavniki, ki

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	lastnosti			vplivajo na delo
A154	Razumeti česar ne zmorejo	Razumevanje nezmožnosti MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A155	Kakovost dela je v največji meri odvisna od staršev samih	Kakovost dela odvisna od staršev	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A156	Ali imajo uvid v svoje težave	Uvid v svoje težave MD	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A157	Ali so jih pripravljeni spreminjati	Želja po spremembi	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A158	Ali to zmorejo	Zmožnosti MD	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A159	Starše obravnavati kot enakovreden člen	Vključitev MD kot enakovredne	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A160	Razumeti, ko nečesa ne zmorejo	Razumevanje nezmožnosti	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A161	Ga opolnomočiti	Opolnomočenje MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A162	Zmanjšati pričakovanja do staršev	Zmanjšanje pričakovanj do MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A163	Jim ne nalagati več kot zmorejo	Zmanjšanje obremenitve MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
A164	Strokovna delavka mora imeti spretnosti pogovarjanja	Spretnosti pogovarjanja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A165	In pogajanja	Spretnosti pogajanja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A166	Pomembno je, da znaš poslušati	Sposobnost poslušanja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A167	In da znaš razumeti	Sposobnost razumevanja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A168	Se približati posameznikom v njihovi stiski	Približati se sogovorniku v njegovi	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
		stiski		delo z MD
A169	Mora se znati vživeti v vsako posamezno družino in njihovo družinsko situacijo	SD se mora znati vživeti družinsko situacijo	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A170	Socialna delavka mora biti empatična	Empatija	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A171	Pomembno, da sem iskrena	Iskrenost	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A172	Povem direktno, tako kot je	Direktnosti	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A173	Rada delam s posameznikom	Socialno delo s posameznikom	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A174	In s celo matično družino skupaj	Socialno delo z družino	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A175	Vključim tudi razširjeno družino in drugo socialno mrežo	Socialno delo s skupino	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
A176	Jih spodbujaš, da naredijo to, kar zmorejo	Spodbujanje MD	Krepitev moči MD	Delo z MD
A177	Raziskovanje kaj oni zmorejo	Raziskovanje zmožnosti MD	Krepitev moči MD	Delo z MD
A178	Opominjanje in spodbujanje, ko to tudi dosežejo	Pohvala ob dosežkih	Krepitev moči MD	Delo z MD
A179	Da staršema ne damo občutek, da nista dobra	MD dati občutek, da sta dobra	Krepitev moči MD	Delo z MD
A180	Zato moramo iskati tiste dobre lastnosti	Iskanje dobrih lastnosti MD	Krepitev moči MD	Delo z MD
A181	Začeti z delom tako, da najprej še bolj okrepimo te	Krepitev dobrih lastnosti MD	Krepitev moči MD	Delo z MD
A182	vsako malo, a pomembno stvar, ki jo naredijo	Izpostavljanje dobrih stvari in pohvala	Krepitev moči MD	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	izpostavim in pohvalim			

Tabela 2

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B1	Na področju rejništva delava dve	Eve strokovni delavki na področju rejništva	Timsko delo	Delo na področju rejništva
B2	Sama pretežni del z družinami	Delo z družinami	Samostojno delo	Delo na področju rejništva
B3	Starše običajno spoznam ob prvem IPS	Spoznavanje staršev na IPS	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
B4	Ali ob spoznavnem obisku, ko starši in otrok spoznajo družino	Spoznavanje staršev ob prvem obisku	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
B5	Najmanj enkrat letno se srečamo v okviru IPS	Enkrat letno IPS	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
B6	Pogosto pa večkrat letno	Večkrat letno IPS	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
B7	Če sem nosilec primera rejništva, je sodelovanje z matično družino bistveno večje	Več sodelovanja, kadar vodi rejništvo	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
B8	Na začetku tedensko	Tedenska srečanja	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
B9	Sčasoma, ko se vključijo v ustrezno zdravljenje in urejanje, pa mesečno	Mesečna srečanja	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
B10	Kako pogosto, je odvisno od njihove pripravljenosti za delo in sodelovanje	Pogostost srečanj odvisna od pripravljenosti za sodelovanje	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
B11	Povečini imajo starši težave s sprejemanjem rejništva	Težave s sprejemanjem rejništva	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
B12	Težave z uvidom v otrokove	Težave z uvidom v	Oteženo	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	osnovne razvojne potrebe	lastno vlogo	sodelovanje z MD	
B13	In sprejemanjem odgovornosti za urejanje življenja	Težave s sprejemanjem odgovornosti	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
B14	Kar otežuje sodelovanje	Oteženo sodelovanje	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
B15	Zakonski okvir rejništva določa sodelovanje z otrokovo matično družino	Zakonska podlaga določa sodelovanje z MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
B16	To je tema, ki je za otroka izjemno pomembna	Pomoč MD upoštevajoč koristi otroka	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
B17	V vsakem primeru posebej delamo načrt pomoči družini	Načrt pomoči družini	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
B18	Skupaj definiramo problem	Skupno definiranje problema	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
B19	In možne rešitve	Skupno iskanje možnih rešitev	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
B20	In možne oblike pomoči	Skupno iskanje možnih oblik pomoči	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
B21	Načrt pomoči preverjamo in dopolnjujemo	Preverjanje in dopolnjevanje načrta pomoči	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
B22	Spodbujamo starše k udeležanju ciljev	Spodbujanje staršev	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
B23	Razlogi za rejništvo so pogosto zasvojenosti	Zasvojenost	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
B24	Kronične duševne motnje	Duševne motnje	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
B25	Osebnostne motnje	Osebnostne motnje	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
B26	So pri realizaciji ciljev problemi	Težave pri doseganju ciljev	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
B26	V primeru, da starši uspejo spremeniti svoj življenjski slog	Spremljanje sprememb življenjskega sloga	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B27	Da je odraščanje v družini za otrok varno	Spremljanje varnosti za otroka	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
B28	Da so spremembe stabilizirane	Preverjanje stabilnosti sprememb	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
B29	Se rejništvo zaključi z vrnitvijo v matično družino	Vrnitev otroka v matično družino	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
B30	Pred vrnitvijo moramo na to pripraviti otroka in družino	Priprava otroka in družine na vrnitev	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
B31	Zaželeno je, da se ohrani stike z rejniki	Stiki z rejniki	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
B32	Starši so udeleženci v vseh postopkih za otroka	Vključitev staršev v vse postopke	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
B33	Razen, ko jim sodišče odvzame ali omeji pravico do starševske skrbi	Omejitev ali odvzem starševske skrbi	Odvzem glasu MD	Zagotavljanje glasu MD
B34	So seznanjeni o pomembnih zadevah v otrokovem življenju	Seznanjenost z otrokovim življenjem	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
B35	Odločajo kot zakoniti zastopniki tam, kjer je otroku v korist	MD odloča tam, kjer je otroku v korist	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
B36	V primeru, da ogrožajo otrokov razvoj, predlagamo omejitev pravic	Predlog za odvzem starševske skrbi v primeru ogrožanja	Odvzem glasu MD	Zagotavljanje glasu MD
B37	Sodelujejo v vseh za otroka pomembnih temah	Sodelovanje v celotnem procesu	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
B38	Tistih predlogov, ki so v škodo otroka ne upoštevamo	Neupoštevanje predlogov, ki niso v korist otroka	Odvzem glasu MD	Zagotavljanje glasu MD
B39	Nesodelovanje, ko je potrebno udeležiti besede	Nesodelovanje	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
B40	Različni odpori	Odpor	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
B41	Obrambni mehanizmi, ki zavirajo spreminjanje življenjskega sloga	Obrambni mehanizmi	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B42	Staršem predstavimo možne pomoči	Predstavitev možnih pomoči	Delo z izzivi	Izzivi
B43	Jih soočimo s posledicami	Soočenje s posledicami	Delo z izzivi	Izzivi
B44	Jih soočimo z resnostjo situacije	Soočenje z resnostjo situacije	Delo z izzivi	Izzivi
B45	Jih soočimo z razvojnimi potrebami otroka	Soočenje s potrebami otroka	Delo z izzivi	Izzivi
B46	Odločitev ali bodo uporabili pomoč je na strani staršev	Odločitev o sodelovanju je na MD	Sodelovanje MD	Izzivi
B47	Izzivi s katerimi se spopadamo so zelo pogosti	Izzivi so pogosti	Delo z izzivi	Izzivi
B48	Uporabljam snovna načela socialnega dela	Osnovna načela socialnega dela	Metode dela	Delo z NU
B49	Metode dela s posameznikom	Metode dela s posameznikom	Metode dela	Delo z NU
B50	Z družino	Metode dela z družino	Metode dela	Delo z NU
B51	Največ se naslanjam na sistemsko teorijo	Sistemska teorija	Metode dela	Delo z NU
B52	In psihosocialno družinsko terapijo	Psihosocialna družinska terapija	Metode dela	Delo z NU
B53	Staršem predstavim vse možnosti, ki jih imajo	Predstavitev možnosti	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
B54	Kje vse jim lahko pomagamo	Predstavitev pomoči	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
B55	Predstavim pa jim tudi možne posledice	Predstavitev možnih posledic	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
B56	Dosledno upoštevanje vseh načel socialnega dela	Delo po načelih socialnega dela	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B57	Upoštevanje dostojanstva posameznikov	Dostojanstvo do posameznikov	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B58	Sprejemanje odgovornosti	Sprejemanje odgovornosti	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B59	Usmerjanje posameznika v	Usmerjanje v	Strokovno delo	Dejavniki, ki

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	sedanjost	sedanjost	SD	vplivajo na delo
B60	Konkretno oblikovanje majhnih ciljev	Oblikovanje konkretnih ciljev	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B61	Skrb za strukturo	Urejena struktura	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B62	Postopno delo	Postopnost	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B63	Potrpežljivost	Potrpežljivost	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B64	Aktivno poslušanje	Aktivno poslušanje	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B65	Imeti moč govoriti o zoprnih temah, ki so del uporabnikovega življenja	Zmožnost govoriti o neprijetnih temah	Kompetence SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B66	Soočanje	Soočanje	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B67	Zrcaljenje	Zrcaljenje	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B68	Odvisna od posameznika	Kakovost dela odvisna od posameznika	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B69	In njegovih virov	Viri MD	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B70	In ustrezne pomoči	Ustrezna pomoč in podpora	Kompetence SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B71	Da v sebi najde moč, za potrebne spremembe v življenju	Moč MD za spremembe	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B72	Vsakemu staršu je potrebno nuditi vso razpoložljivo pomoč	Nudjenje vse razpoložljive pomoči	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B73	Mu dovoliti, da izbere tisto, ki je zanj uporabna	Prosto izbiranje oblike pomoči	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B74	Starši imajo praviloma težave z mejami	Težave MD z mejami	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B75	Zato moramo biti strokovni	Pozornost na mejah	Strokovno delo	Dejavniki, ki

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	delavci pozorni na meje in strukturo	in strukturi	SD	vplivajo na delo
B76	Skrb za dobro psihohigieno	Skrb za psihohigieno	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B77	Empatija	Empatija	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B78	Razmejenost	Razmejenost	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B79	Spremljanje novosti s področja razvoja otrok, družine	Usposabljanja na področju družine in otrok	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B80	Aktivno poslušanje	Aktivno poslušanje	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B81	Sposobnost sprejemanja odločitev	Sprejemanje odločitev	Kompetence SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B82	Sposobnost sprejemanja odgovornosti	Sprejemanje odgovornosti	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
B83	Metode, ki jih največ uporabljam so osnovna načela socialnega dela	Osnovna načela socialnega dela	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
B84	Metode dela s posameznikom	Socialno delo s posameznikom	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
B85	Z družino	Socialno delo z družino	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
B86	Sama se največ naslanjam na sistemsko teorijo	Uporaba sistemske teorije	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
B87	Psihosocialno družinsko terapijo	Uporaba tehnik psihosocialne družinske terapije	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
B88	Matični družini zagotovim glas	Zagotavljanje glasu MD	Krepitev moči MD	Delo z MD
B89	Pohvalim, kadar naredijo kaj dobro	Pohvala dobrih stvari	Krepitev moči MD	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B90	Pohvalim vsak majhen korak, ki je uspešen	Pohvala vsakega majhnega uspešnega koraka	Krepitev moči MD	Delo z MD

Tabela 3

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C1	Na področju rejništva sem zaposlena le jaz	Ena SD na področju rejništva	Samostojno delo	Delo na področju rejništva
C2	Vedno pa sodelujemo v timu, kjer dobim podporo, ki jo potrebujem	Tim VOD	Timsko delo	Delo na področju rejništva
C3	Na začetku rejništva sodelujem s socialno delavko, ki dela na področju zaščite mladoletnih otrok	Sodelovanje s SD iz področja zaščite otrok	Timsko delo	Delo na področju rejništva
C4	Občasno grem z njo na teren že pred namestitvijo	Sodelovanje na terenu pred namestitvijo	Timsko delo	Delo na področju rejništva
C5	Pred namestitvijo otroka v rejništvo grem občasno s sodelavko, ki dela na področju zaščite otrok na teren	Obisk MD pred namestitvijo	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C6	Če je otrok v kriznem centru, ga tam obiščem	Obisk otroka	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C7	In ga pripravim na namestitev in sem mu v podporo	Priprava otroka na namestitev in pomoč in podpora	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C8	Obiščem tudi družino	Obisk MD	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C9	Ali starše povabim na pogovor na center	Spoznavni pogovor na CSD	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C10	Da se pogovorimo o namestitvi	Pogovor o namestitvi	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C11	In se pogovorimo o nadaljnjem sodelovanju	Dogovor o sodelovanju	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C12	S starši čim prej naredim načrt, kako bo potekalo sodelovanje	Načrt sodelovanja	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C13	Kaj bi bilo dobro da naredijo	Zastavljanje možnih korakov	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C14	In v kaj vse bi se lahko vključili	Pogovor o možnih vključitvah v programe	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C15	Starši so na začetku sodelovanja bolj motivirani za spremembe	MD ima na začetku sodelovanja motivacijo za sodelovanje	Motivacija MD	Delo z MD
C16	S časom, ko rejništvo traja, motivacija upava	Motivacija MD s časom upada	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
C17	Z matično družino želim sodelovati čim več	Čim več sodelovanja z MD	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
C18	Na začetku so to vsaj mesečni pogovori na centru ali preko telefona	Mesečna srečanja s starši	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
C19	Na voljo sem jim vedno	Stalna dostopnost SD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C20	Če mojo pomoč potrebujejo	Dostopnost SD v primeru potrebe po pomoči	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C21	In če so za sodelovanje motivirani	Dostopnost SD v primeru motivacije MD	Motivacija MD	Delo z MD
C22	Po zakonu je predpisano, da se IPS skliče enkrat letno	IPS enkrat letno	IPS	Delo z MD
C23	Kar pa se trudim, da je bolj pogosto	Pogostejši IPS	IPS	Delo z MD
C24	Zaradi širokega obsega dela	Širok obseg dela SD	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
C25	In pomanjkanja časa	Pomanjkanje časa	Pogostost	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
		SD	sodelovanja z MD	
C26	Mi ne uspe, da bi se sama obrnila na družino in jo enkrat tedensko spremljala	Nezmožnost tedenskega spremljanja MD	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
C27	Sama raje vidim, da se družina obrne name	Želja, da družina pristopi k SD	Motivacija MD	Delo z MD
C28	S tem pokažejo motivacijo za sodelovanje	Pokazatelj motivacije	Motivacija MD	Delo z MD
C29	In interes za spremembe	Pokazatelj interesa za spremembe	Motivacija MD	Delo z MD
C30	Matični družini sem vedno na voljo preko telefona ali osebno	Stalna dostopnost SD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C31	Nudim jim osebno pomoč	Osebna pomoč	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C32	Skupaj načrtujemo	Skupno načrtovanje	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C33	In spremljamo njihov napredek	Skupno spremljanje napredka	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C34	Če so v finančni stiski jim pomagam urediti tudi socialne transferje	Pomoč pri DSP	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C35	Z njimi nagovorimo tiste teme, ki jim povzročajo stisko	Nagovor tem, ki MD povzročajo stisko	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C36	In skupaj poizkušamo razrešiti težave	Skupno razreševanje težav	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C37	Glede na njihove težave, pa jih usmerim tudi na druge institucije	Usmeritev na druge institucije	Vključitev MD v različne oblike pomči	Delo z MD
C38	Rada čim več sodelujem z matično družino	Čim več sodelovanja z MD	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
C39	Spremljam njihov napredek ali nazadovanje	Spremljanje napredka in nazadovanja	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C40	Na ta način delam, ker imam	Dobre izkušnje z	Pomoč in podpora	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	v nekaj družinah dobre izkušnje	delom	MD	
C41	Pridobila sem si zaupanje	Zaupanje	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C42	In dobro sodelujemo	Dobro sodelovanje	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C43	Seveda pa so vedno tudi družine, ki za sodelovanje niso motivirane	Družine brez motivacije za sodelovanje	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
C44	In jih nikakor ne morem pripraviti do tega	Nezmožnost priprave MD do sodelovanja	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
C45	V tem primeru spoštujem tudi to	Spoštovanje ne interesa za sodelovanje	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z MD
C46	Takrat več delam z otrokom, saj zaradi tega potrebujejo še več podpore	Več podpore otroku	Pomoč in podpora otroku	Delo z MD
C47	Ob odhodu sem družini na voljo za vsa vprašanja	SD na voljo za vsa vprašanja o namestitvi otroka	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C48	Sem posrednik informacij med eno in drugo družino	Posredovanje informacij med MD in RD	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C49	Matična družina pogosto doživlja stisko ob ločitvi	Stiska MD ob ločitvi	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C50	Zato sem jim pri tem v pomoč in podporo	Pomoč in podpora v stiski ob ločitvi	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
C51	Čim bolj redno izvajamo IPS	Reden IPS	IPS	Delo z MD
C52	Kjer preverjamo kako so potekali stiki	Pogovor o stikih	IPS	Delo z MD
C53	Kaj je novega pri otroku	Pogovor o otrokovem življenju	IPS	Delo z MD
C54	In kaj je novega pri družini	Pogovor o življenju MD	IPS	Delo z MD
C55	Dogovorimo se, kaj so naslednji koraki	Dogovor o naslednjih korakih	IPS	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C56	Družini sem na voljo da me kadarkoli pokličejo, ali pridejo k meni na pogovor	Dostopnost SD za pogovor	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C57	Večkrat jih tudi sama kontakritam	Kontktiranje MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C58	Po stiku, z družino preverim, kako je potekal	Pogovor o stikih	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C59	Včasih se pred stikom slišimo in nanj pripravimo	Priprava na stik	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C60	S tistimi, ki si to želijo, izvajam osebno pomoč	Osebna pomoč, s tistimi ki želijo	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
C61	Z matično družino delam na način, da tudi oni dobijo izkušnjo, da zmorejo	MD dobi izkušnjo, da zmore	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C62	In da so pomembni v otrokovem življenju	MD je pomemben del otrokovega življenja	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C63	Matična družina je tista, ki otroka najbolj pozna	MD najbolj pozna otroka	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C64	Pomembno, da se sliši družino in njihove predloge	Predlogi MD so pomembni	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C65	Pomembno je, da se upošteva starše pri izvajanju stikov	Upoštevanje MD pri izvajanju stikov	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C66	Saj je dobro, da se stiki izvajajo, kar pa je možno le, če jih družina zmore izvajati	Upoštevanje zmožnosti MD	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C67	Upoštevam vse predloge, ki so možni realizacije	Upoštevanje realnih predlogov	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C68	Pri tem pa upoštevam najboljšo korist otroka	Upoštevanje predlogov, ki so v korist otroka	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C69	Starši so tisti, ki otroka najbolj poznajo	Starši otroka najbolj poznajo	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C70	Da ima matična družina možnost povedati, kaj misli	MD ima možnost povedati, kaj misli	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C71	Dati predloge	MD ima možnost dati predloge	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C72	Izraziti svoje stiske	MD ima možnost izraziti svoje stiske	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C73	Pomembno za samo sodelovanje z družino	Sodelovanje z MD	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C74	Kot tudi za njihovo motivacijo za spremembe	Motivacija MD za spremembe	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
C75	Družine se velikokrat ne zavedajo, kaj so tisti dejavniki, ki so za otroka najbolj ogrožajoči	Ne zavedanje ogrožajočih dejavnikov	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
C76	Izziv mi je včasih povedati, kaj je vse tisto, kar ni bilo v redu	Seznanitev z ogrožajočimi dejavniki	Delo z izzivi	Izzivi
C77	Saj so odzivi na to različni, včasih burni	Burni odzivi MD	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
C78	Tekom sodelovanja motivacija največkrat pade	Upad motivacije MD	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
C79	Oziroma je ni od samega začetka	MD brez motivacije	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
C80	Zato je eden od izzivov tudi to, da jih poizkusim motivirati za sodelovanje	Motiviranje MD za sodelovanje	Delo z izzivi	Izzivi
C81	Velikokrat me biološki starši vidijo kot sovražnico	MD vidi SD kot sovražnico	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
C82	Pomembno, da se pogovorimo o tem, kaj je moja vloga	Razjasnitev vloge SD	Delo z izzivi	Izzivi
C83	Da razjasnimo, da sem tukaj zato, da sem jim v podporo pri njihovih težavah in spremembah	Vloga SD je pomoč in podpora	Delo z izzivi	Izzivi
C84	Matična družina na področju rejništva je velikokrat neprostoVOLJNI uporabnik	MD je NU	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C85	Pomembno je, da jih motiviram za delo	Motiviranje MD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
C86	A tudi to ni vedno uspešno	Neuspeh pri motivaciji MD	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
C87	Sama se pri delu zanašam na občutek	Upoštevanje občutka SD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
C88	Kaj menim, da bi pri določenih posameznikih delovalo	Upoštevanje občutka SD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
C89	Jih postavim na realna tla	Soočenje MD z realnostjo	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
C90	Povem jim, da moramo skupaj nekaj narediti	Skupno delo	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
C91	Če si želimo, da se stvari spremenijo	Vprašanje po željah za spremembe	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
C92	Uporabnike potrebno vedno znova vabiti v sodelovanje	Večkratno vabilo za sodelovanje	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
C93	Mislim, da je to motivacija družine	Motivacija MD	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C94	Seveda pa tudi moja motivacija	Motivacija SD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C95	Tudi moja motivacija včasih po več neuspehlih poizkusih pade	Upad motivacije SD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C96	Da si družina želi sprememb	Želja MD po spremembah	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C97	In je pripravljena sprejeti našo pomoč	Pripravljenost MD za pomoč in podporo SD	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C98	Če so posamezniki motivirani za delo in spremembe	Motivacija MD za delo in spremembe	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C99	So dosegljivi	Dosegljivost MD	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C100	Samoiniciativni	Samoiniciativnost MD	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C101	Če sodelujejo	Sodelovanje MD	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C102	Da od njih ne zahtevaš preveč	Realna pričakovanja SD do MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C103	Nekaj, kar sami niso zmožni narediti	Ne pričakovati nekaj, kar ne zmorejo	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C104	Delati korak za korakom	Delo v korakih	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C105	Upoštevati njihove želje	Upoštevanje želja MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
C106	Da socialna delavka zna poslušati	Sposobnost poslušanja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
C107	In se uporabniku približati	Sposobnost približati se uporabniku	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
C108	Ter ga razumeti v njegovi stiski	Razumeti uporabnikovo stisko	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
C109	Za to je potreben čut do sočloveka	Empatija	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
C110	Znati mora postaviti tudi meje	Zmožnost postavljanja meja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
C111	Jasno izraziti, kaj je potrebno storiti, da bodo stvari lahko drugače	Jasno izražanje potrebnih sprememb	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
C112	Delo z posameznikom	Socialno delo s posameznikom	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
C113	Delo z družino	Socialno delo z družino	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
C114	Upiram se na vse metode socialnega dela	Uporaba vseh metod socialnega dela	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
				delo z MD
C115	Skupaj z družino iščemo njihove vire moči	Raziskovanje virov moči	Krepitev moči MD	Delo z MD
C116	In jih krepimo	Krepitev virov moči	Krepitev moči MD	Delo z MD
C117	Družina mora dobiti izkušnjo, da je pomembna	MD dobi izkušnjo, da je pomembna	Krepitev moči MD	Delo z MD
C118	In spoštovana	MD dobi izkušnjo, da je spoštovana	Krepitev moči MD	Delo z MD
C119	Dam jim možnost, da tudi sami povejo, kaj si mislijo	Zagotavljanje glasu MD	Krepitev moči MD	Delo z MD

Tabela 4

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
D1	Na področju rejništva delam sama	Ena strokovna delavka na področju rejništva	Samostojno delo	Delo na področju rejništva
D2	Vsak primer se predstavi na timu varstva otrok in družine	Predstavitev primera na timu VOD	Timsko delo	Delo na področju rejništva
D3	Formira se delovni tim, ki skrbi za posamezni primer	Formacija delovnega tima	Timsko delo	Delo na področju rejništva
D4	Pri bolj kompleksnih primerih se določi tudi delo v paru	Delo v paru	Timsko delo	Delo na področju rejništva
D5	Na rejništvo pripravim vse udeležene	Priprava na rejništvo vseh udeleženi	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D6	Kadar je namestitev nujna, je priprava krajša	Priprava krajša, kadar je za to manj časa	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D7	Kadar sodelavke iz drugih področij zaznajo, da bo otrok nameščen v rejništvo, mene	Vključitev v primer še pred rejništvom	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	povabijo k sodelovanju			
D8	Družini predstavim namen rejništva	Predstavitev namena rejništva	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D9	Kako potem poteka naše sodelovanje	Predstavitev načina sodelovanja	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D10	Kako potekajo stiki	Predstavitev načina izvajanja stikov	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D11	Jim odgovorim na morebitna vprašanja	SD na voljo za morebitna vprašanja	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D12	To da me družina spozna že prej	Spoznavanje MD in SD pred rejništvom	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D13	In da jih pripravim na samo rejništvo	Priprava MD na rejništvo	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D14	Da vzpostavimo dober delovni odnos	Vzpostavitev dobrega delovnega odnosa	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D15	Dobri temelji so pomembni za dobro sodelovanje	Dobro sodelovanje je zgrajeno na temeljih dobrega odnosa	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D16	Jih obveščam o otroku v začetku rejništva, ko še ni stikov	Obveščanje o otroku	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D17	Z družino poizkušam sodelovati čim več	Čim več sodelovanja z MD	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
D18	Večkrat jih pokličem in vabim na pogovor	Pogosto kontaktiranje družine	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
D19	Je pa odvisno od njihovega odziva	Sodelovanje odvisno od odziva MD	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
D20	Z nekaterimi dobro in redno sodelujemo	Dobro in redno sodelovanje z nekaterimi	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
		družinami		
D21	Z drugimi se vidimo le na IPS	Sodelovanje z MD le na IPS	IPS	Delo z MD
D22	Pripravi se jih na namestitev	Priprava MD na namestitev otroka	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D23	Ponudi se jim pomoč in podporo na centru	Pomoč in podpora na CSD	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D24	In vključitev v programe na drugih institucijah	Vključitev družine v druge oblike pomoči	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
D25	Pomembno, da starši dobijo vir pomoči	MD mora dobiti vir pomoči	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
D26	Vedno se jim ponudi podpora na Centru	CSD ponudi pomoč in podporo MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
D27	Njihova odločitev, če to sprejmejo	Odločitev v vključitev v pomoč na strani posameznika	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
D28	Včasih se starši vključijo na terapije pri psihiatrih	Vključitev v psihiatrično obravnavo	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
D29	Na odvajanje od substanc	Vključitev v programe odvajanja od substanc	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
D30	To so vse oblike pomoči, ki se nudijo matični družini	Veliko oblik pomoči MD	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
D31	Tudi če so vključeni v druge oblike pomoči, jih redno kontaktiram	Redno sodelovanje z MD, ne glede na obliko pomoči	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
D32	Rada vidim, da se vsake toliko časa pogovorimo	Želja SD po rednem pogovoru z MD	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
D33	Na Centru se jim ponudi osebna pomoč	Na CSD se ponudi osebna pomoč	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
D34	Potrebno je ugotoviti, ali so odpravljeni razlogi, zaradi katerih je otrok v rejništvu	Ugotavljanje odprave razlogov, za rejništvo	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
D35	Nudi se jim še dodatna podpora	Dodatna podpora ob koncu rejništva	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
D36	preveri se, kakšno socialno mrežo imajo	Preverjanje socialne mreže	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
D37	Včasih se predlaga tudi starševski nadzor	Predlog za starševski nadzor	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
D38	Pomembno je, da imajo starši možnost izraziti svoje mnenje	MD možnost povedati svoje mnenje	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
D39	Vprašati kar jih zanima	MD možnost vprašati, kar jih zanima	Vključitev MD	Zagotavljanje glasu MD
D40	In predstaviti svoje želje	MD predstavi svoje želje	Vključitev MD	Zagotavljanje glasu MD
D41	Včasih imajo želje, ki niso v korist otroku, takrat jih ne zavrnem	Čeprav želje MD niso v korist otroku, jih SD ne zavrne	Vključitev MD	Zagotavljanje glasu MD
D42	Skupaj pogledamo kaj je realno in kaj ni	Skupen vpogled v realnost želja	Vključitev MD	Zagotavljanje glasu MD
D43	Skupaj pogledamo, kaj bi bilo potrebno še dodati, da bi želje lahko realizirali	Načrtovanje realnih želja	Vključitev MD	Zagotavljanje glasu MD
D44	Sem tudi v vlogi zagovornice	SD je zagovornica MD	Zagovorništvo	Zagotavljanje glasu MD
D45	Saj ima rejniška družina pogosto do matične prevelika pričakovanja	Prevelika pričakovanja RD do MD	Zagovorništvo	Zagotavljanje glasu MD
D46	Poskušam uravnovesiti strani	Uravnovešanje strani med MD in RD	Zagovorništvo	Zagotavljanje glasu MD
D47	Upoštevam predloge, ki so v	Upoštevanje	Vključitev MD	Zagotavljanje glasu

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	korist otroka	predlogov MD, ki so v korist otroka		MD
D48	Tisti, ki niso, pa se skupaj pogovorimo, kaj bi se še pričakovalo, da bi se lahko realizirali	Pogovor o pričakovanjih, za realizacijo želja MD	Vključitev MD	Zagotavljanje glasu MD
D49	Izziv mi je to, na kakšen način povabiti družino k sodelovanju, da bodo sodelovali	Kako povabiti družino k sodelovanju	Sodelovanje MD	Izzivi
D50	Veliko se jih odzove z umikom	Umik MD	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
D51	Pri vsakem posamezniku se trudim po najboljših močeh	Veliko vloženega truda	Delo z izzivi v	Izzivi
D52	In poskušam vedno znova	Večkratno poskušanje pridobiti MD za sodelovanje	Delo z izzivi	Izzivi
D53	Izzivi so dnevni	Vsakodnevni izzivi	Delo z izzivi	Izzivi
D54	Narediš vse	SD naredi vse, kar je v njeni moči	Delo z izzivi	Izzivi
D55	Se prilagodiš	Prilagajanje SD	Delo z izzivi	Izzivi
D56	Potem pa se starši ne držijo dogovora	MD se ne drži dogovora	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
D57	Neprosto voljnih uporabnikov je zelo veliko	Veliko NU	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
D58	Ne vidijo sami, da potrebujejo pomoč	MD nima uvida v svoje težave	Oteženo sodelovanje z MD	Delo z NU
D59	Se pa tudi z njimi da vzpostaviti dober delovni odnos	Možnost vzpostavitve dobrega delovnega odnosa z NU	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
D60	Vsaj toliko, da sodelovanje lahko poteka na spoštljiv način	Vzpostavitev spoštljivega odnosa	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
D61	Z njimi se pogovorim in	Raziskovanje	Pomoč in podpora	Delo z NU

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	vidim kaj zmorejo	zmožnosti MD	MD	
D62	To tudi upoštevam	Upoštevanje zmožnosti MD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
D63	Jih poslušam	Aktivno poslušanje	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
D64	Raziskujem njihovo življenje	Raziskovanje življenjskega sveta	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
D65	Pride tudi do pogajanj	Pogajanje	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
D66	Se pogovorimo o temah, ki se vežejo na njihovo življenje	Pogovor o temah, ki so del življenja MD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
D67	Na primer denarna stiska	Denarna stiska MD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
D68	Pomagam jim urediti DSP	Pomoč pri DSP	Pomoč in podpora MD	Delo z N
D69	Nekaterim uredim zdravstveno zavarovanje	Pomoč pri zdravstvenem zavarovanju	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
D70	Na njih gledam kot osebe in jih poskušam razumeti	Razumevanje MD kot osebe	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
D71	Včasih pomaga tudi, če kaj obrneš na hec	Humor	Metode dela	Delo z NU
D72	Da ne misliš, da vse veš in znaš	Odpovedati se temu, da SD vse ve in zna	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D73	Sama želim ljudi spoznati, tudi to kako so odraščali in kako živijo	Spoznavanje življenjskega sveta uporabnika	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D74	V podporo sem jim v vseh delih življenja	Celostna podpora SD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D75	Vedo, da lahko vedno pridejo k meni po podporo	SD stalno na voljo za pogovor in podporo	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D76	Skupaj z njimi pogledam kaj zmorejo	Vpogled v kompetence MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
D77	In kaj rabijo	Vpogled v potrebe MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D78	Pomembno je, da jih ne obsojaš	Ne obsojanje MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D79	Od tega, da se vzpostavi dober delavni odnos	Vzpostavitev dobrega delovnega odnosa	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D80	Narediš vse kar je v tvoji moči	Vloženo veliko truda SD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D81	Starši pa se vseeno ne odzovejo	Neodzivnost staršev	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D82	Pomembno je, da je sogovornik pripravljen sodelovati	Sodelovanje MD	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D83	Da sliši	Da MD sliši SD	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D84	In želi stvari spremeniti	Želja po spremembah	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D85	Predvsem se je potrebno izogibati obsojanju	SD ne sme obsojati	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D86	Ne smeš imeti previsokih pričakovanj	SD ne sme imeti previsokih pričakovanj do MD	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D87	Ne smeš misliti, da vse veš	SD se mora odpovedati temu, da vse ve	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
D88	Znanja na vseh področjih	Širok spekter znanja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
D89	Tako strokovna	Strokovna znanja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
D90	Kot tudi povsem življenjska	Znanja iz vseh področij življenja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
D91	Pomembno je še, da imaš	Humor	Kompetence SD	Kompetence in

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	humor			znanja potrebna za delo z MD
D92	Znaš poslušati	Sposobnost poslušanja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
D93	Se pogajati	Sposobnost pogajanja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
D94	Pomembno je tudi zagovorništvo	Zagovorništvo	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
D95	Uporabljam vse naučene tehnike in metode	Uporaba vseh metod in tehnik SD	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
D96	Osredotočim se na možnosti, torej kaj je možno narediti	Iskanje uresničljivih možnosti	Krepitev moči MD	Delo z MD

Tabela 5

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
E1	Na področju rejništva delam samo jaz	Ena SD na področju rejništva	Samostojno delo	Delo na področju rejništva
E2	Pred namestitvijo otroka v rejništvo po navadi ne sodelujem z družino	Z MD običajno ni sodelovanja pred namestitvijo	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
E3	Odkvisno od tega, na kakšen način se rejništvo začne	Potek sodelovanja odvisen od postopka začetka rejništva	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
E4	Kadar se starši z namestitvijo strinjajo, torej je soglasje z namestitvijo, z družino sodelujem že pred samo nastanitvijo	Sodelovanje MD pred začetkom rejništva, če je soglasje	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
E5	In jih na to pripravi	Priprava na rejništvo	Začetek rejništva	Delo na področju

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
				rejništva
E6	Pogostost sodelovanja je odvisna od staršev	Pogostost sodelovanja odvisna od MD	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
E7	Jih na dva meseca povabim na pogovor	Pogovor z MD na 2 meseca	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
E8	Preverimo kaj so že naredili	Preverjanje doseženih ciljev	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E9	In kaj bi bilo še potrebno	Zastavljanje novih ciljev	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E10	Preverimo, kaj so uredili	SD in MD preverita, kaj so uspeli urediti	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E11	Kaj trenutno delajo	SD in MD preverijo, na čem trenutno delajo	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E12	Kaj bi bilo še potrebno	Zastavljanje novih ciljev	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E13	Spodbujam jih k novim spremembam	Spodbujanje k novim spremembam	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E14	Na dva meseca jih pokličem	Kontakt z MD na 2 meseca	Pogostost sodelovanja z MD	Delo z MD
E15	Da vidim, kako družina napreduje	Preverjanje napredka MD	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E16	Gledam korist otroka	Delo s perspektive koristi otroka	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E17	V njegovo korist je, da družina dela na sebi	V korist otroka je, če se družina opolnomoči	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E18	Rada sem z vsem seznanjena	Želja po seznanjenosti	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E19	Seznamim jih s potekom našega sodelovanja	Seznanitev MD s potekom sodelovanja	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
E20	Seznamim jih s tem, kaj je naša naloga	Seznanitev MD z namenom srečanj	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
E21	Kaj bomo delali	Seznanitev MD s planom dela	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
E22	In kako bomo delali	Seznanitev MD z načinom dela	Začetek rejništva	Delo na področju rejništva
E23	Ponudim jim osebno pomoč	SD predlaga vključitev v osebno pomoč	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
E24	Po potrebi vključitev v društva	Vključitev v društva	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
E25	Neprofitne organizacije	Vključitev v neprofitne organizacije	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
E26	Ali druge inštitucije	Vključitev v druge inštitucije	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
E27	Sem družini vedno na voljo	SD je MD vedno na voljo	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E28	Načeloma sem tu za otroke	Glavna naloga SD je delo z otroci	Pomoč in podpora MD	Delo z MD
E29	Ponujena jim je osebna pomoč	Osebna pomoč	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
E30	Ki pa jo vodi druga strokovna delavka	Osebno pomoč vodi druga strokovna delavka	Vključitev MD v različne oblike pomoči	Delo z MD
E31	Po vrnitvi otroka pa se družino spremlja s storitvijo pomoč družini za dom	PDZD po vrnitvi otroka v MD	Zaključek rejništva	Delo na področju rejništva
E32	Sem za to, da ima družina možnost povedati svoje mnenje	MD ima možnost povedati svoje mnenje	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
E33	Družina otroka pozna, kadar gre za pogovor okoli težav z otrokom, jih vedno vključim	Vključitev MD kadar gre za otroka	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
E34	Če starši sodelujejo, imajo več možnosti, da se upoštevajo njihove želje	Več upoštevanja želja MD, kadar sodelujejo	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
E35	Starše se bolj posluša in upošteva takrat, kadar so zmožni uresničiti naše zahteve	Več upoštevanja želja MD, kadar so zmožni uresničiti naše zahteve	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
E36	V primerih, ko je bil otrok odvzet zaradi nasilja ali zlorabe, pa imajo starši tudi več omejitev	Več omejitev, kadar je razlog za rejništvo nasilje ali zloraba	Odvzem glasu MD	Zagotavljanje glasu MD
E37	Takrat se morajo bolj držati naših pravil in zahtev	Upoštevanje pravil in zahtev SD	Odvzem glasu MD	Zagotavljanje glasu MD
E38	Izkušnje kažejo, da so ti starši slabši sogovorniki	Zlorablajoči starši so slabi sogovorniki	Odvzem glasu MD	Zagotavljanje glasu MD
E39	Saj ne razumejo, ali ne želijo razumeti, da je to kar so počeli nedopustno	Nerazumevanje MD, da so bila njihova dejanja škodljiva	Odvzem glasu MD	Zagotavljanje glasu MD
E40	Niso sogovorniki, imajo le zahteve	Zlorablajoči starši imajo le zahteve	Odvzem glasu MD	Zagotavljanje glasu MD
E41	Sprejem predloge, ki so v njihovo korist	SD sprejme predloge MD, ki so v korist otroku	Vključenost MD	Zagotavljanje glasu MD
E42	Starši nimajo uvida v to, kakšna moč je v njihovih rokah, da se otrok vrne nazaj	Ne zavedanje MD, da je moč, za vrnitev otroka, v njihovih rokah	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
E43	Svojo moč največkrat uporabijo za napad institucij	MD svojo moč usmeri v napad institucij	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
E44	Kot krivca za vse, kar se jim dogaja	MD institucijo vidi, kot glavni razlog za njihove težave	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
E45	Mogoče včasih pričakujemo preveč od staršev, oni pa tega ne zmorejo	Prevelika pričakovanja SD do MD	Oteženo sodelovanje z MD	Izzivi
E46	Morali bi se jim pridružiti pri tem kar oni zmorejo	Pridružitve MD v tem, kar zmorejo	Delo z izzivi	Izzivi
E47	Stvar s katero se spopadam	Nedosegljivost MD	Oteženo	Izzivi

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	je tudi nedosegljivost		sodelovanje z MD	
E48	To doživljam kot nemoč, saj takrat ne moreš narediti nič	SD doživlja nemoč on nesodelovanju MD	Oteženo sodelovanje MD	Izzivi
E49	Trudim se čim več sodelovati z družino	SD čim več sodeluje z MD	Delo z izzivi	Izzivi
E50	In jih spodbujati k boljšim izidom	Spodbujanje MD k boljšim izidom	Delo z izzivi	Izzivi
E51	Družine v rejništvu največkrat so neprostoVOLJNI uporabniki	MD so NU	Oteženo sodelovanje z MD	Delo u NZ
E52	Socialne delavce in CSD doživljajo kot sovražnike	MD strokovne delavce vidi kot sovražnike	Oteženo delo z MD	Delo z NU
E53	In krivce, da so v tej situaciji in da so jim odvzeli otroke	MD strokovnjake vidi kot krivce, za nastanek njihove situacije	Oteženo delo z MD	Delo z NU
E54	Odpor do nas največkrat vodi v to, da si z nami ne želijo sodelovati	MD si zaradi odpora do SD ne želi sodelovati	Oteženo delo z MD	Delo z NU
E55	Nas ne poslušajo	MD ne posluša SD	Oteženo delo z MD	Delo z NU
E56	In nas nimajo za kompetentne	MD meni da SD niso kompetentne	Oteženo delo z MD	Delo z NU
E57	Pomembno to, da razložimo vloge socialne delavke, ki dela na zaščiti otrok in med mano, ki spremljam rejništvo	Definiranje vlog različnih SD	Pomoč in podpora MD	Delo z NU
E59	Pomembno, da ima socialna delavka kompetence	SD mora imeti kompetence	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
E60	Je razumevajoča	SD mora biti razumevajoča	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
E61	Zna poslušati družino	SD zna poslušati	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
E62	Pomembno tudi, da si	MD mora imeti željo	Motivacija MD	Dejavniki, ki

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	družina želi sodelovati	po sodelovanju		vplivajo na delo
E63	Da si matična družina želi sodelovati	MD mora imeti željo po sodelovanju	Motivacija MD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
E64	Socialna delavka lahko naredi vse kar je v njeni moči	SD dela po najboljših močeh	Strokovno delo SD	Dejavniki, ki vplivajo na delo
E65	Pogovor	Pogovarjanje	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
E66	Poslušanje	Poslušanje	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
E67	To, da se zmore družini približati tam kjer to	Približati se družini	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
E68	Da zazna, kaj zmorejo in koliko zmorejo	Zaznavanje zmožnosti MD	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
E69	Ter jih pri tem okrepi	Krepitev moči MD	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
E70	Opiram se na vse metode in tehnike	Uporaba metod in tehnik dela	Znanja SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
E71	Pomembna se mi zdi spretnost komuniciranja	Spretnost komuniciranja	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
E72	Povem direktno tako kot je	Direktnost	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
E73	Ne olepšujem	SD stvari ne olepšuje	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
E74	Stvari razložim na razumljiv način	Razumljivo razlaganje	Kompetence SD	Kompetence in znanja potrebna za delo z MD
E75	Družino podprem tam, kjer	Krepitev MD tam,	Krepitev moči	Delo z MD

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	so dobri	kjer so dobri	MD	
E76	Izpostavim dobre lastnosti	Izpostavljanje dobrih lastnosti	Krepitev moči MD	Delo z MD
E77	In dobra dejanja	Izpostavljanje dobrih dejanj	Krepitev moči MD	Delo z MD

9.4. OSNO KODIRANJE

1. DELO NA PODROČJU REJNIŠTVA

Samostojno delo

- Ena delavka na področju rejništva (A1, C1, D1, E1)
- Samostojno vodenje primera (A10)
- Delo z družinami (B2)
- Dve strokovni delavki na področju rejništva (B1)

Timsko delo

- Tim VOD (A3, C2, D2)
- Formacija delovnega tima (D3)
- Delo v paru (D4)
- Posvetovanje s sodelavkami (A2)
- Predstavitev primera (A4)
- Skupne odločitve (A5)
- Primernost rejniške družine (A6)
- Razlog za odvzem otroka (A7)
- Sodelovanje s SD pred odvzemom (A8)
- Spoznavanje družinske situacije (A9)
- Sodelovanje na terenu pred namestitvijo (C3)

Začetek rejništva

Pred namestitvijo otroka v rejniško družino:

- Sodelovanja z MD pred namestitvijo ni (A11, E2)
- Pogovor z matično družino pred namestitvijo (A14, A15, C10)
- Vključitev v primer še pred rejništvom (D7)
- Spoznavanje otroka pred namestitvijo (A18, C6)

- Spoznavanje MD pred namestitvijo (A19)
- Spoznavanje RD pred namestitvijo (A20)
- Obisk MD pred namestitvijo (C5, C8)
- Spoznavanje MD in SD pred rejništvom (D12)
- Sodelovanje MD pred začetkom rejništva, če je soglasje (E4)
- Spoznavanje pred rejništvom je bolj empatično do ljudi (A21)
- Odvzem otroka brez predhodnega sodelovanja je manj človeško (A22)

Delo po namestitvi otroka v rejniško družino:

- Začetek dela z iskanjem rejniške družine (A12)
- Nameščanje otroka v rejništvo (A13)
- Spoznavanje staršev na IPS (B3)
- Spoznavanje staršev ob prvem obisku (B4)
- Posredovanje informacij med MD in RD (C48)
- Dosegljivost za vprašanja (A16, C47, D11)
- Predstavitev namena rejništva (D8, A58, E20)
- Predstavitev načina izvajanja stikov (D10)
- Priprava na namestitev (A59, D22)
- Podpora ob namestitvi (A17)
- Priprava otroka na namestitev in pomoč in podpora (C7)
- Priprava na rejništvo vseh udeležencev (D5)
- Priprava MD na rejništvo (D13, E5)
- Spoznavni pogovor na CSD (C9)
- Dogovor o sodelovanju (C11, D9)
- Načrt sodelovanja (C12, E19)
- Zastavljanje možnih korakov (C13)
- Pogovor o možnih vključitvah v programe (C14, D24)
- Priprava krajša, kadar je za to manj časa (D6)
- Seznanitev MD s planom dela (E21)
- Seznanitev MD z načinom dela (E22)
- Obveščanje o otroku (D16)
- Stiska MD ob ločitvi (C49)
- Pomoč in podpora v stiski ob ločitvi (C50)
- Vzpostavitev dobrega delovnega odnosa (D14)
- Potek sodelovanja odvisen od postopka začetka rejništva (E3)
- Razjasnitev situacije (A60)
- Podpora (A61)

- Spodbujanje za spremembe (A62)
- Tolažba MD o varnosti otroka (A63)
- Spodbujanje dela na sebi (A64)
- Pomoč in podpora na CSD (D23)

Zaključek rejništva

Pred vrnitvijo otroka v matično družino:

- Priprava na vrnitev v MD (A89, B30)
- Ugotavljanje odprave razlogov za rejništvo (D34)
- Povečanje obsega stikov (A87)
- Spremljanje stikov (A88)
- Spremljanje družine (A90)
- Preverjanje socialne mreže (D36)
- Spremljanje sprememb življenjskega sloga (B26)
- Spremljanje varnosti za otroka (B27)
- Preverjanje stabilnosti sprememb (B28)
- Dodatna podpora ob koncu rejništva (D35)

Po vrnitvi otroka v matično družino:

- Vrnitev otroka v matično družino (B29)
- PDZD (A91, E31)
- Stiki z rejniki (B31)
- Predlog za starševski nadzor (D37)

2. DELO Z MATIČNO DRUŽINO

Pomoč in podpora matični družini

Sodelovanje med socialno delavko in matično družino:

- Dosegljivost SD (A45, A79, C19, C30, C56)
- Osebni ali telefonski stik s SD (A46)
- Stalna podpora MD (A50)
- Dobro sodelovanje (C42)
- Pomanjkanje pomoči MD (A75)

Spoprijemanje z namestitvijo:

- Pogovor o namestitvi otroka (A35)

- Spoprijemanje z namestitvijo (A36)
- Predstavitev rejniške družine (A37)
- Spoznavanje družin (A38)
- Določanje stikov glede na zmožnost staršev (A71)
- Seznanitev MD s tem, da je otrok v dobrih rokah (A54)
- Pogovor o stikih (C58)
- Priprava na stik (C59)
- Pomoč MD upoštevajoč koristi otroka (B16)
- Delo s perspektive koristi otroka (E16)

Načrt pomoči matični družini:

- Zakonska podlaga določa sodelovanje z MD (B15)
- Preverjanje sprememb v MD (A47)
- Potrebne spremembe v MD (A48)
- Sledeči koraki pri za spremembe (A49)
- Vključitev MD v proces rejništva (A52, A53)
- Motiviranje MD (A55)
- MD mora dobiti vir pomoči (D25)
- Krepitev MD (A56)
- Doseganje zelenih ciljev (A57)
- Pomoč pri premagovanju ovir in doseganju ciljev (A66)
- Zagotoviti glas staršev (A70)
- SD je zagovornica MD (A84)
- Upoštevanje zmožnosti (A85)
- Spodbujanje MD (A86, B22)
- Previsoka pričakovanja do MD (A93)
- Načrt pomoči družini (B17)
- Preverjanje in dopolnjevanje načrta pomoči (B21)
- Zastavljanje novih ciljev (E9, E12)
- Nagovor tem, ki MD povzročajo stisko (C35)

Soustvarjanje:

- Skupno definiranje problema (B18)
- Skupno iskanje možnih rešitev (B19)
- Skupno iskanje možnih oblik pomoči (B20)
- Skupno načrtovanje (C32)
- Skupno spremljanje napredka (C33, C39, E8, E10, E15)

- Skupno razreševanje težav (C36)
- Zaupanje (C41)

Oblike pomoči družini:

- Izvajanje PSP (A80)
- Kontktiranje MD (C57)
- CSD ponudi pomoč in podporo MD (C26)
- Odločitev v vključitev v pomoč na strani posameznika (D27)
- Dostopnost SD v primeru potrebe po pomoči (C20)
- Dostopnost SD v primeru motivacije MD (C21)
- Osebna pomoč (C31, C60)
- Pomoč pri DSP (C34)
- Več podpore otroku (C46)
- Spodbujanje k novim spremembam (E13)
- V korist otroka je, če se družina opolnomoči (E17)
- Želja po seznanjenosti (E18)

IPS

Številčnost IPS:

- IPS po namestitvi (A29)
- IPS po potrebi (A32)
- IPS enkrat letno (A33, C22)
- Pogostejši IPS (C23)
- Reden IPS (C51)
- Sodelovanje z MD le na IPS (D21)

Delo v IPS:

- Sodelujoči na IPS (A30)
- Vključitev otroka v IPS (A31)
- Dogovor o nadaljnjem sodelovanju (A40)
- Dogovor o potrebnih dosekih (A41)
- Dogovor o ciljih (A42)
- Dogovor o stikih (A43)
- Izvajanje IPS (A67)
- Sodelovanje staršev (A68)
- Vključitev staršev v IPS (A69)

- Pogovor o stikih (C52)
- Pogovor o otrokovem življenju (C53)
- Pogovor o življenju MD (C54)
- Dogovor o naslednjih korakih (C55)

Vključitev matične družine v različne oblike pomoči

- Osebna pomoč (A72, D33)
- Odločitev za OP je redka (A74)
- Pogostejše sodelovanje, če se izvaja OP (A73)
- PDZD (A78)
- Možnost pogovora s psihologinjo (A51)
- Veliko oblik pomoči MD (D30)
- Spodbujanje k vključitvi v programe (A65)
- Vključitev v terapijo (A76)
- Učenje starševske skrbi (A77)
- Usmeritev na druge institucije (C37)
- Vključitev v psihiatrično obravnavo (D28)
- Vključitev v programe odvajanja od substanc (D29)

Krepitev moči

- Spodbujanje MD (A176)
- Raziskovanje zmožnosti MD (A177)
- Pohvala ob dosežkih (A178)
- MD dati občutek, da sta dobra (A179)
- Iskanje dobrih lastnosti MD (A180)
- Krepitev dobrih lastnosti MD (A182)
- Izpostavljanje dobrih stvari in pohvala (A183, D98, E76, E77)
- Zagotavljanje glasu MD (B88, C119)
- Pohvala dobrih stvari (B89)
- Pohvala vsakega majhnega uspešnega koraka (B90)
- Raziskovanje virov moči (C115)
- Krepitev virov moči (C116, D97)
- MD dobi izkušnjo, da je pomembna (C117)
- MD dobi izkušnjo, da je spoštovana (C118)
- Iskanje uresničljivih možnosti (D96)
- Krepitev tistega, kar zmorejo (D99, E75)

Pogostost sodelovanj z matično družino

- Enkrat letno IPS (B5)
- Večkrat letno IPS (B6)
- Več sodelovanja, kadar vodi rejništvo (B7)
- Tedenska srečanja (B8)
- Mesečna srečanja (B9)
- Pogostost srečanj odvisna od pripravljenosti za sodelovanje (B10, D19, E6)
- Čim več sodelovanja z MD (C17, C38, D17)
- Mesečna srečanja s starši (C18)
- Širok obseg dela SD (C24)
- Pomanjkanje časa SD (C25)
- Nezmožnost tedenskega spremljanja MD (C26)
- Pogosto kontaktiranje družine (D18)
- Dobro in redno sodelovanje z nekaterimi družinami (D20)
- Redno sodelovanje z MD, ne glede na obliko pomoči (D31)
- Želja SD po rednem pogovoru z MD (D32)
- Pogovor z MD na 2 meseca (E7, E14)

Oteženo sodelovanje z matično družino

Težave s sprejemanjem rejništva (B11)

Težave z uvidom v lastno vlogo (B12)

Težave s sprejemanjem odgovornosti (B13)

Oteženo sodelovanje (B14)

Zasvojenost (B23)

Duševne motnje (B24)

Osebnostne motnje (B25)

Težave pri doseganju ciljev (B26)

Motivacija MD s časom upada (C16)

Družine brez motivacije za sodelovanje (C43)

Nezmožnost priprave MD do sodelovanja (C44)

Spoštovanje ne interesa za sodelovanje (C45)

3. ZAGOTVLJANJE GLASU MATIČNI DRUŽINI

Zagovorništvo matične družine

- SD je zagovornica MD (A94, A99, D44)
- Slab pogled rejniške družine na matično (A98)
- Opozarjanje na pomembnost MD (A100)

- Dobro sodelovanje RD in MD (A101)
- Prevelika pričakovanja RD do MD (D45)
- Uravnovešanje strani med MD in RD (D46)

Vključenost matične družine

Upoštevanje matične družine:

- Upoštevanje predlogov MD (A102, C71)
- Upoštevanje uresničljivih predlogov (A103)
- MD odloča tam, kjer je otroku v korist (B35, C68, D47)
- Predlogi MD so pomembni (C64)
- Upoštevanje zmožnosti MD (C66)
- Upoštevanje realnih predlogov (C67)
- Upoštevanje MD pri izvajanju stikov (C65)
- MD možnost vprašati, kar jih zanima (D39)
- MD ima možnost povedati, kaj misli (C70, D38, E32)
- MD predstavi svoje želje (D40)
- MD sama izrazi svojo stisko (A95, C72)
- MD sama pove kaj zmore (A96)
- Načrtovanje realnih želja (D43, D48)

Vključevanje matične družine:

- MD so enakovreden člen (A97)
- Vključitev staršev v vse postopke (B32, B37)
- Seznanjenost z otrokovim življenjem (B34)
- Več upoštevanja želja MD, kadar so zmožni uresničiti naše zahteve (E35)
- Sodelovanje z MD (C73)
- Več upoštevanja želja MD, kadar sodelujejo (E34)
- Motivacija MD za spremembe (C74)

Sodelovanje:

- MD dobi izkušnjo, da zmore (C61)
- MD je pomemben del otrokovega življenja (C62)
- MD najboljše pozna otroka (C63, C69, E33)
- Čeprav želje MD niso v korist otroku, jih SD ne zavrne (D41)
- Skupen vpogled v realnost želja (D42)

Odvzem glasu matični družini

- Omejitev ali odvzem starševske skrbi (B33)
- Predlog za odvzem starševske skrbi v primeru ogrožanja (B36)
- Neupoštevanje predlogov, ki niso v korist otroka (B38)
- Več omejitev, kadar je razlog za rejništvo nasilje ali zloraba (E36)
- Upoštevanje pravil in zahtev SD (E37)
- Zlorablajoči starši so slabi sogovorniki (E38)
- Nerazumevanje MD, da so bila njihova dejanja škodljiva (E39)
- Zlorablajoči starši imajo le zahteve (E40)

4. IZZIVI

Oteženo sodelovanje z matično družino

- Nesodelovanje je izziv (A104, B39)
- Manj sodelovanja čez čas (A106)
- Črnogledost MD (A108)
- Neprosto voljno sodelovanje (A109, C84)
- Redko izvajanje stikov (A112)
- MD nezainteresirane za sodelovanje (A113)
- Nedosegljivost MD (E47)
- Odpor (B40)
- Obrambni mehanizmi (B41)
- Ne zavedanje ogrožajočih dejavnikov (C75)
- Burni odzivi MD (C77)
- Upad motivacije MD (C78, C79, A107)
- MD vidi SD kot sovražnico (C81)
- Neuspeh pri motivaciji MD (C86)
- Umik MD (D50)
- MD se ne drži dogovora (D56)
- Ne zavedanje MD, da je moč, za vrnitev otroka, v njihovih rokah (E42)
- MD svojo moč usmeri v napad institucij (E43)
- MD institucijo vidi, kot glavni razlog za njihove težave (E44)
- Prevelika pričakovanja SD do MD (E45)
- SD doživlja nemoč on nesodelovanju MD (E48)

Delo z izzivi

Motiviranje matične družine:

- Motiviranje MD na začetku sodelovanja (A110)

- Motiviranje MD za sodelovanje (C80, C85, D52)
- Spodbujanje ohranjanja stikov z otrokom (A111)
- SD čim več sodeluje z MD (E49)
- Spodbujanje MD k boljšim izidom (E50)
- Večkratno vabilo za sodelovanje (C92)
- Prilagajanje SD (D55)
- Pridružitve MD v tem, kar zmorejo (E46)
- SD naredi vse, kar je v njeni moči (D54)

Posvetovanje:

- Posvetovanje tim VOD (A118)
- Posvetovanje na interviziji (A119)

Delo z matično družino:

- Individualnost (A114)
- Spoprijemanje z izzivi (A115)
- Pogosto srečevanje z izzivi (A120)
- Predstavitev možnih pomoči (B42)
- Soočenje s posledicami (B43)
- Soočenje z resnostjo situacije (B44, C89)
- Soočenje s potrebami otroka (B45)
- Izzivi so pogosti (B47, D53)
- Seznanitev z ogrožajočimi dejavniki (C76)
- Razjasnitev vloge SD (C82)
- Vloga SD je pomoč in podpora (C83)
- Upoštevanje občutka SD (C88)
- Skupno delo (C90)
- Vprašanje po željah za spremembe (C91)

Sodelovanje z matično družino

- Več sodelovanja na začetku (A105)
- Vključevanje MD (A116)
- Odločitev o sodelovanju je na MD (B46)

5. DELO Z UPORABNIKI V NEPROSTOVOLJNIH TRANSAKCIJAH

Pomoč in podpora matični družini

Vzpostavljanje delovnega odnosa:

- Dolgotrajno vzpostavljanje delovnega odnosa (A122)
- Vzpostavitev delovnega odnosa (A131, D60)
- Pridobitev zaupanja (A140)
- Pridobitev motivacije (A141)
- Vabilo k sodelovanju (A139, C92)
- Vložena energija (A123)
- Možnost vzpostavitve dobrega delovnega odnosa z NU (D59)
- Definiranje vlog različnih SD (E57)

Spodbujanje matične družine:

- Spodbujanje (A124)
- Pobuda za pogovor (A125)
- Klicanje MD (A127)
- Zanimanje za MD (A128)
- Preverjanje stikov z otrokom (A129)
- Spodbujanje MD (A130)
- Želja po sodelovanju MD (A137)
- Vključevanje MD v delo (A138)

Delo z matično družino:

- Prilagoditev dela (A144)
- Prilagoditev stikov (A145)
- Predstavitev možnosti (B53)
- Predstavitev pomoči (B54)
- Predstavitev možnih posledic (B55)
- Soočenje MD z realnostjo (C89)
- Motiviranje MD (C85)
- Upoštevanje občutka SD (C87, C88)
- Skupno delo (C90)
- Vprašanje po željah za spremembe (C91)
- Raziskovanje zmožnosti MD (D61)
- Upoštevanje zmožnosti MD (D62)
- Aktivno poslušanje (D63)
- Raziskovanje življenjskega sveta (D64)
- Pogajanje (D65)
- Razumevanje MD kot osebe (D69)

Oblike pomoči:

- Pogovor o temah, ki so del življenja MD (D66)
- Pomoč pri DSP (D67)
- Pomoč pri zdravstvenem zavarovanju (D68)

Oteženo sodelovanje z matično družino

- Številni NU na CSD (A121, D57)
- MD so NU (A126, C84, E51))
- Nezmožnost sodelovanja (A132)
- Oteženo sodelovanje (A133)
- Jeza (A134)
- Razočaranje (A135)
- Izguba motivacije (A136)
- Izgubljenost MD (A142)
- Nesodelovanje MD (A143)
- Neuspeh pri motivaciji MD (C86)
- MD nima uvida v svoje težave (C58)
- MD strokovne delavce vidi kot sovražnike (E52)
- MD strokovnjake vidi kot krivce, za nastanek njihove situacije (E53)
- MD si zaradi odpora do SD ne želi sodelovati (E54)
- MD ne posluša SD (E55)
- MD meni da SD niso kompetentne (E56)

Metode dela

- Osnovna načela socialnega dela (B48)
- Metode dela s posameznikom (B49)
- Metode dela z družino (B50)
- Sistemska teorija (B51)
- Humor (D71)

6. DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA DELO

Strokovno delo socialnih delavk

- Dostopnost SD (A146)
- Iskrenost SD (A147)
- Ne obsojanje SD (A148, D78)
- Ne stigmatiziranje SD (A149)

- Vključitev MD kot enakovredne (A150, A159)
- Motivirane in spodbujanje MD (A151)
- Sprejemanje MD (A152)
- Opolnomočenje MD (A153, A161)
- Razumevanje nezmožnosti MD (A154, A160)
- Zmanjšanje pričakovanj do MD (A162, C102, C103)
- Zmanjšanje obremenitve MD (A163)
- Delo po načelih socialnega dela (B56)
- Dostojanstvo do posameznikov (B57)
- Sprejemanje odgovornosti (B58)
- Usmerjanje v sedanjost (B59)
- Oblikovanje konkretnih ciljev (B60)
- Urejena struktura (B61)
- Postopnost (B62, C104)
- Potrpežljivost (B63)
- Aktivno poslušanje (B64, B80, C106, E61)
- Zmožnost govoriti o neprijetnih temah (B65)
- Ustrezna pomoč in podpora (B70)
- Nudenje vse razpoložljive pomoči (B72)
- Prosto izbiranje oblike pomoči (B73)
- Strokovno delo SD (B76)
- Motivacija SD (C94)
- Odpovedati se temu, da SD vse ve in zna (D72)
- Spoznavanje življenjskega sveta uporabnika (D73)
- Celostna podpora SD (D74)
- SD stalno na voljo za pogovor in podporo (D75)
- Vpogled v kompetence MD (D76)
- Vpogled v potrebe MD (D77)
- Vzpostavitev dobrega delovnega odnosa (D79)
- Vloženo veliko truda SD (D80)
- SD mora imeti kompetence (E59)
- SD mora biti razumevajoča (E60)
- Empatija (B77)
- Usposabljanja na področju družine in otrok (B79)
- Sprejemanje odločitev (B81)
- Sprejemanje odgovornosti (B82)

Motivacija matične družine

- Kakovost dela odvisna od staršev (A155)
- Uvid v svoje težave MD (A156)
- Želja po spremembi (A157, C96, D84)
- Zmožnosti MD (A158)
- Kakovost dela odvisna od posameznika (B68)
- Viri MD (B69)
- Moč MD za spremembe (B71)
- Težave MD z mejami (B75)
- Motivacija MD (C93)
- Pripravljenost MD za pomoč in podporo SD (C97)
- Motivacija MD za delo in spremembe (C98, E62, E63)
- Dosegljivost MD (C99)
- Samoiniciativnost MD (C100)
- Sodelovanje MD (C101, D82)
- Neodzivnost staršev (D81)
- Da MD sliši SD (D83)

7. KOMPETENCE IN ZNANJA POTREBNA ZA DELO Z MATIČNO DRUŽINO

Kompetence socialnih delavk

- Spretnosti pogovarjanja (A164, E65, E71, E74)
- Spretnosti pogajanja (A165, D93)
- Sposobnost poslušanja (A166, C106, D92, E66)
- Sposobnost razumevanja (A167, C108)
- Približati se sogovorniku v njegovi stiski (A168, C107, E67)
- SD se mora znati vživeti družinsko situacijo (A169)
- Empatija (A170, C109)
- Iskrenost (A171)
- Direktnosti (A172)
- Zmožnost postavljanja meja (C110)
- Jasno izražanje potrebnih sprememb (C111)
- Širok spekter znanja (D88)
- Strokovna znanja (D89)
- Znanja iz vseh področij življenja (D90)
- Humor (D91)
- Zagovorništvo (D94)
- Zaznavanje zmožnosti MD (E68)
- Krepitev moči MD (E69)

- Direktnost (E72)
- SD stvari ne olepšuje (E73)

Znanja socialnih delavk

- Socialno delo s posameznikom (A173, B84, C112)
- Socialno delo z družino (A174, B85, C113)
- Socialno delo s skupino (A175)
- Osnovna načela socialnega dela (B83)
- Uporaba sistemske teorije (B86)
- Uporaba tehnik psihosocialne družinske terapije (B87)
- Uporaba vseh metod socialnega dela (C114, D95, E70)